

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וחמישים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, כ"ט בכסליו התשנ"ד (13 בדצמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

הצעות לסדר	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות בעל-פה	
הודעת שר התחבורה שלא לכבד רשיונות נהיגה זרים של עולים	
שאלות ותשובות	
הפצת כתב-עת מסחרי על-ידי משרד התיירות	
מחירי המלונות	
נוכחות מורי דרך מוסמכים בסיורים בארץ	
היטל מיוחד על שכירת רכב בדרום הארץ	
התמעטות המינרלים במי ים-המלח	
ידיעה על הקמת מלון ביריחו	
השקעה סינית במערכת תיירות בישראל	
בית-הכנסת "אוהל חיים" בעכו העתיקה	
פיתוח תיירותי בבית-לחם	
מחירי המלונות	
סגירת תא הלחץ באילת	
הצעת חוק ביטוח בריאות לקטינים, התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת י' מצא)	
הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 5), התשנ"ד–1993	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעות לסדר-היום התארגנות קבלנים לבניית העיר מודיעין	
הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – גיל רווק זכאי), התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)	
(תיקון מס' 9), התשנ"ד–1993	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
שאלות ותשובות	
תקציבים למימון העסקת עובדים מאזורי יש"ע	
ביטוח רפואי חינם לחיילים משוחררים	
חוב למס הכנסה	
חובות עיריית תל-אביב-יפו	
יישום דוח ועדת-קלוגמן	
שומות מקרקעין לצורך גביית מסים	
יישום דוח ועדת-זוסמן	
פיצויים לתיירנים ניזוקי מבצע דין-וחשבון	

תוכנית ההבראה של קופת-חולים
הסדר קרקעות בין מינהל מקרקעי ישראל ל"רסקו"
מס רכישה
פדיון חופשות לשרים שפרשו לגמלאות
מיסוי מוסדות ציבור ומלכ"רים
ההוצאה לצרכים חברתיים
מצבו של תאגיד הביטוח "אבנר"
הצעת חוק סוכני המכס (תיקון), התשנ"ג-1993
(קריאה ראשונה)
ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 92) (תיקון), התשנ"ד-1993
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון) (סייג למינוי ולכהונה במועצת הפסיכולוגים),
התשנ"ד-1993
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 20), התשנ"ד-1993
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6) (שינוי בהרכב המועצה), התשנ"ד-1993
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 17) (קבלת תרומה שלא כדין),
התשנ"ד-1993
(קריאה ראשונה)

הצעות לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, כ"ט בכסליו התשנ"ד, 13 בדצמבר 1993.

חבר הכנסת משה קצב, ראש סיעת הליכוד, ביקש לומר משהו, ובמסגרת כללי המשחק הלא-פורמליים בין אופוזיציה לקואליציה, אני מאפשר לו.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה ליושב-ראש הכנסת, שאפשר לי לומר את דברי.

13 בדצמבר הוא תאריך שהתפרסם ברחבי העולם כולו. כל אזרחי מדינת ישראל, כל המדינאים בעולם, עקבו בחודשים האחרונים, מאז ספטמבר, בהרבה התעניינות, ואולי גם בחרדה, אחר ההכנות למועד הזה. הממשלה התכנסה היום לדיון מיוחד, שלא מן המניין. נראה שהיו לראש הממשלה סיבות טובות מאוד לכנס את חברי הממשלה לדיון מיוחד בתוך 24 שעות מהישיבה הרגילה של הממשלה. ראש הממשלה חזר מביקור מיוחד בקהיר. לפני דקות אחדות נפגש ראש הממשלה בכנסת עם חלק מחברי הכנסת. ואף-על-פי-כן ולמרות הכול, על סדר-יומה של הכנסת אין אף לא מלה אחת, אף לא נושא אחד שקשור לאירועים המדיניים הביטחוניים החמורים והמשמעותיים המתייחסים ליום הזה.

אדוני היושב-ראש, ראשית אני מבקש להביע מחאה על כך שהכנסת לא מצאה לנכון לקיים דיון כלשהו ולהתייחס בצורה כלשהי ובאופן כלשהו לנושאים הרי-הגורל שנמצאים על סדר-יומנו. ושנית – מחאה חריפה יותר על כך שראש הממשלה לא מצא לנכון להופיע בכנסת ולמסור הודעה לנציגי העם בבית-הנבחרים. ככלות הכול, הממשלה מנהלת את ענייני המדינה יום-יום ונציגי העם יושבים פה, וחובתו להביא את דבריו גם בפני נציגי העם.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, ברשותכם, אהפוך את המחאה למשאלה. סדר-היום שלנו השבוע מלא ועמוס בנושאים מדיניים, וחלקם נוגעים נגיעה ראשונה למצב המדיני והביטחוני ובעצם גם ל-13 בדצמבר, שבינתיים הפך ל-23 בדצמבר. אני יודע שהנשיאות אישרה שתי סדרות של הצעות שיש להן נגיעה ישירה בנושא. מכיוון שיש הצעה רגילה של חבר הכנסת רן כהן באותו נושא, בעצם תופיע גם סדרה שלישית במסגרת הצעות רגילות. נדון בזה ביום רביעי, ייתכן שבחלק נדון כבר מחר.

עם זאת, עוד היום אעביר לראש הממשלה את תוכן ההערה שלך ואת הבקשה. באופן אישי אשתדל לעשות מה שניתן כדי שראש הממשלה ימסור את תשובתו השבוע. אני מקווה שהדבר יסתדר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הצעה לפתרון ביניים, כבוד היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

פתרון ביניים זה סידור נהדר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כיוון שנמצא אתנו ליד שולחן הממשלה שר התיירות – – –

היו"ר ש' וייס:

גם שר התחבורה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אסביר מדוע אני מציין דווקא את חברי הירושלמי, שר התיירות עוזי ברעם. קראתי הבוקר ביקורת חריפה מאוד שלו על מהלכי המשא-ומתן מטעם הממשלה עם אש"ף. מכיוון שהוא אתנו, אולי יסביר לכנסת את מהות הביקורת שלו על המשא-ומתן.

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שהוא מוכן. אבל תיכף נראה אם זה מסתדר בסדר-היום.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כשר הוא רשאי לבקש את רשות הדיבור בכל רגע.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, נשתמש גם בשר ברעם כנציג הממשלה, ונשתמש בקיסרות שתעביר למלכות את בקשת הכנסת כולה, שהשבוע יופיע ראש הממשלה בכנסת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אם גם לשר התחבורה יש ביקורת על המשא-ומתן, גם הוא יכול להשמיע את דבריו.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת בגין – – – עמדת הסיעה – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מקבל את הנזיפה של חבר הכנסת קצב.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני אפנה לראש הממשלה. אני יודע שבעבר ראש הממשלה, גם בתפקידו כשר הביטחון וגם בתפקידו כראש הממשלה, היתה לו נטייה חזקה מאוד להרבות להופיע בכנסת.

חיים קופמן (הליכוד):

אולי הוא מתקשה להסביר את ההסכם.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות שגם לעובדה שאנחנו לא אחת מפריעים יותר מדי לנאומי ראש הממשלה, גם לה יש איזה תפקיד. אני מקווה שכאשר יבוא, אנחנו נאפשר לו להציג את דבריו בכבוד. אני אעביר את המשאלה.

צחי הנגבי (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, אנחנו צריכים לסיים. מכיוון שלך היתה הצעה לסדר שהיא לא לפי התקנון, אבל כבר עשינו לא לפי התקנון, תאמר משפט אחד ובזה נגמור. אין לנו הצעות לסדר שהן בעצם הצעות דחופות. הצעה לסדר היא לסדר ניהול הישיבה. חשבתי שאם יושב-ראש הסיעה אומר את זה, הוא מייצג את כל סיעתו. זה די הגיוני.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה קודם כול להודות לך על שכיבדת את בקשת יושב-ראש סיעת הליכוד ואפשרת להעלות הצעה לסדר. אבל נדמה לי שיש כאן דבר שהוא קצת יותר גדול מהנושא הפרוצדורלי. מי מעודכן היום במהלכים המדיניים? מעודכנים ערפאת ומשלחתו, שנועדו שעות ארוכות עם ראש הממשלה, מעודכנים האנשים שנפגשים מטעם אש"ף עם חברי המשלחת שלנו באל-עריש ובפריס. היחידים שלא יודעים מה מתרחש, אלא אם כן הם צופים בטלוויזיה וצריכים לסמוך על דיווחי התקשורת, הם חברי כנסת ישראל, שהעניקו לתהליך הזה לפני שבועות ספורים אור ירוק בתקווה שיוביל להסדר, והנה אנחנו לא יודעים מה מתרחש.

אדוני היושב-ראש, כמי שמופקד על הממלכתיות, על מעמד הבית הזה ועל כבודו, חייב לדרוש, לא להעביר לראש הממשלה את רוח הדברים, לדרוש בשם הכנסת את התייצבותו כאן כדי לתת דיווח.

היו"ר ש' וייס:

אני לא בטוח שאני צריך לדרוש. אני חושב, שאם אבקש, גם זה יהיה טוב.

גמרנו את הקטע הזה. אנחנו עוברים לסדר-היום. השבוע נעסוק הרבה מאוד בעניינים מדיניים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

סיעת צומת החרימה את המושב הזה כי ראש הממשלה לא בא. סיעת המפד"ל – – – לא ייתכן שראש הממשלה לא יבוא לכאן – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, אני מודיע לך ש-13 בדצמבר הזה הוא כבר לא 13 בדצמבר, הוא כבר 23 בדצמבר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גם לא 23.

היו"ר ש' וייס:

ולמרות הכול, אני אפנה לראש הממשלה, אביא לתשומת לבו את בקשתה של הכנסת, שהשבוע הוא ייצג את הממשלה, אף שזאת לא חובה תקנונית; הדבר מתבקש מרוח הזמן.

אני לא ידעתי שסיעה מסוימת מחרימה את הבית. אבל כיושב-ראש הכנסת אני רוצה, ברשותכם, למסור לאותה סיעה, שסיעה פרלמנטרית אינה מחרימה את ביתה. זה הבית שלנו, חברים. מה זה מחרימים? אדם מחרים את ביתו? זה משכן שלנו.

לימור לבנת (הליכוד):

לכן הליכוד לא מחרים.

דן תיכון (הליכוד):

פעם אתה וסיעתך קמתם ועזבתם. אתה נשארת לעמוד בפתח.

היו"ר ש' וייס:

אני הרגשתי מאוד לא נוח, חבר הכנסת דן תיכון.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני מקווה שהשבוע יופיע ראש הממשלה בכנסת, ושניתן לו גם להתבטא.

חבר הכנסת זאבי, בבקשה. הערה אחרונה. אתם רואים, אני נותן לאחד, זה לא עובר בשלום. אחרון ונגמר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

למה הם אינם פה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, סלח לי, אני לא אוהב את ההערות האלה. לעתים קורה במשך שבע-שמונה דקות בזמן ישיבה שגם סיעתך איננה, ואנחנו לא שואלים איפה הם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אכן, ברקורד של ראש הממשלה רבין היה בעבר יחס של כבוד לבית הזה. אני מהמתמידים בישיבה כאן ואני מעיד שהאיש הזה מזלזל בנו זלזול חמור מאוד, ולא סתם, בשאליות, כשהוא שולח את סגן שר הביטחון. כשקורה אירוע כזה כפי שקרה לו אתמול בקהיר, הוא חשב לנכון להזעיק את הממשלה כדי לעדכן את עמיתיו בממשלה בתוך פחות מ-24 שעות, ואילו בית-הנבחרים מנוטרל. הוא בא היום לבניין הזה רק אל חבריו למפלגה. כל האחרים הם בבחינת מוקצים. אתה צריך להגיב לא כמפא"ניק, ואני אומר את זה לא לשלילה – –

היו"ר ש' וייס:

אף פעם לא הייתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – אתה צריך להגיב בתקיפות. אתה יושב-ראש של כולנו. אתה צריך לתבוע ממנו לבוא, ועוד היום, כדי לדבר אתנו ולמסור לנו אינפורמציה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לממשלה יש סדר עבודה. היו דברים מעולם. לממשלה יש סדרי עבודה שלה, לכנסת יש סדרי עבודה שלה. חבר הכנסת ביבי.

חברי הכנסת, הרבה מאוד מאורעות חשובים התרחשו בארץ וראש הממשלה הופיע בכנסת לא ביום שני, אלא ביום שלישי או רביעי. זה לא חדש. אני אעביר לראש הממשלה את בקשת הכנסת ואת בקשתי. אני גם מקווה, שבאותה רוח של תשוקה שהכנסת מגלה לשמוע אותו, היא גם תשמע אותו כאשר הוא יופיע כאן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא: מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת. הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 6), התשנ"ד-1993, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק-יסוד: חופש העיסוק (תיקון); הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד-1993.

לדיון מוקדם – הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – אי-השבתת מוסדות חינוך), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת דב שילנסקי; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (התיישנות עבירות), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק פטור ממס לימאים ובעלי כלי שיט, התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק שיפוט בתי-הדין הרבניים (תיקון – נוכחות בארץ), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי לתלמיד), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת גדעון שגיא; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בעד הוצאות טיפול בקרוב נכה או מפגר שאינו מוחזק במוסד), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון – שירותם של תלמידי ישיבות), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת מיכאל איתן; הצעת חוק התחבורה הציבורית (סידורים לנכים באוטובוסים), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק רווחי הימורים והגרלות (הקצאה לקידום פעולות תרבות), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – בקשה לנטילת זכות או חסינות אחרת), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק הגבלת תנועה של רכב כבד, התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק פקודת התעבורה (בדיקת כושר ראייה), התשנ"ד-1993, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק הרשויות המקומיות (ערר על קביעת ארנונה כללית) (תיקון – השגה בשל אי-החזקה בנכס), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק-יסוד: מבקר המדינה (תיקון – הצבעה גלויה ותקציב), מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת

חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון – השעיית ראש הרשות), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק רכב עולים (ביטול פטור ממסים), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – שבתון), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון – הודעת חיוב בארנונה), התשנ"ד-1993; מאת חבר הכנסת יוסף ונונו; הצעת חוק ביטוח בריאות חינם (ילדים ממשפחות נזקקות), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק חולי איידס (איסור מסירת מידע), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק חולי איידס (איסור פיטורים), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק למניעת פוליטיזציה במעונות היום, התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת יוסף ונונו; הצעת חוק מימון ייצוג נשים (הוראת שעה), התשנ"ד-1993, מאת חברת הכנסת נ' חזן וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק העתיקות (תיקון) (ויתור על עתיקה), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק חופש התארגנות פוליטית במוסדות חינוך על-תכונים, התשנ"ד-1993, מאת חברת הכנסת ע' מאור וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק מס מקביל (תיקון – העלאת מס מקביל), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק לימוד חובה (איסור שידול להיעדר מלימודים), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק זכויות הילד, התשנ"ד-1993, מאת חברי הכנסת ת' גוז'נסקי ת' זיאד וה' מחאמיד; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (התיישנות עבירות מין במשפחה), התשנ"ד-1993, מאת חברי הכנסת י' לוי ול' לבנת; הצעת חוק-יסוד: חופש הביטוי והתאגדות, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק-יסוד: זכויות במשפט, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק איסור פגיעה בקווי תשתית, התשנ"ד-1993, מאת חברי הכנסת א' גולדפרב וס' שלום; הצעת חוק העונשין (תיקון – התיישנות עבירות מין, במשפחה), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – הארכת תקופת ההתיישנות על עבירות מין בקטינים), התשנ"ד-1993, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק גמלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון (תיקון – ביטול הסמכה), התשנ"ד-1993, מאת חברי הכנסת ג' שגב וי' לוי; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – הגבלת מועמדות), מאת חבר הכנסת שלמה בוחבוט; הצעת חוק השיפוט הצבאי (ביקורת שיפוטית על הליכי המעצר וקידומם), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת דוד צוקר.

היו"ר ש' וייס:

כפי שאתם רואים, יש לנו סדר-יום לארבע הכנסות הקרובות.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. חבר הכנסת אפרים גור ישאל את שר התחבורה בנושא: הודעת שר התחבורה שלא לכבד רשיונות נהיגה זרים של עולים. חבר הכנסת גור, בבקשה.

הודעת שר התחבורה שלא לכבד רשיונות נהיגה זרים של עולים

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, לפי הפרסומים, הודעת כי משרד התחבורה ימנע מעולים לנהוג עם רשיון נהיגה זר, אלא אם יעברו הכשרה מתאימה בישראל.

ברצוני לשאול:

1. מה הביא את משרד התחבורה לקבל החלטה זו ומה היא מהות ההחלטה?

2. האם החלטה זו תואמת הסכמים בין-לאומיים שישראל חתמה עליהם?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר התחבורה, תשובתך.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתשובה על השאילתא של חבר הכנסת אפרים גור אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שאנחנו פועלים בכל החזיתות למלחמה בתאונות הדרכים. לא אחת הנושא הזה עולה, בצדק, בכנסת, מה עושים בתחום הזה.

למשרד התחבורה הגיעו לאחרונה נתונים ממחקר שעשינו יחד עם המשטרה בדבר מעורבותם של עולים – אני מדבר על עולים מכל העליות – בנושא תאונות הדרכים. מצאנו שיש עלייה בעשרות אחוזים במעורבות עולים חדשים בתאונות דרכים, דבר שלא היה בעבר, והסיבה ידועה: לא הגיעו לארץ עולים במספרים כאלה ולא נהגו; חלקם עדיין חיפשו את דרכם.

לכן הוצאתי תקנה, שבטרם נמיר את רשיון הנהיגה הזר של העולה – אני מדבר על כל העולים, כדי שלא לעשות אפליה – ברשיון ישראלי, העולה יהיה חייב במבחן נהיגה מעשי. הוא לא יעבור את כל הקורס. ניקח אותו כמו שלוקחים כל נהג אחרי שעבר את הקורס. אם נראה שהוא שולט בנהיגה – בו במקום יחליפו לו את הרשיון; אם יתברר שהוא לא שולט, מסיבה שהוא לא יודע, או, חס ושלום, מפני שרשיון הנהיגה שלו מזויף, ויש גם תופעות כאלה, ואני לא רוצה להכתים את העולים כולם, אלא לדבר על בודדים – אין שום סיבה שנאפשר לו לנהוג ללא הכשרה. והרי זה חלק מהמלחמה שלנו בתאונות הדרכים.

אשר לחוקיות, על-פי תקנה 213 לתקנות התעבורה, בידי רשות הרישוי סמכות מלאה – הלוא אתה היית במשרד התחבורה כסגן שר – לפטור או לחייב כל אחד; או לפטור אותו מלעבור מבחן, או לחייב אותו לעבור מבחן נהיגה בטרם יחליפו לו את הרשיון.

עכשיו, לגבי האמנה.

היו"ר ש' וייס:

יהיה לך עוד סיבוב, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

לא חשוב, אני רוצה לגמור את התשובה במלואה. הוא שאל גם, האם זה עומד בסתירה לאמנה בין-לאומית. אנחנו חתומים על האמנה והאמנה מחייבת אותנו. האמנה מחייבת לגבי תיירים ולא לגבי עולים. אף-על-פי-כן, גם לגבי מהגרים אנחנו מצאנו, שיש עשר ארצות מערביות שמחייבות מהגרים שבאים לשטחן, ברובם מברית-המועצות, לעבור מבחן וקורס בטרם ימירו את רשיון הנהיגה שלהם ברשיון חדש; הארצות הן: אנגליה, צרפת, איטליה, יוון, הולנד, גרמניה, ספרד, דרום-אמריקה, ארצות-הברית וקנדה.

אנחנו המלצנו לקבוע אגרה מופחתת לעולים החדשים, ובלבד שנבטיח שכל מי שמחזיק בהגה, ידיו אמונות לנהוג על הכביש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת גור. אחריו – במסגרת דקה – חבר הכנסת יוסף בא-גד. אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא יעלה על הדעת להחשיד ולהטיל אשמה על כל העולים מפני שאחוז קטן מהם מעורב בתאונות דרכים. אין גם להעניש באופן גורף את כל העולים הנהגים, מפני ש-1% או 2% מהם מביאים לישראל רשיונות נהיגה מזויפים; כשם שאין להעניש את כלל נהגי ישראל בשל עברייני תנועה ותיקים ובשל נהיגתם של חלק מאזרחי ישראל ללא רשיונות נהיגה כלל, או רשיונות נהיגה מזויפים.

אני מציע כי יעשו לעולים מבחני נהיגה קלים במגרשי משרדי הרישוי בעת שאלה באים להמיר את רשיונותיהם ברשיון נהיגה ישראלי. אלה שלגביהם מתעורר חשד סביר כי הם לוקים בחסר בכל הקשור לרכב ולנהיגה, אותם ורק אותם יש לחייב בהכשרה מתאימה בישראל.

אסור בשום אופן להעניש את העולים באופן גורף.

שאלתי לכבוד השר: מה הוא מספר העולים שהיו מעורבים בתאונות דרכים? מה הוא שיעור רשיונות הנהיגה המזויפים שנתגלו בקרב העולים? ומה מתכוון משרדך לעשות עם עולים שנתפסו עם רשיונות נהיגה מזויפים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד – דקה. חבר הכנסת סאלח טריף – אחריו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני כבוד השר, כל מאמץ למנוע תאונות דרכים תבורך עליו, כי זה צורך השעה. לעומת זאת, אנחנו מצויים למנוע סבל מיותר מעולים, כי יש להם מספיק צרות בלי זה.

אני רוצה לשאול אותך שאלה: אולי ניתן, בצמוד לאולפנים, להנהיג קורס נהיגה מונעת? אולי ניתן להנהיג קורס נהיגה מונעת באותה מחצית שנה שבה העולים נמצאים באולפנים ולאפשר לכל מי שיעבור את קורס הנהיגה המונעת לעבור קורס נהיגה בישראל? תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טריף, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית, אני באמת רוצה לברך אותך על כך שאתם אכן עושים הכשרה לכל אותם אנשים שבאים מחוץ-לארץ כעולים או כאחרים לנהוג בישראל. אני באמת חושב שזה נוהל תקין, וחשוב שהוא יהיה במסגרת המלחמה בתאונות הדרכים, כדי שאכן נהיה בטוחים שמי שנוהג מסוגל לנהוג. אני מאוד מקווה שהם עוברים הכשרה מאוד מתאימה. אני רוצה לשאול את כבוד השר, עד כמה אתם אכן מקפידים לוודא שאותו נהג שבא עם תעודה מסוגל לנהוג בכבישי ישראל הסואנים? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, קיבלת פה שלוש תשובות. עכשיו תציג את השאלה, בטובך.

שר התחבורה י' קיסר:

קודם כול, לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת אפרים גור – אף אחד לא מטיל אשמה. אני בכלל לא חושב שצריכים להאשים את כל העולים בשל מעשיהם של בודדים. אני בהחלט מסכים לכך. גם אין לקשור את הנושא רק לתחום הזיופים, והדגשתי זאת. זו לא רק שאלה של מי שמזייף תעודה. אבל מה שאמרת בהחלט מקובל עלי. אנחנו לא הולכים לעשות לו קורס ארוך. ברגע שהוא בא, לוקחים אותו למבחן נהיגה מעשי, והדגשתי שמדובר רק במבחן נהיגה מעשי, כדי לראות איך הוא שולט בהגה, עם בוחן. והיה ויתברר שהוא בסדר – – –

אפרים גור (הליכוד):

זה מה שהולכים לעשות?

שר התחבורה י' קיסר:

אמרתי. מדובר במבחן נהיגה מעשי. הוא בא עם רכב, יושב בוחן ורואים אם הוא שולט בהגה. אם הוא שולט בהגה – אין בעיה. אנחנו לא מחפשים להכביד על העולה. אנחנו לא רוצים להכביד על שום אזרח, ובוודאי לא על העולה. אבל אנחנו רוצים להיות בטוחים שאם הוא עולה על הכביש, הוא נוהג בסדר; ולא לחכות שקודם כול תהיה תאונה בלי הרוגים ואחר כך נביא אותו לקורס נהיגה מונעת. חבל. חבל עליו, חבל על האזרחים, חבל על הרכב, חבל על ההפסדים. זה לא אסון אם רואים אם הוא יודע לנהוג.

אפרים גור (הליכוד):

שאלתי כמה יש – – –

שר התחבורה י' קיסר:

יש לי נתונים, אבל לא הבאתי אותם. אעביר לך אותם בכתובים, אם תרצה בכך. יש לנו נתונים.

לחבר הכנסת בא-גד – אכן הצעתי את ההצעה שתוך כדי הלימוד באולפן לעברית ילמדו אותם גם קצת נהיגה, מושגי נהיגה, כללי נהיגה, וזאת כחלק מלימוד העברית. לצערנו, רוב רובם של העולים היום לא הולכים לאולפנים. השיטה של הליכה לאולפנים בצורה מסודרת הולכת ומתמעטת. אכן הרעיון שלך הוא רעיון שעליתי עליו בראשית הדרך. כיוונתי לדעת גדולים, טובים ורבנים, אלא שעכשיו רוב העולים לא הולכים לאולפנים ואתה צריך למצוא מקומות אחרים.

אנחנו משתדלים לצמצם את נגע התאונות. כדאי להכביד קצת על האזרח ולהיות בטוח שהוא יהיה נהג שלא תקרה לו תאונה ושלא יקרה, חס ושלום, ההיפך.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אם תוכל לתמצת – אודה לך.

שר התחבורה י' קיסר:

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אפרים גור (הליכוד):

בנושא רשיונות הנהיגה התפרסמו בכלי התקשורת ידיעות כאילו כל העולים הגיעו עם רשיונות נהיגה מזויפים.

שר התחבורה י' קיסר:

לגבי רשיונות נהיגה מזויפים – – –

היו"ר ש' וייס:

השר אמר בראשית דבריו שהוא נגד סטריאוטיפ.

שר התחבורה י' קיסר:

המספר הוא קטן, אבל הזיוף הוא לא בתחום שלנו. אנחנו מגלים אותם, אבל המשטרה היא המופקדת בדרך כלל על מה שעושים באלה. אנחנו רק מגלים אותם, מפני שהם באים להחליף את הרשיון. יש לנו בתוך המשרד אנשים שיש להם חושים לבחון את הדברים, כשהם מרגישים שיש משהו מזויף. אם לוקחים אותנו לבדיקה – הבדיקה היא במשטרה ולא אצלנו.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את שר התיירות להשיב על שאלות רגילות.

הפצת כתב-עת מסחרי על-ידי משרד התיירות

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר התיירות ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בחודש יוני השנה הופץ בכל תיבות הכתבים הזרים ביטאון ששמו ERETZ, שהוא המהדורה האנגלית של כתב-העת "ארץ הצבי", כתב-עת מסחרי שאינו, לפי הידוע לי, פרסום ממשלתי. צורף אליו מכתב החתום בידי סמדר כספי, מנהלת בפועל של אגף פרסומים לחוץ-לארץ, וכן מירב פלג, ומכתב זה מבהיר היטב, שחלוקת הביטאון נעשתה כפעולה משרדית של משרדך.

ברצוני לשאול:

1. כמה גיליונות הופצו על חשבון משרדך?
2. כמה גיליונות נרכשו בסך-הכול על-ידי משרדך למטרות הפצה ולמטרות אחרות?
3. מה היתה העלות של פעולה זו?
4. האם היתה זו פעולה חד-פעמית, או שמשרדך רוכש באופן שיטתי גיליונות ERETZ, ואם כן – כמה זמן מדיניות זו קיימת?
5. האם משרדך רוכש ומפיץ כתבי-עת נוספים?
6. מה הן אמות המידה של משרד התיירות לרכישת כתבי-עת המוצאים על-ידי גורמים פרטיים, כגון ביטאון זה?

שר התיירות ע' ברעם:

1. 170 גיליונות הופצו לכתבים זרים היושבים קבע בארץ ומסקרים את ענף התיירות.
2. 200 גיליונות, נוסף על הגיליונות המופצים לכתבים הזרים, נשלחים לנציגי משרד התיירות המשרתים בחוץ-לארץ.
3. 1,800 ש"ח, מחיר מיוחד שניתן למשרד התיירות.
4. זו השנה השלישית שהחוברת נשלחת לכתבים הזרים ושנה ראשונה לשליחינו בחוץ-לארץ.
5. משרדי רוכש כתבי-עת מקצועיים נוספים עבור עובדי המשרד, ולא להפצה.
6. אמת המידה לרכישת "ארץ הצבי" היא מקצועית. זהו המגזין היחיד היוצא בארץ באנגלית ועוסק בנושאי טבע, תיירות וידיעת הארץ. הוא מוצא בשיתוף עם רשות שמורות הטבע והחברה להגנת הטבע, שהן הגופים המקצועיים המוכרים בארץ שעוסקים בנושאים אלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת, קצרה מאוד. לפי התקנון השאילתות צריכות להיות מנוסחות באופן תמציתי ביותר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני השר, רציתי לשאול אותך, האם יהיה זה נכון לומר שמשרד התיירות איננו מעודד תיירות באתרים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, כפי שהמשרד מעודד תיירות בשאר חלקי הארץ?

דן תיכון (הליכוד):

פרויקטים תיירותיים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

פרויקטים תיירותיים.

שר התיירות ע' ברעם:

שאלתך זו היתה ראויה לתשובה. אבל היא לא שאלה נוספת שנשמכת על שום דבר ששאלת בשאלה הקודמת. לגופו של עניין, אין למשרד מדיניות כזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

מחירי המלונות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר התיירות ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

מחירי בתי-המלון בארץ גבוהים ביחס לרמת השכר הממוצעת בארץ. מצב זה גובל באבסורד כה גדול, עד כי ישראלים רבים בוחרים לנפוש מעבר לים, שכן המחירים שם זולים יותר.

לצורך השוואה ניתן לבחון את מחירי המוטלים בחוץ-לארץ לעומת מחירי מלונות בעלי דירוג דומה בארץ.

ברצוני לשאול:

1. היות שאין כאן שוק חופשי אמיתי (ראה מעורבות המדינה בהשקעות ובמתן הקלות למלונות), מה יעשה משרד התיירות בעניין?

2. מדוע עדיין אין פיקוח על המחירים הגבוהים בלובי של בתי-המלון השונים?

שר התיירות ע' ברעם:

1. נסיעות הישראלים לחוץ-לארץ אינן רק פועל יוצא של מחירי בתי-המלון. ולראיה – בסקר שנערך נמצאו חבילות הסיור באילת שוות מחיר או אף זולות יותר מאלה של קפריסין, טורקיה ויוון.

יציאתם של הישראלים לחוץ-לארץ נעשתה גם בתקופה של מס נסיעות גבוה, אשר בוודאי הפך את הנופש בחוץ-לארץ ליקר יותר מנופש בארץ.

2. מחירי בתי-המלון, אשר גם לדעתי הם גבוהים, מושפעים מגורמים רבים הקשורים לרמת החיים בארץ: ארנונות גבוהות, מסים גבוהים, עלות כוח אדם גבוהה ביותר ועוד.

מעורבות המדינה בסיוע לבתי-מלון איננה סותרת את עקרון השוק החופשי. סיוע זה קטן בהרבה מהסיוע לחקלאות ולתעשייה ואף קטן מהמקובל במדינות תיירות אחרות.

הדרך הנכונה להורדת מחירי האכסון היא הדרך של תחרות גדולה יותר, ולכך פועל משרדי בהמרצת בנייה מהירה של מתקני אכסון רבים.

אינני דוגל בפיקוח על המחירים אלא בתחרות חופשית, ואותה, כאמור, אנו מעודדים על-ידי הגדלת ההיצע.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, תחרות חופשית היא דבר נפלא, וכשממשלה לא מתערבת זה עוד יותר נפלא, אבל אני שואלת אותך כבר פעם שנייה, נדמה לי, ויש לי היום שאילתא שלישית, שאולי אוותר עליה, כי בעצם יש להן מכה משותפת, והוא חוסר התערבות של המשרד שלך. ובעצם אתה תראה הרבה מאוד ישראלים שלא ראו בחייהם, שלא התאכסנו בחייהם בבית-מלון, ואתה בעצמך השתתפת בתוכנית ושמעת את התגובות של הציבור, ונדמה לי שגם הצעת איזה נופש לאחת מן הנשים האלה.

נראה לי שאין לך ברירה אלא להתערב בעניין. זה שאתה הולך לחולל תנופת תיירות גדולה מאוד, עם בניית בניינים וחדרים נוספים, שהבנתי שמספרם יהיה משמעותי – לא נראה לי שזה יפתור את הבעיה. לאותו עשיר תהיה פשוט אפשרות נוספת, לבלות במלון נוסף. יש לי הרגשה שאתה חייב להתערב בעניין. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, תשובתך.

שר התיירות ע' ברעם:

מחירי בתי-המלון בוודאי בנויים על היצע וביקוש. אני רוצה לקבוע כאן, שבאותם חודשים שאינם חודשי שיא, לרבות חודשי הקיץ, אם אנחנו מחלקים את התיירות הישראלית לעונות יותר שחונות, אנחנו יכולים לקבל מחירים מאוד סבירים.

לגופו של עניין, אני רוצה למסור, שאני הופעתי בפני התאחדות בתי-המלון ותבעתי מהם, אומנם באופן וולונטרי, להוריד את מחירי האכסון בחדרים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שר התיירות יעביר לפרוטוקול את התשובה על שאילתא מס' 1819; כמו-כן יעביר לפרוטוקול את התשובה על שאלה מס' 1853 וכן הלאה, עד שנגיע לשאילתא הלפני אחרונה, מס' 2106, של חברת הכנסת דליה איציק, ועליה הוא יואיל להשיב.

נוכחות מורי דרך מוסמכים בסיורים בארץ

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר התיירות ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

על-פי החוק, כל סיור בארץ מחייב נוכחות מורה דרך מוסמך. לאחרונה פורסם שיש קבוצות של צליינים המסיירות בארץ ללא הדרכה מוסמכת, ובעקבותיהן קבוצות רבות של תיירים המסיירים במסווה של קבוצות צלייניות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע דבר זה למשרד התיירות?

2. האם מודע השר לכך שאותן קבוצות מקבלות מראשי קבוצות זרים הדרכה מגמתית, המסלפת לעתים את ההיסטוריה של העם היהודי ופוגעת בתדמיתה של מדינת ישראל?

3. מדוע אין משרדך אוכף את החוק על כל קבוצות התיירים המסיירים בארץ?

4. מדוע אין קובעים קריטריונים ברורים, אשר יגדירו את האתרים שבהם ההדרכה לקבוצות הנכנסות ארצה תינתן על-ידי מורה דרך ישראלי מוסמך?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לקבוצות צלייניות נוצריות הבאות ארצה מלוות ברועה רוחני, כאשר מטרת הביקור היא דתית מובהקת וכל עניינם של הצליינים הוא שמיעת הדרכתו הדתית של הכומר, הותרה הדרכתו של הכומר. היתר זה ניתן על בסיס כיבוד חופש הפולחן הדתי וכיבוד פניות של ראשי כנסיות והווייטקן.

ארגון מורי הדרך פנה שלוש פעמים לבית-המשפט הגבוה לצדק בסוגיה זו, ופנייתו נדחתה בכל פעם. לאמור, אין בהיתר זה משום הפרת החוק, כך שאין כאן שאלה של אכיפת חוק.

2. אין לנו כל ראיות להדרכה עוינת על-ידי כמרים אלו מעבר לשמועות לא מבוססות.

4-3. כאמור, החוק מחייב הדרכת מורי דרך מוסמכים, למעט קבוצות מיוחדות אלו. מכאן שאין מקום לקביעת קריטריונים מיוחדים לאתרים שונים, מה גם שלכיתות נוצריות שונות יש סדר חשיבות שונה לגבי קדושתם של אתרים בארץ.

היטל מיוחד על שכירת רכב בדרום הארץ

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התיירות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בתאריך 21 באוקטובר 1993 פורסם במדור הכלכלי של עיתון "הארץ", כי החברות להשכרת רכב מתכוונות להטיל היטל מיוחד על רכב שכור בבאר-שבע וסביבותיה, בעקבות גל גנבות כלי רכב שכורים שפקד את האזור.

אזור באר-שבע אינו משופע בתיירות, והיטל מיוחד שהחברות להשכרת רכב רוצות להטיל על רכב שכור באזור באר-שבע ייקר את התיירות בעיר וימנע מתיירים לשהות באזור ימים מספר. התיירים, שהם כל-כך רצויים, יעדיפו אתרי תיירות אחרים באזור, שבהם אין צורך בהיטל הנוסף.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד התיירות על כך?

2. אם כן – מדוע התייר או הצרכן צריכים לספוג את העלות של גנבת רכב שכור, במקום לדרוש מכוחות המשטרה הממונים על כך לטפל בבעיה מיסודה?

3. מדוע אזור באר-שבע מופלה לרעה לעומת אזור מרכז הארץ מבחינת טיפול בגנבת רכבים, שהרי אף כי מספר גנבות הרכב עלה מאוד בתקופה האחרונה באזור תל-אביב אין איש חושב להטיל שם היטל נוסף על רכב שכור?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד התיירות אינו יודע על ההיטל האמור אלא מהעיתונות בלבד.
2. נושא השכרת הרכב נמצא באחריות משרד התחבורה. משרד התיירות אינו אחראי ואינו מתערב בנושא תעריפי חברות ההשכרה.
3. נושא גנבת רכבים, לרבות רכבים שכורים, והקשר הנלווה עם חברות הביטוח וחברות השכרת הרכב אינם נמנים עם תפקידי משרד התיירות.

התמעטות המינרלים במי ים-המלח

- חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר התיירות ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):
- בשנים האחרונות, ובפרט בשנה האחרונה, מתמעטים המינרלים במי ים-המלח בגלל ניצול יתר תעשייתי.
- בתקופת כהונתם של האדונים פת ושריר כשרי התיירות בוצעה עבודת תשתית גדולה באזור ים-המלח, נבנו הרבה בתי-מלון והתפתחה במקום תיירות מרפא של ישראלים ושל תיירי חוץ.
- מי ים-המלח ידועים בעולם כולו כבעלי סגולת מרפא, המביאים מזור לכל מיני מחלות. מומחים קובעים שקיימת סכנה שמטמון זה ילך לאיבוד בגלל התמעטות המינרלים במים.

ברצוני לשאול:

מה יעשה משרד התיירות בנדון?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא מוכרת לי חוות דעת מקצועית כלשהי המאשרת ממצא זה.
2. הטיפול העיקרי במחלות עור קשור יותר לשאלת השמש והבריכות ופחות להרכב המים.
3. המציאות שמצאתי בכניסתי לתפקיד ביחס לים-המלח היתה עגומה למדי. בהעדר שיתוף פעולה בין משרדי התיירות והאוצר בתקופת כהונת קודמי, לא טופלה הבעיה המרכזית והחמורה מכול באזור זה, לאמור הגנת החוף ומניעת הצפת בתי-המלון הקיימים. רק כיום מתמודד משרדנו, בסיוע האוצר, בשאלת הגנת החוף ומבצע אותה הלכה למעשה.

ידיעה על הקמת מלון ביריחו

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר התיירות ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

בעיתונות פורסם כאילו גורמים ערבים פנו אל חברת "הילטון אינטרנשיונל" על מנת שיקימו מלון בעיר יריחו.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים לשר התיירות או לגורמים במשרד התיירות פרטים בנדון?
2. האם יקבל פרויקט תיירותי שכזה סיוע כלשהו ממדינת ישראל, ואם כן – באילו תחומים, באילו תקציבים ובאילו הטבות?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עד היום לא היתה כל פנייה של חברת "הילטון אינטרנשיונל" למשרד התיירות בנושא בניית מלון ביריחו.
2. למשרדנו אין תוכניות השקעה ביריחו. כל פרויקט שיוגש למשרד התיירות ייבחן לגופו, בהסתמך על הקריטריונים הקבועים בחוק.

השקעה סינית במערכת תיירות בישראל

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר התיירות ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

מן העיתונות אנו למדים, כי שר הבינוי והשיכון הגיע בביקורו בסין להבנה עקרונית על כך שגורם ממשלתי סיני יקים בישראל, באילת או בים-המלח, מערכת תיירות כלשהי.

ברצוני לשאול:

1. האם תואמה פעילותו של שר הבינוי והשיכון בנדון עם שר התיירות או עם גורמים במשרד התיירות?

2. אם כן – באיזה פורום ממשלתי נדון העניין?

3. מה היו השיקולים באישור הכנסתו של גורם תחרותי ממשלתי זר לענף התיירות בישראל?

4. האם תעמיד ממשלת ישראל לממשלה הזרה המדוברת אותם תנאי סיוע שהיא מעמידה למשקיע פרטי, כלומר 29% או 38% מענק, פטור ממסים וכדומה?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מעורבות גורמים זרים בהקמת מתקני תיירות בארץ היא מדיניות ארוכת טווח, אשר התקיימה בעבר ומתקיימת גם כיום.

זהות הגוף המשקיע נבדקת בקפידה לגבי כל פרויקט ופרויקט.

גם במקרה זה הגוף המשקיע הפוטנציאלי ייבדק בקפידה ברגע שיגיש את בקשתו.

הידוק היחסים, ובעיקר הכלכליים, עם סין הוא יעד ממשלתי מוסכם וברור, והוא איננו מחייב כל תיאום מיוחד.

4. הסיוע להשקעה ולמשקיע מעוגן בחוק לעידוד השקעות הון, ועל-פי קריטריונים אלו ייבחן הסיוע שיינתן, כמו אישור הפרויקט כולו.

בית-הכנסת "אוהל חיים" בעכו העתיקה

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר התיירות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

פורסם כי בית-הכנסת העתיק "אוהל חיים", על שם הרמח"ל, אשר נבנה בשנת 1751 והיה בשימוש לסירוגין עד אמצע שנות ה-50 – והוא היחיד ברובע היהודי הישן בעכו העתיקה – נעזב והוזנח.

אף שהושקע בשיקום בית-הכנסת סכום של כ-300,000 ש"ח, נותר בית-הכנסת סגור, והוא אף אינו מופיע במסלול התיירות הרשמי בעכו העתיקה. זאת, מכיוון שטרם התקבלו התרומות הדרושות למימון הוצאות רכישת הריהוט הדרוש.

רצ"ב תצלום הכתבה שפורסמה בעיתון "הד הצפון", ביום 5 בנובמבר 1993.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?

2. מדוע אין בית-הכנסת משמש מוקד לתיירות או כבית-כנסת פעיל, חרף ההשקעות הגדולות בשיקומו?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בית-הכנסת העתיק "אוהל חיים" נמסר על-ידי מינהל מקרקעי ישראל לחברה לפיתוח עכו (חל"פ עכו) לביצוע עבודות שיקום ושחזור, במסגרת פרויקט משותף למשרד השיכון, משרד הדתות וחל"פ עכו.

לצורך תכנון ושיקום האתר הושקעו על-ידי משרד השיכון וחל"פ עכו כ-300,000 ש"ח.

היות שהאתר מיועד לשמש כבית-כנסת פעיל, נמסר האתר לאחר גמר השיקום למועצה הדתית עכו ולמשרד הדתות לצורך ריהוטו ופתיחתו לציבור, כשם שנוהג משרד הדתות לגבי כל בית-כנסת אחר.

2. למרות בקשות חוזרות ונשנות של חל"פ עכו, לא מצא עד כה משרד הדתות תקציב לנושא. אם לא יימצא במהרה התקציב לריהוט, תפתח חל"פ עכו במהלך 1994 את האתר לביקורי מבקרים כאתר היסטורי, בתקווה שבעתיד תתאפשר פתיחתו כבית-כנסת פעיל.

פיתוח תיירותי בבית-לחם

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שר התיירות ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

התפרסם ריאיון עמך בכתב-עת המכונה BUSINESS TRAVELER, מחודש אוקטובר 1993, ושם הינך מצוטט כמי שאמר – בתשובה על השאלה מדוע אינך משקיע כספים בפיתוח תשתיות של הערים התנ"כיות, כגון בית-לחם, נוסף על העיר נצרת – ש"בית-לחם נמצאת ב'גדה המערבית', שאיננה ישראל".

ברצוני לשאול:

1. האם הציטטה נכונה?

2. אם כן – האם נכונה הידיעה ששום סכום אינו מושקע בפיתוח תיירותי בבית-לחם לעומת נצרת אך ורק בגלל שהמקום, לדבריך, אינו נמצא בישראל? האם זה כולל הוצאות מטעם המינהל האזרחי – קמ"ט התיירות?

3. מכיוון שמשרדך מוציא כספים לצורכי תיירות בחוץ-לארץ, כגון משדרי עידוד, הבאת אח"מים וכיו"ב, מדוע המשרד מקיים אפליה גיאוגרפית דווקא בעניין אתרים הנמצאים בישראל?

4. מה הוא חלקו התקציבי של משרד התיירות בהשתתפות במימון אתרי תיירות נוצריים מעבר ל"קו הירוק", כגון אתר הטבילה בירדן, המנזרים במדבר יהודה ועוד, אם בכלל?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הציטטה נכונה.

2. על-פי חוק, כל השקעה בתשתית תיירותית באזור יהודה ושומרון נעשית על-ידי המינהל האזרחי. משרד התיירות משקיע בבית-לחם רק בפעילויות נלוות, כגון אירועים ומתן שירותים לתייר.

3. המשרד אינו מקיים אפליה. בית-לחם נזכרת בכל סיור מקצועי וסיור עם אנשי תקשורת כאטרקציה תיירותית מהמדרגה הראשונה.

4. בהתאם לסדרי העדיפויות שנקבעו לפיתוח האזור, המשרד משקיע כ-250,000 ש"ח בקומראן וכמיליון ש"ח נוספים באתרים תיירותיים בצפון ים-המלח.

משרד התיירות אינו משקיע באתר הטבילה בקצר-אל-יהוד או במנזרים במדבר יהודה.

מחירי המלונות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר התיירות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

למרות תשובתך על שאילתא קודמת שלי, שבה טענת שהדרך היחידה להוריד מחירים היא באמצעות "תחרות חופשית", המחירים עדיין עולים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מחירי תיירות הפנים כה גבוהים, למרות "התחרות החופשית"?

2. האם נשקל לחייב את המלונות לשלם מסים כדין ובמחיר מלא על-פי מדיניות התחרות החופשית?

3. לאור הפתיחה האפשרית של מדינות שכנות לתיירות מישראל, כיצד מתכונן המשרד להתחרות עמן בנושא עלות התיירות?

שר התיירות ע' ברעם:

1. כאמור, מדיניות משרדי הינה הגברת התחרות על-ידי עידוד בניית מתקני אכסון, הגדלת ענף סוכני הנסיעות ומדיניות תעופה ליברלית.

לתחרות חופשית נדרש היצע שירותים גדול, ולכך אנו פועלים. לכך גם נדרש זמן. הקביעה לגבי "מחירים מופקעים" איננה נכונה חד-משמעית.

בכל חלקי הארץ נופשים ישראלים במסגרת חבילות מוזלות ונסיעות ועדי עובדים. במסגרות אלו יהיו המחירים סבירים. כמו בחוץ-לארץ כך גם בארץ חבילת התיירות היא הזולה והמשתלמת ומחירי התיירות לבודד, שלא במסגרת זו, יהיו תמיד גבוהים יותר.

2. בתי-המלון בארץ משלמים מסים כמו כל גוף עסקי אחר, ולמען האמת – הם מופלים לרעה בתחומי הארנונה ומסים אחרים לעומת מפעלי התעשייה והחקלאות, חרף העובדה כי תרומתם למשק הלאומי, ליצירת תעסוקה, חשובה וגדולה.

3. מחירי התיירות לישראל נקבעים בעיקר בגין מחירי הטיסה וכן עלות החיים בישראל, שהיא גבוהה בהרבה מאצל שכנינו. משרדנו מתכוון להתמודד עם סוגיה זו בשתי דרכים עיקריות: א. מדיניות תעופה ליברלית, אשר תוריד את מחירי הטיסה ותוזיל את התעופה לארץ; ב. טיפוח רמת המוצר התיירותי והגדלת ההיצע כך שגם אם יהיו מחירי התיירות לישראל גבוהים מאשר אצל השכנים, הרי התמורה האיכותית תהיה מוצדקת וכדאית.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דליה איציק יש לך עוד שאלה בעל-פה?

דליה איציק (העבודה):

לא.

היו"ר ש' וייס:

תודה. השר יעביר לפרוטוקול את התשובה על שאלתא מס' 2161.

סגירת תא הלחץ באילת

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התיירות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

ב-28 בנובמבר 1993 פורסם בעיתון "הארץ", כי הנהלת קופת-חולים החליטה לסגור את תא הלחץ הנמצא בבית-חולים "יוספטל" באילת ולהעבירו למרכז הארץ ב-5 בדצמבר.

קופת-חולים טוענת, כי סגירת התא היא מסיבות כלכליות, וכי אין זה מתפקידה לסבסד את התיירים ואת 40,000 החברים במועדון הצלילה, שהם הנהנים העיקריים מהפעלת תא הלחץ.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד התיירות על כך?

2. כיצד ייתכן שבאתר הצלילה הגדול ביותר בארץ לא יהיה תא לחץ, שהציל במהלך השנים עשרות צוללנים?

3. מה יעשה משרד התיירות בנדון?

תשובת שר התיירות ע' ברעם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מייד עם היוודע דבר המחלוקת בנושא המשך תפעול תא הלחץ בבית-החולים באילת, הוריתי למנכ"ל משרדי לפעול בעניין זה. פניתי אישית למנכ"ל קופת-חולים וביקשתי שלא לסגור תא הלחץ עד גמר המשא-ומתן בנושא.

2. תא הלחץ פועל והמשא-ומתן נמשך, כך שלא נוצר מצב שבו הופסקה פעולת תא הלחץ.

3. כאמור, משרדי פועל בצמוד לצוות המשא-ומתן, המורכב מאגודת הצלילה, חברות הביטוח והנהלת בית-החולים, במגמה למצוא פתרון הולם.

4. הבעיה היא בקביעת סכומי ההשתתפות של אגודת הצלילה וחברות הביטוח בתפעול תא הלחץ. חשוב לזכור, כי לנושא זה נודעת חשיבות גם מבחינת בריאות הציבור הכללי, תחום שאינו באחריות משרדי.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התיירות.

הצעת חוק ביטוח בריאות לקטינים, התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת י' מצא)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להמשך סדר-היום, ואני מזמין את יושב-ראש ועדת הכלכלה להביא לפנינו
— — —

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מצא צריך להביא הצעה חוק. כך סוכם.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אינני יודע מה סוכם, אבל לי הוכן סדר-היום, והוא מונח לפני.

יהושע מצא (הליכוד):

סוכם — — —

היו"ר ש' וייס:

מה זה סוכם?

שר הבריאות ח' רמון:

סוכם עם נשיאות הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אין לנו כאן כוחות מיסטיים שאתם מסכמים. יש סדר-יום כתוב. סדר-היום מונח לפני. אנחנו נעביר את
זה ותבררו עם המזכיר. אם נוכל לגלות גמישות, נגלה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, זה יום של הממשלה. נקבע היום דיון על 100,000 ילדים חסרי ביטוח רפואי. משום-מה הפרידו את הצעת החוק מהדיון. אמרתי: אני מוכן שזה יהיה עכשיו, כי אחרי כן אינני יכול, מסיבות שונות.

אם זה לא סוכם, אני מבקש להקפיד על כך, שהצעת החוק של חבר הכנסת מצא תוצמד לדיון הכללי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לי קשה מאוד לפתור עניין כזה נוכח עם ועדה. אין עושים בירורים כאלה במליאה. על כן אני מבקש מהשר רמון – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני רציתי לעשות ג'סטה לחבר הכנסת מצא.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני חושב שהצעת החוק הזאת היא מאוד קצרה, בינתיים תברר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא יכול לברר.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. אני פשוט לא יודע מה קרה. אני מצטער. רבותי, אתם יודעים שיושב-ראש הכנסת לא מתערב בסדר-היום, אלא אם כן מבקשים ממנו להתערב. בבקשה, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

ביקשו ממני, אמרו לי שהשר צריך ללכת ולחזור ב-18:30. גם השר רמון ביקש שנצמיד את הדיון בהצעת החוק לדיון. על דעת המזכירות העלינו את זה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אתם יודעים שחוק רשות הדואר מובא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בלי הסתייגות. זה דקה וחצי. יכולנו כבר לסיים את זה.

שר הבריאות ח' רמון:

גם כך אני אאחר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צחי הנגבי, איפה אתה?

יהושע מצא (הליכוד):

איננו.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת אנו עוברים אפוא להצעת חוק ביטוח בריאות לקטינים, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת יהושע מצא.

אני מצטער על התקלה, אף שאני ממש לא יודע מה קרה כאן. בבקשה, חבר הכנסת יהושע מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאן מדובר בהצעת חוק פרטית בקריאה טרומית, חוק ביטוח בריאות לקטינים. אני רוצה להביא לתשומת לב הבית דבר שאולי הוא כבר ידוע ומן המפורסמות, כי רבבות רבות של ילדים במדינת ישראל – לפחות על-פי משרד הבריאות ושר הבריאות מדובר ב-72,000 ילדים, המועצה לשלום הילד מדברת על 100,000, שאינם מבוטחים היום כלל וכלל בביטוח בריאות כלשהו. העדר ביטוח בריאות רפואי – כמו שהמחיר הכלכלי הוא הזנחה רפואית – גורם להעדר טיפול מתאים בילדים. זה דבר חמור מאוד. רבים מילדים אלה, ובתוכם, אדוני היושב-ראש, ילדי עולים רבים, ילדים להורים מובטלים, ילדים משכבות מצוקה, ילדים שהוריהם מכורים לסמים, אינם מקבלים טיפול רפואי חיוני ומצב בריאותם מידרדר, ואנחנו מדברים על מציאות בתוך מדינת ישראל.

על הצעת החוק הפרטית שלי קיבלתי את תשובת ממשלת ישראל, שאומרת בהחלטתה: "ועדת שרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק תומכת בעיקרון שכל תושב קטין יהיה זכאי לביטוח בריאות כמוצע על-ידי חבר הכנסת מצא" – "תומכת", אבל אנחנו יודעים שכאשר המשפט מתחיל במלה "תומכת" אחריה באה המלה "אולם". ואומנם בהמשך החלטת הממשלה נאמר: "אולם הנושא כולו מוסדר בהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שהטיפול בה נמצא בכנסת בשלבים מתקדמים לקראת הבאתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית". ועל כן הם מבקשים לדחות את הנושא כאן.

תירוץ הממשלה, אדוני היושב-ראש, כי אם וכאשר יסתיימו הליכי החקיקה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי יבוא המצב המביש הנוכחי על פתרונו – והם מסכימים שזה מצב מביש – תירוץ זה בלתי מתקבל על הדעת, מכיוון שחוק ביטוח בריאות ממלכתי כבר נדון בגלגולים שונים למעלה מעשר שנים, ואיש אינו יכול להצביע בוודאות על מועד קרוב שבו יסתיימו הליכי החקיקה. בכל מקרה, הילדים הזקוקים לסיוע רפואי אינם יכולים לחכות אפילו יום אחד נוסף.

תגובת הממשלה מקוממת עוד יותר לנוכח העובדה, כי לפחות קופת-חולים אחת כבר הודיעה כי היא תהיה מוכנה להגיע להסדר הגיוני עם הממשלה ותהיה מוכנה לבטח בנפרד את כל הילדים שאין להם כיום ביטוח בריאות רפואי. הממשלה יכולה להבטיח בחקיקה ובמעשה את בריאותם של כל הילדים בישראל. ואם יתקבל, בשעה טובה, והלוואי שיתקבל, וכמה שיותר מהר, חוק ביטוח בריאות ממלכתי בשנה הקרובה, או בעוד חודש, או בכל זמן שיתקבל, החוק הזה ממילא יתבטל.

אם אנחנו נעביר את החוק הזה, אנחנו נגיע להישג שנבטח כ-100,000 ילדים.

ולסיום, אדוני, אני רוצה לקרוא מכתב מימים אלה, שקיבלתי מד"ר יצחק קדמן – גם שר הבריאות קיבל אותו, אני קיבלתי העתק. "הנדון: ושוב, ילדים ללא ביטוח בריאות רפואי" – ואני קורא את המכתב: "א"י הוא ילד בן כשנה וחצי הסובל מאיחור התפתחותי פסיכומטורי ורפיון שרירים. הוא נזקק לטיפולים, מעקב, בדיקות והדרכה, שאותם קיבל במשך חודשים במכון להתפתחות הילד בבית-החולים "קפלן" ברחובות. מסיבות משפחתיות וסוציאליות הפסיקה האם לשלם עבור ביטוח רפואי. משנודע הדבר למכון להתפתחות הילד, כתבו אלה להורי הילד, כי הם נאלצים להפסיק את הטיפול הרפואי והשיקומי, שכה חיוניים לילד. אין צורך להסביר לך" – הם כותבים לשר – "את משמעות הפסקת הטיפול השיקומי לילד בגיל כה צעיר וכה קריטי להתפתחותו. ודאי ברור לך גם שאין כל אפשרות להסביר לילד זה או לאמו כי יואילו להיאזר בסבלנות עד להשלמת הליכי החקיקה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני קורא לך למצוא לאלתר" – לשר הבריאות, עם העתק אלי – "למצוא לאלתר פתרון ביניים מידי לבעיית הילדים חסרי הביטוח הרפואי בכלל ולבעייתם של הילדים א"י ומ"ב, נשוא שני מכתבינו האחרונים אליך".

בזאת אני מסיים, באותה קריאה של ד"ר קדמן, באותה קריאה של אלפי אלפי משפחות ואמהות, שלילדים בביתיהן אין ביטוח והם חולים במחלות קשות ונוראות, שנפסח על הביורוקרטיה, שנפסח על הוויכוח שבתוכנו – כן חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שמסיבה זאת או אחרת לא מתקדם, או לא. נעביר את החקיקה הזאת בקריאות שצריך להעביר אותה, והלוואי שתצליח, אדוני שר הבריאות, ואני יחד אתך, שנעביר חוק בריאות ביטוח ממלכתי והחוק הזה ייכנס אצלך ויתבטל ויעבור לו מן העולם, כי הם ייכללו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, לאשר את החוק הזה ולהעביר אותו לאותה ועדה מתאימה כאן בכנסת ולא לוועדות מחוץ לכנסת, כדי שנוכל לקדם חקיקה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

לפני שאני מאשר לשר הבריאות להשיב, אני רוצה לברך את חניכי המכללה לפיקוד ולמטה של צה"ל, פו"ם; כל שנה אנחנו מארחים אותם, שמחים לארח אותם, הם היו בוועדותינו, ועכשיו הם במליאה –

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, מותר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

— — — ברוכים תהיו, והשר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי לענות. מה אתה שואל אותי שאלות?

היו"ר ש' וייס:

קודם השר ישיב, ואחר כך הוא ישיב לך.

שר הבריאות ח' רמון:

אחר כך אני אשלים את התהליך.

דן תיכון (הליכוד):

שאלה חשובה: מה קורה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי?

שר הבריאות ח' רמון:

אתה חושב שאני אפסח על זה?

היו"ר ש' וייס:

אתה חושב שזה לא חשוב לשר?

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול ובראש ובראשונה אני רוצה להצטרף לברכה של יושב-ראש הכנסת לחניכי המכללה לפיקוד ולמטה.

ועכשיו לעניין עצמו. אני רוצה לומר, חבר הכנסת מצא, שאחת הסיבות המרכזיות לכך שאני שוקד ועובד מיום כניסתי לתפקיד על חקיקת חוק בריאות ממלכתי, היא מצב בריאותם המחפיר של כ-80,000 ילדים – זה המספר המדויק, הוא מחפיר דיו – אשר מצויים במדינת ישראל ב-1994 עוד מעט ללא כיסוי ביטוחי, והם נמצאים ללא כיסוי ביטוחי כי מטעמים פוליטיים מונעים חקיקת חוק מהסוג הזה. מפקירים את בריאותם של הילדים האלה לטובת בריאותם של כל מיני גופים פוליטיים.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת מצא, לא רק הם מופקרים; יש – והילדים האלה בכללם – קרוב ל-400,000 תושבים במדינת ישראל שאין להם ביטוח בריאות, מתוכם כ-300,000 לא ילדים. 320,000 – גם להם צריך לדאוג, גם את בריאותם אסור להפקיר. רובם המכריע משתייך לשכבות החלשות. הם נזקקים באותה מידה. הם כותבים אותם מכתבים, חבר הכנסת מצא. המכתבים האלה באים יום יום אלי, והחוק שאנו מציעים, שנמצא בשלבי חקיקה מתקדמים, ואני אדווח על כך, קובע שלא יימצא ולא ייפקד בכל רחבי מדינת ישראל תושב, מיום לידתו ועד יום מותו, שלא יהיה מבוטח בביטוח בריאות ממלכתי בסל שירותים, ואני רוצה להדגיש: סל שירותים מהרמה הגבוהה בעולם.

אם אנחנו נחוקק את החוק כפי שהציעה הממשלה, אנחנו נהיה מעשר המדינות המתקדמות ביותר בעולם באספקת שירותי הבריאות לפי סל הבריאות שהממשלה הציעה. הלוואי שבשאר התחומים החברתיים נגיע לרמה כזאת. מובן שאפשר, תמיד, לרצות את הבלתי-אפשרי, אבל קודם נלך בתחומים אחרים כדי שנגיע לרמה הזאת.

אנחנו עובדים על החוק, ואני רוצה לומר, שהוועדה המיוחדת של חבר הכנסת עמיר פרץ, שמחוקקת, יושבה 50 ישיבות, למעלה מ-50 ישיבות – – –

סילבן שלום (הליכוד):

האם ההסתדרות בעד?

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי. אני יושב פה בכנסת, אני לא יושב בהסתדרות.

היו"ר ש' וייס:

הוא כאן בתקן של שר, לא של מזכיר ההסתדרות.

דן תיכון (הליכוד):

מה עם שר האוצר? הוא ברח?

שר הבריאות ח' רמון:

שר האוצר לא ברח; אל תדאג.

גם חברים בתוך סיעת הליכוד לא תורמים, בלשון המעטה, לקידום החקיקה, באותם תכסיסים ובאותם תרגילים שעושים גורמים אחרים, לצערי – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זאת לא האמת.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוז.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זאת לא האמת.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוז. אני מזמין אתכם לקרוא את הפרוטוקולים של הוועדה המיוחדת, וחברי סיעת הליכוד ישפטו אם אני אומר אמת. אני מוכן להמציא את הפרוטוקולים, תקראו אותם, ואתם תחליטו אם אין חברים בסיעת הליכוד שאמרו לי שהם יטרפדו את החוק; לא חברת הכנסת בלומנטל במקרה הזה.

החוק הזה, בכל דור ודור, קמו לכלותו, אבל הדור הזה, הכנסת הזאת תחוקק אותו על אף כל אלה, מבית, מתוך הכנסת, ומחוץ לכנסת – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זאת גם שאיפת הליכוד.

שר הבריאות ח' רמון:

אני בטוח.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זאת הצעת חוק שהחלה בתקופת הליכוד.

שר הבריאות ח' רמון:

צריך להרים ידיים. אז נראה אם זאת שאיפה או לא שאיפה. שירימו ידיים – נראה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ירימו – – –

שר הבריאות ח' רמון:

ירימו. אני לא רוצה להרחיב, חברת הכנסת בלומנטל, אבל שמעתי היום את יושב-ראש הוועדה המשותפת לענייני החוק, שהוא נחוש בדעתו לסיים את החוק עד סוף החודש – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

שלא יכניס שיקולים פוליטיים.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, מקסימום – – –

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת בלומנטל, אני לא רציתי להתערב, אבל באמת מספיק. תודה.

דן תיכון (הליכוד):

– – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

– – –

שר הבריאות ח' רמון:

אם זה ייקח עוד שבועיים או עוד שלושה שבועות, אבל על זה מדובר.

היו"ר ש' וייס:

מספיק.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת בלומנטל, את לא יכולה ללוות אותי כל הזמן.

משה נסים (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

הלואי, גם בסוף ינואר אתם תסכימו; אני בטוח. יש אצלכם חברים בוועדה שאומרים שעוד צריך לעשות דיונים רציניים שאפילו בסוף ינואר הם לא ייגמרו. יש, הציעו, בפרוטוקול; חברים מסיעת הליכוד. אז אני מציע – אל תגידו את זה.

משה נסים (הליכוד):

אני מדבר על — — —

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי לדבר על סיעת הליכוד. הם באו ואמרו: לא מספיק הדיונים; צריך לעשות על עוד סעיף ועל עוד סעיף, דיונים אין-סופיים, שאפילו אם נקבל את הבקשה הזאת, גם בסוף ינואר לא נגמור. אל תדאג, לא נקבל את הבקשה הזאת. אני מקווה שזאת איננה עמדת הליכוד אלא עמדת חברים בתוך הסיעה; אבל לא עמדת הליכוד.

החוק הזה יעבור, הוא ייתן פתרון לילדים, והוא ייתן את הפתרון גם למבוגרים חסרי ביטוח.

אני רוצה לבוא ולומר את הדבר הכי מרכזי, ואני ארחיב על כך אחר כך. מה זה אומר לתת לילדים האלה ביטוח או לתת לאחרים ביטוח? צריך מקורות כספיים ותקציביים. חוק ביטוח בריאות ממלכתי, לפי החישובים האחרונים של הביטוח הלאומי, מכניס מיליארד שקל נוספים לטובת הבריאות; מיליארד. זה הניתוח האחרון של הביטוח הלאומי – רוב הסכום הזה מגיע מהשכבות החזקות. 60% ממשקי הבית העניים, ברמות הנמוכות, ישלמו פחות. 20% ישלמו יותר, ו-20% ישארו פחות או יותר אדישים או עם תוספת לא משמעותית.

מי שרוצה להנציח את המצב הנוכחי אומר להנציח מצב שבו במדינת ישראל העניים משלמים עבור בריאות, הגמלאים משלמים עבור בריאות הרבה יותר מאשר העשירים באחוז משכרם, ואת זה אנחנו לא רוצים. מי שאומר: להוסיף את הביטוח, כמו שאומר חבר הכנסת מצא, בלי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אומר לקחת כסף ממקורות שצריכים ללכת לטיפול בשכבות החלשות לטובת הנושא הזה, במקום לקחת את זה מהחזקים.

מכיוון שזה המצב, אני אומר לחבר הכנסת מצא, שאין לי התנגדות שהחוק הזה, שהוא חלק מהמערך הכולל של ביטוח בריאות ממלכתי – כי הסברתי, המוטיבציה המרכזית שלי היא כמעט לפתור את הבעיה המחפירה הזאת של ילדים חסרי ביטוח. ואני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת מצא, זה לא רק ילדים. יש נושא של מעוכבי זכויות, אנשים שלא משלמים שלושה חודשים לקופת-חולים, והם והילדים שלהם לא מבוטחים. זה לא מופיע בחוק שלך. החוק שלך לא פותר את העניין הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, תן לי את הסמכות לתת לך את סדרי העדיפויות במדינה, ואתן לך סדרי עדיפויות אחרים לגמרי.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוז. לכן, חבר הכנסת מצא, אני מציע להעביר את הצעת החוק שלך לוועדה לנושא חוק הבריאות. שם יידון העניין הזה בין יתר הדברים. אם, משום-מה, החוק לא יצא, זה יעמוד כהצעת חוק בפני עצמה, ואז אולי ידונו בה כהצעת חוק בפני עצמה.

בכך אני מסיים את דברי. אני מודה ליושב-ראש.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי הזכות להשיב. לא מספיק שזה עובר לוועדה של הכנסת – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אם חבר הכנסת מצא לא מסכים, אז יש חילוקי דעות רק בנושא הוועדה. לכן, כדי שלא נתווכח, אני מציע שזה יעבור לוועדת הכנסת, ושם תהיה הכרעה. על זה אתה לא יכול להתווכח.

יהושע מצא (הליכוד):

לא, אדוני. לא מדובר בוויכוח לגבי שתי ועדות בבית הזה. מדובר בוויכוח – בין ועדה של הבית לבין ועדה לא סטטוטורית. לכן לוועדת הכנסת אין סמכות.

שר הבריאות ח' רמון:

ועדת הכנסת תדון גם בסוגיה הזאת. אבל המליאה לא יכולה לדון בזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אפתור את זה מייד. אלא שחבר הכנסת לס בכלל רוצה למנוע את הפתרון הזה, כי הוא רוצה להסיר את הנושא הזה מסדר-היום. בבקשה, חבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש רק מטעמים פורמליים להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ולא להעביר אותה לוועדה, וזה משום שכאשר בבית הזה אנחנו מדברים על עוני, באמת כולם מתכוונים למה שהם אומרים. אבל כאשר מדברים בבית הזה על בריאות, לצערי לא מתכוונים לבריאות; שום צד.

דן תיכון (הליכוד):

יורם לס (העבודה):

אני אומר את דעתי, חבר הכנסת תיכון.

יהושע מצא (הליכוד):

יורם לס (העבודה):

אתה יודע מה? לצורך העניין, גם לגבי עצמי. אבל אותי מעניינים הילדים. ותרשה לי לומר את הצעתי.

לגבי הילדים, אם הממשלה באמת מתכוונת לפתור את הנושא של הילדים, היא לא צריכה את הצעת החוק של חבר הכנסת מצא והיא לא צריכה שום דבר. היא צריכה רק את חוק התקציב 1994. בחוק התקציב היא יכולה להסדיר את העניין הזה. ורק מי שרוצה להשאיר את העניין הזה בוער כל הזמן בעצמותינו לא מסדיר אותו בחוק התקציב. זו הבעיה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אז אל תצביע בעד התקציב הזה.

יורם לס (העבודה):

לכן אני מציע להסיר את הצעת החוק הזאת, ולהסדיר את הבעיה מחר בבוקר, בעוד 24 שעות. אם רק רוצים, אפשר להסדיר את זה בחוק התקציב.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הצעתך מובנת.

חברי הכנסת, חבר הכנסת מצא העלה שאלה קצת עקרונית. כי מדובר לא בשתי ועדות סטטוטוריות. התייעצתי עם מזכיר הכנסת עתיר הניסיון, והוא סבור שגם בעניין זה ועדת הכנסת רשאית להכריע. ולכן זה המצב.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, אני מצטער.

היו"ר ש' וייס:

כן, חבר הכנסת מצא, אני מאפשר לך לברר את זה. בבקשה, יש לך ממילא זכות תגובה, אז תרכז אותה בנושא הפרוצדורלי.

דוד צוקר (מרצ):

איפה השר?

היו"ר ש' וייס:

השר הציע לאמץ את ההצעה של חבר הכנסת מצא, בוועדה.

יהושע מצא (הליכוד):

רבותי חברי הכנסת, שר הבריאות מציע לאמץ את ההצעה. הוא גם לא נאבק על השאלה איזו ועדה. הוא אמר: תעשו מה שאתם רוצים. והוא יצא. אני מניח שהוא יצא לפעילות ממלכתית. אינני רוצה לתקוף אותו בזה.

אבל, אדוני היושב-ראש, אני מצטער שהוויכוח גולש למישור הפוליטי, בנושא של 100,000 ילדים או 80,000 ילדים, שבאמת מצבם קשה. כששר הבריאות אומר שאנחנו ניקח משכבות חלשות, אני לא רוצה לתקוף את שר הבריאות, אבל מדובר כאן בשכבות חלשות, מדובר בילדים ממשפחות שאין להן היכולת. אדוני היושב-ראש, המשפחות שיש להן היכולת לא מזקקות לחוק הזה. הן הולכות לרפואה הפרטית. מדובר פה בשכבות חלשות. לכן, לדעתי השר הטעה את הבית, בלי כוונה. לא מדובר על לקיחת כסף משכבות חלשות.

ולנושא הפרוצדורלי, אדוני היושב-ראש, בוא לא נפרוץ את הוויכוח הפרוצדורלי ולא נקבע דברים שלא נהגנו לקבוע כאן. אם הוויכוח הוא בין שתי ועדות פרלמנטריות, אני מבין את הוויכוח. אם אין ועדה פרלמנטרית, זו שמציעים אותה, והיא חיצונית, אז אסור לנו ללכת לכיוון הזה. כי אם נתחיל בזה, נגיע לאבסורד. מישהו יציע איזו ועדה של מוסד זה או אחר שאליו זה יעבור. האם אז נביא את זה לוועדת הכנסת?

יש ועדת כנסת שיכולה לדון אם הוויכוח הוא בין שתי ועדות פרלמנטריות. מדובר פה על ועדה אחת פרלמנטרית, ועדת העבודה והרווחה, שלשם אני מציע להעביר את הצעת החוק, ולא צריך להיכנס לוויכוח.

אלי דיין (העבודה):

לא לוועדה משותפת?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מוכן לכל ועדה, בתנאי שתהיה ועדה פרלמנטרית ולא ועדה מן החוץ. כי אחרת נביא את זה לאבסורד.

היו"ר ש' וייס:

אין ועדה מן החוץ. שתיהן פרלמנטריות, חבר הכנסת מצא, אלא שאחת קבועה ואחת מיוחדת. זה עושה את כל ההבדל.

יהושע מצא (הליכוד):

נכון.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לכאורה יש לנו כאן סבך תקנוני, אבל הוא לא כל כך חמור. מדובר על ועדה קבועה של הכנסת, ועדת העבודה והרווחה, ומדובר על ועדה מיוחדת המורכבת למעשה משתי ועדות, שגם היא של הכנסת, כי משתתפים בה רק חברי הכנסת, ודינה בעת עבודתה כדין ועדה קבועה. אשר על כן אין לי מנוס אלא להעביר את זה בכל זאת לוועדת הכנסת לשם הכרעה. ואני בטוח, שכאשר חבר הכנסת מצא יופיע בפני ועדת הכנסת, הוא ישכנע את חבריה לנהוג בתבונה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי שמצביע בעד, גם כהצעת השר, הנושא עובר לוועדת הכנסת לבירור – לאיזו ועדה תעבור הצעת החוק. מי שמצביע נגד – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסכים שהנושא יעבור לוועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ביטוח בריאות לקטינים, התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת יהושע מצא.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 32

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות לקטינים, התשנ"ג–1993,

לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

32 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהחוק יעבור לטיפול של ועדת הכנסת, לשם הכרעה לאיזו ועדה הוא יעבור לטיפול ולהכנה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 5), התשנ"ד-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת צחי הנגבי, להביא לפנינו את הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 5), התשנ"ד-1993, קריאה שנייה וקריאה שלישית. בבקשה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאני מביא בשם ועדת הכלכלה להכרעת הכנסת, ללא הסתייגויות, ביוזמה ובתמיכה של הממשלה, הינו תיקון לחוק רשות הדואר, תיקון מס' 5, שגדון במליאת הכנסת בקריאה ראשונה בחודש אוגוסט השנה, ביום האחרון של כנס הקיץ, והועבר לוועדת הכלכלה. בוועדה סיימנו את הדיונים בהכנת ההצעה לקריאה שנייה ושלישית, והיא מובאת עכשיו להכרעת הכנסת.

בסעיף 44א לחוק רשות הדואר מצוין, כי על רשות הדואר לשלם מדי שנה למדינה תשלום שנתי, והיקפי התשלום הזה מופיעים במפורט בחוק רשות הדואר. בשנת 1992 הסכום הזה עמד על 3.5% מכלל הכנסות הרשות, ובשנת 1993 הוא עמד על 4.5% מכלל הכנסות הרשות. כעת מובאת לכנסת הצעת תיקון שתאפשר לרשות להתמודד ביתר תחרותיות עם גורמים ורשויות מן המגזר הפרטי, בתחומים שבהם הם מסוגלים להציע לאזרח שירות טוב יותר, ועקב אותה מחויבות לתמלוגים נמצאת הרשות במצב נחות. למשל, משלוח של פקסים בארץ ולחוץ-לארץ, משלוח דואר כמותי, הפצת עיתונים לביתו של הלקוח, וכיוצא באלה שירותים שהרשות מתחרה בהם עם גורמים אחרים.

אנחנו רוצים לבטל את החובה לשלם תמלוגים של הרשות למדינה באותם תחומים, והנושא הזה יעוגן כעת בחוק רשות הדואר.

דן תיכון (הליכוד):

כמה כסף זה עולה?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

סליחה?

דן תיכון (הליכוד):

כמה כסף מפסידים כאן?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני לא יכול לתת לך כעת את הנתון, אבל לאור עמדת רשות הדואר והמדינה, הרי המדינה מרוויחה מן ההסדר הזה, מכיוון שתהיה לה היכולת להגיע ליותר לקוחות, שיאפשרו לה להרוויח יותר.

דן תיכון (הליכוד):

המדינה מפסידה כסף והיא נלחמה בחירוק שיניים.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

כעת היא מוותרת על התמלוגים שהרשות מעבירה.

דן תיכון (הליכוד):

מה קרה לה?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

נראה שעשו שיקול כלכלי והגיעו למסקנה שהדבר הזה עדיף. הרי עוד לא ראיתי שהמדינה מתנדבת לוותר על תמלוגים ללא שיקול דעת כלכלי.

דן תיכון (הליכוד):

חלם. היית צריך לראות איזה דיונים היו על הנושא הזה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני מעריך שאתה השתתפת בדיון שהיה גם בקריאה הטרומית וגם בקריאה הראשונה.

דן תיכון (הליכוד):

זה המקרה היחיד שבו תמכתי במודעי.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אתה רואה?

אני אקרא את הסעיף במדויק על מנת שהדברים יעמדו בפני חברי הכנסת. מדובר בתיקון סעיף 44א:
"1. בסעיף 44א(ג) לחוק רשות הדואר, המלים 'והחל בשנת הכספים 1993 – בסכום השווה ל-4.5%' – כפי שאמרת, זה יהיה האחוז בשנה הנוכחית – 'מכלל הכנסותיה של הרשות' – 'מחקו, ואחריו יבוא: 'החל בשנת הכספים 1993 יהיה התשלום השנתי בסכום השווה ל-4.5% מהכנסותיה של הרשות; לעניין זה 'הכנסותיה של הרשות' – הכנסות שקיבלה הרשות משירותים שנתנה ושהתשלום בעדם נקבע בתקנות" – אלה התקנות שמסדירות את התשלומים הללו – 'לפי סעיף 20 לחוק בנק הדואר, בהתאם לרישומן בדוח ביצוע התקציב לשנת הכספים שקדמה לאותה שנה".

אני אבקש מהכנסת לאשר את החוק הזה, שכאמור עבר בוועדת הכלכלה ללא הסתייגויות, בתמיכת הממשלה וביוזמתה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צחי הנגבי.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 5), התשנ"ד 1993, קריאה שנייה. סעיף 1 וסעיף 2 – אין הסתייגויות. בבקשה.

הצבעה מס' 2

בעד סעיפים 2-1 – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 2-1 נתקבלו.

דן תיכון (הליכוד):

גם במקרה זה צריך לאפשר לשרת התקשורת להציג את עמדתה.

היו"ר ש' וייס:

תיכף אברר זאת.

17 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הסעיפים אושרו בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, קריאה שלישית – הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 5), כהצעת הוועדה; קריאה שלישית ואחרונה.

דן תיכון (הליכוד):

היא יזמה את החוק.

היו"ר ש' וייס:

לשרים יש במה די הצורך. אבל תעיר את תשומת לבנו, ואני אעביר את זה לוועדת הכנסת לתיקון.

הצבעה מס' 3

בעד החוק – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק רשות הדואר (תיקון מס' 5), התשנ"ד–1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע בזאת שהחוק אושר. הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 5), התשנ"ד–1993, הפכה חוק. תודה רבה ליזמים ולמי שהאיץ את הטיפול.

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 9), התשנ"ד–1993, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את הצעת החוק יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה. חבר הכנסת מצא, בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

לא, זה חבר הכנסת דוד מנע.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מנע במקומך? בבקשה. היזם הוא חבר הכנסת סאלח טריף והוא יקבל רשות דיבור. אבל מי מציג את החוק? חבר הכנסת מצא, אתם לא מוכנים? אתה מוכן ספונטנית להציג את החוק?

דוד מנע (הליכוד):

יש הצעה לסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

רבתי, זה כתוב כאן. אתה רוצה שנדחה את זה מייד אחרי ההצעה לסדר-היום?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להבא להקפיד על זה. אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום ואני מודיע שאחרי ההצעות לסדר-היום נחזור לסעיף ד'. אני רוצה להביע צער על כך שיש היום איזו אי-התאמה בין מה שיודעים ראשי הוועדות לבין מה שרשמה לי כאן המזכירות. נברר את זה מייד בתום הישיבה הזאת.

סאלח טריף (העבודה):

זה יבוא אחרי ההצעה שלו לסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

אחרי ההצעות לסדר-היום.

סאלח טריף (העבודה):

אחרי כל ההצעות?

היו"ר ש' וייס:

יש רק עוד שתיים. פה קרה משהו, נצטרך לברר, אני לא יכול לעשות בירור מול פני האומה. יש פה איזו דיסרמוניה. משהו קרה, אולי במזכירות, אינני יודע באיזה מקום.

הצעות לסדר-היום התארגנות קבלנים לבניית העיר מודיעין

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו – חבר הכנסת אבנר חי שאקי, לשתי הצעות לסדר-היום, מס' 2773 ו-2777: התארגנות קבלנים לבניית העיר מודיעין. שר הבינוי והשיכון יתייחס לאחר מכן לשתי ההצעות. בבקשה, חבר הכנסת מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעיר מסוימת במרכז הארץ שחרר מינהל מקרקעי ישראל קרקע חינם לקבלנים, מתוך הנחה שקרקע זו תעזור לזוגות צעירים ולמשפחות לרכוש בעתיד דירות זולות יותר, משום שמחירי הדירות המאמירים באזור מרכז הארץ הם קשים ממשוא לזוגות צעירים, למשפחות, ונאמר שאם ישחררו קרקע, המחיר יוזל.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר הבינוי והשיכון: שום הוזלה אינה ניתנת לרוכשי הדירות בגין הקצאת קרקע לקבלנים, משום שהרווח שלהם גובר על כל הנחה אפשרית שניתנת לזוגות צעירים ולמשפחות שרוצות לרכוש דירות חדשות.

מחירי הדירות של אותו פרויקט שבו המדינה הקצתה את הקרקע בחינם ליזמים הם אותם מחירים לרוכשים, כאילו הקבלנים קנו את הקרקע בכסף מלא; אין שום הנחה. וזה במרכז הארץ, בעיר שהמחירים בה מאמירים ואין שום השפעה על הוזלת הדירות.

זה מוביל אותי לפרויקט החדש והיפה של העיר מודיעין, משום שהעיר מודיעין, שהולכת להיבנות באמצע הדרך מתל-אביב לירושלים, תכלול אלפי יחידות דיור, ומטרת הפרויקט להוזיל את הקרקע, להוזיל את מחירי הדירות במרכז הארץ, כדי שתושבים מאזור גוש-דן יעברו לגור שם בדירות זולות. מחר תונח אבן הפינה לעיר מודיעין, וכולם חוששים מה יהיה – לגבי מחירי הדירות.

יש לי יסוד להניח, והדבר גם נסמך על כתבות שהיו בעיתונים, שחברות בנייה גדולות החלו בימים האחרונים במגעים שקטים סביב האפשרות לתיאום מחירים ושיווק של פרויקט מודיעין. הכוונה היא להגיש הצעה מאוחדת למחירים ולשיווק אחידים, ועל-ידי כך למנוע הוזלה של מחירי הדירות. כך רוצים לשבש את תוכניתו של משרד הבינוי והשיכון להוזיל את הקרקע במודיעין על-ידי מכירת קרקע ל-3,800 דירות בבת אחת בפעם הראשונה. אני חושב שהדברים האלה גם מחייבים את הממונה על ההגבלים העסקיים להיכנס לנושא הזה, משום שאני חושב שהדבר אינו חוקי.

למכרזים בעיר מודיעין מתכוונות לגשת, כמובן, החברות הגדולות במשק, משום שתנאי המכרז כופים למעשה רק על חברות גדולות, שבנו 1,500 יחידות דיור בחמש השנים האחרונות, לגשת למכרז. כוונתן של אותן חברות לתאם ביניהן ולקבוע לוח זמנים לשיווק, כשהמכירות ייעשו בהדרגה, ולא יציפו את השוק באלפי יחידות דיור, משום שאז, כשמציפים את השוק באלפי יחידות דיור, המחירים כמובן מוזלים, וכשעושים את זה בהדרגה, הרי אין שום השפעה לכמות הגדולה של הדירות על מחירי הדירות במרכז הארץ. ויש תוכנית להקים קונסורציום של חברות, כדי למכור אותן דירות במחירים לא-מוזלים.

כוונתו של משרד הבינוי והשיכון היא כוונה ברוכה – לגרום לכך שהבנייה המואצת במודיעין תבלום את העלייה הגדולה במחירי הדירות במרכז הארץ. אבל, לצערי, תנאי המכרז אינם מבטיחים זאת, משום שהמכרז מגביל את מספר החברות שרשאיות להשתתף בו, ויש גם חובת הוכחה של בניית 1,500 יחידות דיור בחמש השנים האחרונות. מכל חברות הבנייה בארץ עונות על הקריטריון הזה 17 חברות בלבד. המכרז גם קובע, שכל קבלן רשאי להגיש הצעה לשלושה מבננים מתוך 13 ולזכות במבן אחד, כך שכל חברה שניגשת למכרז תזכה במבן אחד.

הסכם בין החברות לגבי השיווק יכול להביא לקרטליזציה בבנייה שם ולהכתיב את מחירי הדירות.

דבר נוסף. על מחירי הדירות, בהנחה שקרקע לדירה נמכרת במחיר של 3,000-5,000 דולר, יש להוסיף הוצאות פיתוח ליחידת דיור. אם מחיר הקרקע והפיתוח הוא 33,000 דולר, נוכל להגיע למחיר סביר וריאלי של 70,000-80,000 דולר לדירה של שלושה חדרים – על-פי כל העלויות, ובכלל זה רווח לקבלן.

אבל אני מניח שדירה בת שלושה חדרים במודיעין לא תימכר במחיר הריאלי של 80,000 דולר, אלא במחיר הרבה הרבה יותר גבוה.

על כן אני מבקש להתריע כאן על הסכנה הזאת ועל החשש שההוזלה במחירי הקרקע לקבלנים לא תועבר לרוכשים, שיצטרכו לבוא ולגור שם.

רון נחמן (הליכוד):

זה בטוח.

דוד מנע (הליכוד):

דיירים שרוצים לעזוב את תל-אביב, שלא קונים שם דירה משום שמחירי הדירות הם גבוהים, דיירים שירצו לעבור למודיעין – מחירי הדירות שם יהיו לא פחות יקרים מאשר באזור תל-אביב.

רון נחמן (הליכוד):

ירוקנו את רמלה ואת לוד.

דוד מנע (הליכוד):

יש כאן הכתבה של קרטליזציה של חברות בנייה.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה עושה כעת מכירת פרסום למודיעין?

דוד מנע (הליכוד):

אני חושב שצריך לקיים תחרות חופשית בין הקבלנים. אני חושב שכל קבלן שיוזיל את המחירים יוכל לקבל יותר ויותר במכרזים.

אם קבלנים מתייבים את מחירי הדירות, אין שום ספק שאפשר לפתוח את השוק גם לחברות מחוץ-לארץ, שיבואו ויתחרו פה, להכניס אותן לארץ ולאיים על-ידי כך, כדי שמחירי הדירות לא יאמירו.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, המרחב האורבני בין תל-אביב לירושלים הוא העתיד של המדינה. כלכלנים ומומחים לתעבורה ולבנייה אורבנית סוברים, שהמרחב הפתוח הזה בין תל-אביב לירושלים, הגבעות, הוא העתיד גם של התעשייה וגם של הבנייה למגורים, משום שהמרחק בין תל-אביב לירושלים מאפשר לתושבי תל-אביב לדלל את הצפיפות באזור גוש-דן ולעבור לקו הגבעות של מודיעין, וגם לתושבי ירושלים, שבין כך ובין כך יוצאים לאט לאט מירושלים לכיוון מבשרת, הוא מאפשר גם למקומות אחרים. כלומר, המרחב הזה הוא מרחב חשוב, הוא מרחב עתידי, ויש שם קרקעות רבות ויקרות.

אני חושב שכל שחרור של קרקע או הקצאת קרקע בחינם לקבלנים, צריכה לגרום לכך שמחירי הדירות יהיו זולים למשפחות ברוכות ילדים ולזוגות צעירים. אנחנו מדברים רבות על עוני, על משפחות ברוכות ילדים, אבל שוכחים את הזוגות הצעירים. זוג צעיר שמתחיל היום את דרכו, קשה לו לרכוש דירה ב-100,000-150,000 דולר. זו אופציה.

המדינה מחזיקה ברשותה קרקעות רבות. אם המדינה רוצה לשחרר קרקעות ולתת אותן לקבלנים בחינם או במחירים מסובסדים, במחירים נמוכים, מן הדין שזה ישפיע באופן ישיר על רוכשי הדירות. לא ייתכן שהמדינה תיתן קרקע לקבלנים והעובדה הזאת, אחרי שיבנו על הקרקע הזאת את הדירות, לא תשפיע על מחיריהן ומחירי הדירות יהיו לא פחות גבוהים ממחירי הדירות בתל-אביב ובמקומות אחרים. והראיה, כפי שצינתי בתחילת דברי, בעיר מסוימת במרכז הארץ המינהל שחרר קרקע לקבלנים, בחינם, ובנו שם – – –

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אפשר לדעת איפה?

דוד מנע (הליכוד):

רעננה. לב הפארק ברעננה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

מתי?

דוד מנע (הליכוד):

לפני שלוש שנים.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

זה רציתי לדעת.

דוד מנע (הליכוד):

סליחה, אדוני השר, אני לא מדבר פה על הליכוד או על המערך.

קריאה:

באיזה מקום?

דוד מנע (הליכוד):

ברעננה. אני לא רוצה, חלילה, לנגח כאן פוליטית.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

שידעו.

דוד מנע (הליכוד):

אני אומר במפורש, לפני שלוש שנים. אני לא מסתיר את זה. הקצו שם קרקע חינם. הקבלנים קיבלו קרקע חינם. בנו ומכרו את הדירות באותם ערכים ובאותם מחירים כמו שאר הדירות באותה עיר. זה לא ייתכן.

משרד הבינוי והשיכון חייב להקפיד על כך שהמחירים הזולים של הקרקע שניתנת לקבלנים ישפיעו ישירות על אלה שרוכשים את הדירות. ברגע שאתה מקציב קרקע חינם – זכותם של הזוגות הצעירים, של המשפחות ברוכות הילדים, של המשפחות קשות-היום, שקשה להם לרכוש דירה במרכז הארץ, לרכוש אותן דירות במחירים זולים, משום שהמדינה נתנה קרקע בחינם לקבלנים. הקבלנים לא יכולים להרוויח על-חשבון אותם אזרחים. אתם נותנים קרקע – תקפידו על כך שלא תהיינה טעויות כפי שהיו בעבר. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הבינוי והשיכון, חברי הכנסת, בימים אלה עוסקת הכנסת, עוסקת הממשלה במלחמה בעוני. הדבר מתפרסם בכנסת, נאמר על-ידי ראש הממשלה, נאמר על-ידי שר האוצר. אין לי ספק שמלחמה בעוני איננה עניין רק לשרת העבודה והרווחה.

יהושע מצא (הליכוד):

היא לא עוסקת במלחמה בעוני, היא דנה בעוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

היא דנה, ואני מקווה שהיא גם תעשה. אנחנו, כמובן, נייעץ ונעיר לה כל אימת שנחשוב שהיא לא עושה די.

מה פירוש מלחמה בעוני? בראש ובראשונה, מלחמה בתת-דיור, בתת-בריאות, בתת-תזונה, בתת-חינוך.

אין לי ספק שזה רצונה של הממשלה ואין לי ספק ברצונך, אדוני השר – שמעתי את דבריך בוועדת הכספים ובמליאה – ובכוונתיך הטובות לתרום את חלקו של משרדך לשיפור המצב הקיים למאבק בעוני.

אחת הדרכים למלחמה בעוני בתחום של הדיור היא בהוזלת מחירי הקרקע. הצהרת חזור והצהר, ותבוא עליך ברכה, שאתה עושה זאת ומתכוון לעשות זאת גם להבא, וזאת, כמובן, כדי שמרכז הארץ לא יהיה נחלתם הבלעדית של אלה שיש להם או אלה שיש להם האמצעים הגדולים לכך, כדי שלא תחולק הארץ לשני סוגי אזרחים, אלה המרשים לעצמם לגור במרכז הארץ ואלה שלא.

והנה יש תוכנית לבניית עיר יפה בישראל, ולפי החוברת הנהדרת שקיבלנו אני כולי אמונה ותקווה שאכן העיר תיכון, תיבנה ותהיה לעיר גדולה בין ירושלים לתל-אביב, ותאוכלס – כך נאמר שם ואני מקווה שזה יתממש – על-ידי כרבע מיליון תושבים. זה חלום של כולנו, והלוואי שהוא יתגשם.

יהושע מצא (הליכוד):

אפילו כביש השלום מופיע.

רון נחמן (הליכוד):

איזה כביש שלום?

יהושע מצא (הליכוד):

כביש השלום מרבית-עמון לחיפה. נכון, אדוני השר?

רון נחמן (הליכוד):

זה כביש הספר, אדוני השר.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני שר הבינוי והשיכון, אני פונה אליך למנוע מה שפורסם בעיתונות, כאילו התארגנות של קבלנים – למרות ההוזלה שאתה מוזיל, שמשרדך מוזיל, שמטרתה אחת ויחידה, לאפשר למשפחות ברוכות ילדים, לחיילים משוחררים, לזוגות צעירים ולעולים שיוכלו לרכוש דירות נאותות ומתאימות ובגודל מתאים במחירים מוזלים, דבר שהוא בוודאי מעניינה של המדינה – למרות הכוונה הזאת מצליחה ההתארגנות הזאת של הקבלנים, אם היא תצא לפועל, למנוע את המטרה שלשמה אתה מוזיל את הקרקעות. שכן, מסתבר שלמרות ההוזלה, הדירות תימכרנה במחירים כאלה, כאילו לא היתה הוזלה. כלומר, הרווח יהיה כולו שלהם. אינני רוצה לתת לזה כינויים כמו קרטליזציה, השתלטות, אבל ודאי שיש פה סילוף של מדיניות משרדך, וחזקה עליך שאינך רוצה שיסלפו את המטרה החברתית הנעלה, מהדרגה הראשונה, של הוזלת הקרקעות.

יש גם מדיניות של פיזור אוכלוסין, זה נכון, אבל לא ייתכן שפיזור זה יהיה נחלתו של ציבור אחד. מה גם שלמרבה הצער מסתבר, שגם כשיש דיור, ומי כמוך, כמי שהעלה זאת, ולא פעם אחת, ובצדק, יודע שאף שיש מקומות שיש בהם דירות למכביר, אין דיירים כי אין תעסוקה. שום אדם לא ילך לגור רק כדי לגור. הוא זקוק, בנוסף למגורים, גם למקום עבודה.

עדיין המרכז הוא האבן השואבת של רוב האוכלוסייה, או חלק גדול ממנה. עדיין יש נטייה, נהירה, שאיפה להתגורר במרכז, בגוש שבין גדרה לחדרה.

לכן אני פונה אליך כמי שממונה על העניין וכמי שההוזלה היא פרי מדיניותו והחלטתו, דרך מינהל מקרקעי ישראל, כמובן, הנתון לשיפוטך ולניהולך, למצוא את הדרכים הנאותות כדי למנוע מאותו חבר קבלנים לממש את כוונתו למכור את הדירות שייבנו על אותן קרקעות במחירים מופקעים, כי פירוש של דבר כי במודיעין הקמה והולכת – ומחר עומדים להניח בשעה טובה את אבן הפינה לדירות הללו בה; שזו לא תהיה נחלה של שכבה אחת או של שכבות מסוימות אלא שיוכלו ליהנות אלה הראויים לכך ביותר, ואין ראויים יותר מאשר חיילים משוחררים, זוגות צעירים, ואין ראויים יותר מאשר משפחות ברוכות ילדים.

אינני יודע מהו הצעד. אדרבה, הייתי רוצה לשמוע מפיו מהו הצעד שמשרדך יכול לנקוט כדי לבלום את הכוונה הזאת, אבל ודאי וודאי שאין זה מעניינה של מדינת ישראל לחזק קבוצה קטנה, להעשיר אותה על גבם ועל חשבונם של החלשים, שהם הראויים לכך. אין, כנראה, דרך טובה יותר מאשר לאפשר תחרות גדולה יותר, לאפשר לחברות בארץ ובחוץ-לארץ שישתתפו במכרזים הללו; ויש להניח שתחרות של ממש של חברות רבות יותר, ולא דווקא כאלה שבונות ממספר מסוים ומעלה, כי זה יאפשר להשאיר זאת רק בידי החזקות בלבד, שהרווח הוא מטרתן היחידה. אם זה יעשה, יעשה צדק עם אותן אוכלוסיות, אשר ממילא סובלות בתחומים שונים, וענייננו, כולנו, של הממשלה, של הכנסת ושל משרדך, אדוני השר, לחזק אותן. זאת הדרך, על-ידי כך שהוזלת הקרקע תזכה גם להוזלה מקבילה של מחירי הדירות לכשתיבנינה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר הבינוי והשיכון להשיב.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תרשו לי לפתוח ולומר, שאני מתייחס במלוא הרצינות ובמלוא הכבוד לשתי ההצעות לסדר-היום. אין לי צל של ספק ששתייהן, מזוויות שונות, מקורן בדאגה, ואין לי צל של ספק שנכון עשה חבר הכנסת מנע, ולא היתה לי בעיה כששאלתי על מתי מדובר. אנחנו משתדלים, חבר הכנסת מנע, ללמוד הרבה מהקטסטרופות של העבר. חבל לי רק שהבאת דוגמה אחת של עיר שחילקו בה קרקעות חינום. אילו ידעתי שאתה מתכוון לצאת בכיוון הזה, הייתי מספק לך עוד הרבה ערים עם סימן שאלה – למה נתנו שם קרקעות חינום. אני בהחלט לומד, ואפשר לומר את זה כאן, שלפעמים יש גם דמעות בעיניים בכל פעם שאני מבקר באתרי הקרוונים ורואה את הזנות, את הסמים ואת המתחים החברתיים. אנחנו ודאי וודאי לומדים גם את הלקח הזה.

כאשר נכנסתי לתפקידי קיבלתי 40,000 יחידות דיור, שכל אחת מהן עלתה למדינה כמעט 250,000 שקל. אני מבין שאתה זוכר שנתנו קרקע חינום, נתנו פיתוח חינום ונתנו תמריצים עד 30,000 שקל. כלומר, סדר-גודל של 120,000 שקל עוד לפני שבנו את הדירה. תוסיף על זה את מחיר העלות של בניית הדירה. לקחתי את הדירות האלו ומכרתי חצי מהן – 20,000 – לילדים שלנו, לעולים חדשים. מכרנו אותן בחצי מחיר, ואין בלבי צער על כך, כי האלטרנטיבה של השארת הדירות האלו ריקות,

ודאי וודאי שלא היתה אלטרנטיבה נכונה. רק במחיר החזקתן, שמירה עליהן ושיקומן בעתיד היה אפשר לבנות עוד כמה. 10,000 מהדירות האלה שחררתי לטובת מה שנקרא דיור סוציאלי, ואני עדיין תקוע עם 10,000 יחידות דיור.

אני מזמין את חברי חברי הכנסת, ודאי את חבר הכנסת מנע, לראות, ותאמין לי שגם לך יעמדו דמעות בעיניים כאשר תראה 2,000 יחידות דיור באופקים, מהן 880 יחידות דיור צמודות קרקע, עומדות ריקות. הכלבים והחתולים מסתובבים שם ביום והגנבים חוגגים בלילה.

אני מכבד את זה שאתה עושה גם חשבונות עם העבר. זה טוב, אבל צריך גם לדעת איך אנחנו מביטים קדימה.

אני בטוח שלא היתה לך כוונה רעה כאשר תקפת בעניין העיר מודיעין. העיר מודיעין בעיני היא אולי הסיכוי או התקווה למחר. אני מאמין שחבר הכנסת פרופסור שאקי יודע, שכאשר מדובר באזור ביקוש, במה מדובר? מדובר בתל-אביב, בירושלים, בחיפה, מדובר בגוש-דן, אבל מה לעשות ששם אין קרקעות, וכשאינן קרקעות, חבר הכנסת מנע, הרי אתה יודע, שכאשר בא זוג ורוצה לקנות דירה באזור תל-אביב, זה סיפור של היצע וביקוש וכל דיכפין יבוא ויוסיף מחיר. מי שרוצה קונה.

אני שמעתי הרבה, ולפעמים אני קולט מהר; לפעמים. שמעתי הצעות רבות, אבל עוד לא היתה הצעה אחת שאמרה לי: פואד, זה הכיוון. אני חייב ללכת כי הזמן משחק, לא לרעתי, אלא לרעת הילדים שלנו, הזוגות הצעירים, לרעת אלו שזרוקים בכבישים ואין לי תשובה להם.

לכן החלטתי לנקוט כמה צעדים. גם אתה וגם חבר הכנסת שאקי שואלים, מדוע לא נתתם להרבה חברות להתמודד. אני מתפלא, כי זה פשוט מנוגד – תשאלו את חבר הכנסת דן תיכון – לתוצאה הצפויה. ככל שאתה מרחיב את המעגל של 150-200 חברות קבלניות, תאמינו לי, זה יביא בדיוק לתוצאה ההפוכה, למחירי קרקע הולכים ועולים.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא יביא, זה מביא.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

שמעת, חבר הכנסת שאקי? הוא מומחה יותר ממני, תאמין לי.

מה עשה משרד הבינוי והשיכון? משרד הבינוי והשיכון רוצה לבנות. הוא לא רוצה לתת תשובות ולכן הוא מנווט את זה. אני שמתי בפעם הראשונה 15 חברות, ואגיד לך גם למה; ואני מניח שחבר הכנסת דן תיכון יסביר לך. משום שמה שהולך לקבוע, והסמן הימני הוא בעצם הדירות הראשונות שיימכרו. אם אני אכשל פה, אני מבטיח לך שאני אפסיק את כל העסק ואחפש דרך אחרת. מה אתה חושב, שאני פראייר?

דוד מנע (הליכוד):

מאה אחוז.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני רוצה שתדע. אתה מאשים אותי שוב שנתתי יד לקרטליזציה? זה שוק חופשי. אני פניתי לחברות הגדולות במבנן הראשון, של 3,580 יחידות דיור, אם אני לא טועה. השני, ואני אוציא אותו כבר בחודש ינואר, יפתח לכל הקבלנים, אבל לא לפני שאדע כיצד החברות הגדולות האלה קבעו את המחירים.

יתירה מזאת, לא כואב לי הלב לתת לזוגות צעירים, שאין להם יכולת לרכוש, קרקע חינם לבנייה; אני מקווה ששמעת אותי.

אתה צודק בקביעה שלך, מאה אחוז צודק, שעד היום הזה, בשיטות של העבר, שום דבר כזה לא עזר. כי מי שהרוויח מזה היה רק הקבלן. הם הרוויחו, כי הם קבעו את המחיר. לכן כאן הממשלה מנווטת, ואני באמת מקווה שהמחירים יהיו הכי נמוכים.

אם לא, אני אגיד לך מה אני אעשה: במבנן הבא אני אפריד בין הקרקע לבין הבנייה, ואני אוציא מכרזים אך ורק על הבנייה, ואשאיר בידי הממשלה לקבוע מול קבוצת אוכלוסין את מחיר הקרקע, וכך יהיו שני חוזים: חוזה אחד בין מינהל מקרקעי ישראל לבין המשתכן, וחוזה שני בין המשתכן לבין הקבלן. בבקשה. לא שאין תשובות. אני רק מקווה שהחבר'ה שבונים – ותאמין לי, גם הם לא בדיוק שבעים נחת מהמחירים ההולכים וגואים – שהם הפעם ייכנסו למכרז הזה באווירה אופטימלית ועם מחירים נוחים.

בכל אופן, אני עושה הכול כדי שהפעם 60,000 יחידות הדיור האלה שאנחנו הולכים לבנות – ואגב, שמתם לב בתוכנית הזו, אם קראתם אותה, בכל מבנן יש אחוזה של דירות של 65-70 מ"ר; כלומר, גם פתרון לאותם זוגות צעירים שרוצים להתחיל את חייהם שם. כך אתה יוצר לך מעגל.

מדברים על מחירי הדירות. הסיכוי היחיד, חבר הכנסת שאקי, לתת תשובה לאלו שמחפשים דירות באזור המרכז הוא לנסות למשוך אותם לקו הרכסים; הסיכוי היחיד. לכן היתה נהירה לאריאל – – –

רון נחמן (הליכוד):

מה זאת אומרת "היתה"? הרי אתה תביא אותם הלאה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

כאשר אני אומר "היתה", מבחינה דקדוקית זה עד לפני רגע.

רון נחמן (הליכוד):

אני מדבר מעכשיו קדימה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

בסדר. הבנתי. אתה חוזר קדימה, אני לא נביא.

הסיכוי היחיד למשוך את הילדים האלו ואת הזוגות הצעירים, אלו שמחפשים את הדירות באזור המרכז, הוא רק קו הרכסים. אני מקווה, בעזרת השם, שנוסף על 60,000 יחידות דיור באזור מודיעין, שזה תהליך שיימשך כעשר שנים, אנחנו גם נצא, במהרה בימינו, להרחבת האזור הזה, שנקרא החלק הפנימי של ירושלים – בית-שמש, עוד ב-27,000 יחידות דיור, ואני מקווה, בעזרת השם, שבסוף 1995 אנחנו גם נצא בתוכנית של בנייה של 45,000 יחידות דיור בעיר עירון. אני רוצה לעשות את הדבר הזה שלב אחרי שלב.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

תרשה לי רק לגמור, כי זה קוטע לי את חוט החשיבה, מר עוזי לנדאו.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת עוזי לנדאו.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

מה אמרתי?

יהושע מצא (הליכוד):

מר.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

חבר הכנסת וגם מר. אני מכבד אותו. מה קרה?

לכן, אני הולך לעשות כל מאמץ בעניין. גם כשהכנסת מבקרת – אני באמת מציע, שלפני שמעלים דבר, אני אומר את זה כאן על הבמה הזאת, יש מומחה אחד, שבקי בשוק הבנייה, שמו חבר הכנסת דן תיכון. תתייעצו אתו לפני שאתם מעלים בעיה כזאת.

הלוואי שיכולתי ללכת ולאמץ כל הצעה שהיא. אבל אתה שומע כל יום ארבע-עשרה הצעות, וכל אחד חושב שהוא נביא ההצעות ובטוח בכיוון שלו. האחריות המיניסטריאלית בסיכומו של דבר תהיה עלי.

אגיד יותר מזה, חבר הכנסת מנע, פסו הימים שהציבור הזה שלנו, שעלה כמה כיתות, יאמין להבטחות, להצהרות, לדקלרציות. הציבור ישפוט אותנו בסוף הדרך.

יהושע מצא (הליכוד):

שכחת פרט אחד. שכחת לספר לנו שבתוכנית הזאת יש לך גם אוטוסטרדה מרבית-עמון לים התיכון.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אבל תראו איך הוא נהנה מזה...

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה שתספר על זה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

תאמין לי, אני אתן לך קונצסיה לפי 2 קילומטרים.

אני מבקש להסתפק בתשובתי. אני גם לא אתנגד אם ירצו להביא את הנושא לדיון בוועדה. בשמחה רבה. אין לי בעיה.

היו"ר ע' מאור:

אני מצטערת, חבר הכנסת מנע, הזמן עבר. רק משפט אחד.

דוד מנע (הליכוד):

דיברת משהו על קרטיליזציה. לרגע אחד לא חשבתי שאתה דוחף לקרטיליזציה. רק רציתי שתפקחו את העיניים, שהקבלנים שניגשים למכרזים לא יעשו ביניהם קרטיליזציה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת לנדאו, בקצרה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני שומע על 60,000 יחידות דיור באזור מודיעין, שבונים על קו הרכסים. לפי השיטה של כבוד השר, אם יבנו באזור המרכז, יכולה להיווצר הבעיה של תכנון אורבני, שתהיה עיר גדולה אחת שמתחילה באשקלון בדרום עד נהרייה בצפון. האם כבודו נתן את דעתו לריאות ירוקות, לפארקים, למקומות שאנשים יכולים לצאת אליהם? לתכנון סביבתי על כל היבטיו?

היו"ר ע' מאור:

ברשותך, השר, זה נושא שלם אחר. משפט אחד.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני אשמח להזמין את חבר הכנסת עוזי לנדאו, לפרוס לפנינו את המפות ולהראות לו בעצם את התכנון הכולל. יש מספיק מקום לפארקים, מספיק מקום ליערות ומספיק מקום כדי לתת תשובות לילדים שלנו.

אני מודה לך מאוד, גברתי. אני בהחלט אכבד כל הצעה. ירצו ללכת לוועדה, מקובל עלי.

היו"ר ע' מאור:

יש הצעתנו של חבר הכנסת בא-גד, להסיר את ההצעה של חבר הכנסת מנע. מהמקום.

רענן כהן (העבודה):

השר הציע להסתפק בהודעתו. קודם יש לשאול אם מקבלים את ההצעה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת מנע, האם אתה מסתפק בהודעת השר?

דוד מנע (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חבר הכנסת בא-גד, דקה מן המקום.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, תודה על ההזמנה מחר לטקס הנחת אבן פינה למודיעין. רק שאלתי, למה אתם עושים את זה בשעה 15:30? חבר כנסת מסור לא יכול להיות בו-זמנית גם בכנסת וגם בטקס. אנא, להבא תחשבו. זו היתה רק הערה.

אני רוצה לומר לך, כבוד השר, אומרת הגמרא בסנהדרין ק"ב, עמ' ב': "מפני מה זכה עמרי למלכות? מפני שהוסיף כך אחד בארץ-ישראל". זכותך רבה, מעבר לכל ויכוח, אם אתה חונך עיר חדשה, ועוד עיר מודיעין בימי החנוכה. יישר כוחך, אני אשבח אותך, רק תדאג שהעיר תיבנה מהר ולא יהיו קבלנים ספקולנטים.

בהזדמנות חגיגית זו – כפי שאתה רואה, אנחנו חוזרים עכשיו ממרים לפיד, מניחום אבלים. נמסר לנו, ש-4,000 דירות ביש"ע עומדות מוכנות ריקות. אנא, תדאג שגם 4,000 הדירות יופשרו. אם הייתי מקבל תשובה, הייתי מודה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת מגן להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שאקי.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני נאחז בהצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי כדי להביע תודה ותמיהה. תודה על ההזמנה לטקס הנחת אבן הפינה מחר במודיעין. אבל התמיהה שלי, לאחר שראיתי את ההזמנה וראיתי כי מופיעים שם ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון, וקראתי בחוברת מפוארת לצד ההזמנה – כאילו את רעיון הקמתה של העיר מודיעין לא הגו במשרד הבינוי והשיכון בימים שעוד דוד לוי היה שר הבינוי והשיכון; כאילו לא תכננו אותה ביסודיות בימים שאריאל שרון היה שר הבינוי והשיכון.

אני רואה בזה טעם לפגם, כאשר מנסים לתת צביון פוליטי להנחת אבן פינה של עיר אשר תכנונה החל זה כבר, ביצוע התכנונים ומימושם החל גם הוא זה כבר. אני מקווה שבעתיד ייעשה קצת לאיזון פוליטי בכל מה שקשור בפרויקטים לאומיים שמשרד הבינוי והשיכון מופקד על מימושם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מנע, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

דוד מנע (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שאקי, האם אתה מסכים לוועדה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

בהחלט.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, להעביר את הנושא לוועדה, על-פי הסכמת השר ושני המציעים. איזו ועדה, השר?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לוועדת הכלכלה.

דוד מנע (הליכוד):

לוועדת הכספים.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

לכספים. אין לי בעיה.

היו"ר ע' מאור:

מאחר שיש שתי הצעות, לוועדת הכספים או לוועדת הכלכלה, נעביר את הנושא לוועדת הכנסת והיא תקבע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – גיל רווק זכאי), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעת חוק תר"ח, של חבר הכנסת רענן כהן, הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – גיל רווק זכאי), התשנ"ג–1993. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר השיכון, חברי הכנסת, אני מעריך שהיום אוכל לדבר על החוק המוצע ואוכל גם להביא בשורה למדינת ישראל, לדור הצעיר, תוכנית – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה עם שר האוצר?

רענן כהן (העבודה):

על זה אדבר מייד.

שר השיכון בנימין בן-אליעזר, יחד עם התנועה, אחרי שנים הגיעו לאיזה רעיון, שאם יהיה לרעיון של כל מדינת ישראל, סביר להניח שנוכל לחולל באמת מהפך בגישה שלנו בתחום הדיור לזוגות צעירים. על הרעיון הזה אדבר לקראת סוף דברי.

אני בא עכשיו משיחה עם שר האוצר. הפסקנו את הדיון, שהיה דיון מעניין מאוד. אני מקווה שנוכל להגיע להבנות.

דן תיכון (הליכוד):

מה היה שם?

רענן כהן (העבודה):

אתם שותפים לי. הרעיון הוא לא רק שלי, הוא גם שלכם. כל הכנסת מאוחדת בזה. אם לא יהיה רעיון סביר, הגיוני, שנוכל לעמוד בו, נחליט על הדברים במשותף במליאה.

דן תיכון (הליכוד):

מה הרעיון הגאוני, להגדיל מ-2/12 ל-3/12 נקודות זיכוי?

רענן כהן (העבודה):

את זה נעשה במליאה. ידידי וחברי הטוב, חבר הכנסת דן תיכון, אני רוצה לדבר על החוק כי הזמן מוגבל ואני חייב לעמוד בזמן שעומד לרשותי.

אדוני השר, השנה שעברה היתה מעבר בין הממשלה הקודמת ובין הממשלה הנוכחית, היו פרויקטים נתונים במחלוקת, בממשלה שיש לה יעדים ברורים בתחומי התשתית במדינת ישראל, כדי להביא את רמתה לשנות האלפיים. מובן שכולנו מברכים על הרעיון. אני חושב שאנחנו יכולים להיות גאים על מה שמתרחש בתחום התשתית. אני מדבר בעיקר על נושא הכבישים, שבראשו עומד השר בן-אליעזר. ניתן לכנות זאת כסיבוב של 180 מעלות; מהפך שלא הושג בקלות, כי היה צורך לשנות לא רק את היעדים אלא גם את תפיסות היסוד. עם כניסתו של שר השיכון בן-אליעזר למשרד הוא שינה את טבלת היעדים, ובראשם שם את היעדים שישרתו את המדינה כולה, כינו את ישראל לשנות האלפיים ויעניקו משמעות מעשית להכרזה על שינוי סדר העדיפויות הלאומי, שעליו הכריזה הממשלה הנוכחית.

מכאן אני רוצה לעבור לנושא השיכון. עדיין יש פער אדיר בין תפיסת העולם שלנו ובין המציאות. נדמה לי ששכחנו דבר אחד. עם העלייה לשלטון אמרנו: דירה זולה לכיסו של כל זוג צעיר, ובכלל זה משוחררי צה"ל. בפועל, לא נראה שהפרשנות הממשלתית לדירות זולות תואמת את הצרכים בשטח. שר השיכון עושה עבודה אדירה כדי שייבנו דירות יותר קטנות, אבל נדמה לי שעד עכשיו אין תוצאה חיובית.

שר האוצר בייגה שוחט הכריז בשבוע שעבר, שהבן שלו לא צריך מענק בתור חייל משוחרר. אולי הבן שלו לא צריך גם עזרה ברכישת דירה. אבל, אדוני השר, יש עוד רבים אחרים שאני שומע את קולם ומנסה לעזור להם. אני מסתובב ביישובים, אני שומע את הזעקה, אני רואה את הכאב.

כדי לקנות דירה זולה ביותר באזורים שהם לא במרכז הארץ, צריך לא פחות מ-100,000 דולר. מאין ייקחו את הכסף? ומה עושה משפחה שיש לה כמה ילדים? למי יש יכולת להתמודד במצב הזה ולרכוש דירה? יש בכלל סיכוי שהם ירכשו דירה? אנחנו נראה את הדברים באור-יהודה, באשדוד, נראה את הדברים ביישובים אחרים.

אנחנו חייבים להתמודד עם הסוגיה הזאת. אם לא נגיע למשהו הגיוני במחירי הדירות, ובפרט לאלה שאין להם, אדוני השר, כממשלה לא הבאנו את התרומה החשובה לאותן אוכלוסיות שאנחנו מדברים בשמן ועלינו לשלטון בשמן. אני יודע שאתה עושה כמיטב יכולתך, אבל ההחלטות הן לא רק שלך, אלה החלטות הקשורות בשר האוצר ובממשלה כולה. אנחנו גם יודעים שהדברים מתחלקים בין המשרדים השונים.

יש דוגמאות, יש דברים שאתה התחלת בהם, פוטנציאל להורדת מחירים, כמו ביהוד, בכפר-סבא – שכונת קפלן, בירושלים – גבעת-משואה. בית אשר נבנה בידי עמותות, כלומר תוך חיסכון ברווח יזמי ובמכרז על מחיר הקרקע, נמכר תמורת 70,000 דולר. ואילו בית שנבנה בידי קבלנים נמכר במחיר של 120,000 דולר.

אני רוצה לעבור לבשורה, אולי זה הדגם העתידי. זהו מאבק שנמשך מהקדנציה הקודמת, התחלתי בו עם שר השיכון דאז אריק שרון. שר השיכון בן-אליעזר קיבל את זה כאחד המודלים הרציניים ביותר כדי להביא לשינוי. הגענו לסיכום, שבפרויקט ה"קאונטרי" בלוד יוקם מתחם של 496 דירות, מחצית הדירות במכירה חופשית והמחצית השנייה תהיה אך ורק עבור החיילים המשוחררים – תיקף אגיד מי יהיו הזכאים – והמחירים לחיילים המשוחררים יהיו מחירים קבועים, שאי-אפשר לשנות אותם. אני מעריך, שאם מחיר דירה באזור יהיה 90,000-100,000 דולר, לחיילים משוחררים זכאים אפשר יהיה למכור אותה ב-70,000 דולר. הפער הוא אדיר. אותה דירה, אותם אנשים בנו, אותה מערכת, אותם חומרים.

ברשותך, אדוני השר, אני רוצה לומר מי יהיו הזכאים. הזכאים לרכישת דירה במרחב ה"קאונטרי" יהיו רק זכאי משרד השיכון חסרי דירות, שלפחות אחד מבני הזוג שירת בצה"ל. 80% מ-250 הדירות שייבנו עבור התנועה לקליטת החייל המשוחרר יועמדו לרשות זוגות צעירים משוחררי צה"ל בגילים שבין 25 ל-30. היום רק זוגות נשואים או רווקים מגיל 27 זכאים מטעם משרד השיכון.

אנחנו חייבים לתת העדפה לחייל ששירת את המדינה. זו חובתה של החברה שלנו. אם יש להם הורים שיכולים לתמוך בהם, אם הם איזנברג, שהם ידאגו להם. אני מדבר דווקא על השכבות החלשות, שהן זועקות. אני מציע לכל אחד להסתובב ביישובים, לא ברחוב דיזנגוף בתל אביב, להסתובב באופקים, באור-יהודה, בפרדס-כץ, בשכונת-התקווה. לאלה חובתנו לדאוג. אנחנו מוציאים 50 דירות. כל מה שאני אומר זה על דעת השר. הוא צריך להעביר זאת, ואני מקווה שהיום השר יביא לאישור הבשורה הזאת לפחות מבחינת הרעיון שאתה מוביל אותו.

לכן אני מציע בהצעת החוק, שחייל משוחרר בגיל מסוים יוכל לרכוש דירה לא רק אם הוא נשוי. אנחנו חיים היום בעידן אחר. הדור הצעיר איננו רוצה להתחתן בגיל מסוים וגם איננו רוצה לגור בבית הוריו. אנחנו חייבים לתת לו תשובה.

נכון, הצעתי שהחוק יחול מגיל 21. אני מוכן שזה לא יהיה מגיל 21 אלא מגיל 24-25.

היו"ר ע' מאור:

אתה צריך לסיים.

רענן כהן (העבודה):

אני מסיים. אם נלך לזה, נוכל להביא את הבשורה הגדולה ביותר לחברה במדינת ישראל.

אדוני השר, נדמה לי שהגיע הזמן להתחיל לחשוב, שמבחינת מדיניות אנחנו צריכים להתחיל לבנות להשכרה. אם נגיע למצב – – –

דן תיכון (הליכוד):

בשום פנים ואופן לא.

רענן כהן (העבודה):

בסדר. אני אומר לבדוק. אני לא נכנס לעומק. אם נגיע למצב שרק 25% מהשכר הפנוי יהיה לשכירת דירה, וביתר הוא יכול לקיים את משפחתו ולמצוא את פרנסתו, נדמה לי שנוכל להביא גם שינוי וגם עידוד לאותן שכבות שהעלו אותנו לשלטון וחובתנו לדאוג להן.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר הבינוי והשיכון, בנימין בן-אליעזר, להשיב.

דן תיכון (הליכוד):

מה הצעת, מאיזה גיל הוא יוגדר כזכאי?

רענן כהן (העבודה):

בחוק אני מגדיר את הזכאות מגיל 21, רווק ששירת בצבא. אבל אני מוכן להגיע לפשרה, לגיל 25-24, כלומר בין גיל 21 לגיל הזכאות היום.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מעל הבמה הזו אני רוצה להוקיר את מאמציו הבלתי נלאים של חבר הכנסת רענן כהן במשך שנים מספר בניסיון להביא לאיזה שינוי, לאיזה כיוון שיביא לעיצובו של מעמד חדש של חיילים משוחררים. כל כוונתו לעשות הכול כדי לאפשר לכל זוג, או לכל חייל משוחרר להתחיל את דרכו ברגל ימין.

גם מעל במה זו, חברי, חבר הכנסת רענן כהן, אני חושב שלא יהיה טוב מצדי אם לא אומר, ששר האוצר עושה כל מאמץ אפשרי. אל תקנאו בשר האוצר, כאשר כל היום הוא מקבל פניות מכל מקום.

רק היום ישבתי עם המושבים, רק היום ישבתי בנושא שיקום שכונות, רק היום ישבתי בעניין אזורים חלשים, רק היום ישבתי בעניין הגדלת משכנתאות לזוגות שחיים בשכונות ותיקות וכו'. את כל הדבר הזה צריך לתרגם לכסף, ולכסף רב. אני יודע ששר האוצר עושה כל מאמץ.

תרשה לי לומר לך, חבר הכנסת רענן כהן, שכרגע אנחנו בעיצומו של תהליך, שאתה יזמת ודחפת אליו לא במעט. בתהליך הזה אני מציע שלא ללכת לכיוון של הצבעות בשלב זה. בסיכומי של עניין, אתה יכול לנצח בהצבעה או שלא לנצח בהצבעה. הקהל שלנו רוצה לראות תוצאות. מה מעניינות אותן הצבעות? הוא רוצה לראות שמהו ז.

אני שמח על מה שאמרת, שנתחיל בגיל 25. אתה מתחיל לעסוק באוכלוסיות רווקות – שאל את המומחה, חבר הכנסת דן תיכון. הוא יגיד לך שמדובר על מאות מיליוני שקלים. מאין תביא את זה? אתה עצמך ציינת, שאנחנו הולכים עכשיו לכיוון של איזו התחלה. אתה הולך לדיור באזורים מסוימים ובהם אתה נותן הנחה דיפרנציאלית לזוגות שאין להם אפשרות אחרת אלא רק בסיוע הממשלה.

היות שאנחנו נמצאים כרגע בדיון, אתה יודע שאני נמצא בדיון עם האוצר, אתה יודע שאנחנו מתכוונים להביא את הדבר הזה להכרעת הממשלה – הלוואי שאזכה ליום הזה, שבו כל חייל, כשהוא יוצא מהצבא, תהיה לו אפשרות להיכנס למהלך של רכישת דירה במחיר מוזל, במחיר אפשרי, כאשר הממשלה תגבה אותו במשכנתה הולמת. זה לא פשוט. אני עמל קשה כדי להגיע לכך. אני רוצה שזה יתקיים. בינתיים אנחנו עושים כל מיני ניסיונות שאתה מודע להם, כדי לספק את הסחורה גם בדרכים אחרות.

אני ודאי וודאי אעשה כל מאמץ להתייצב לידך בנושא הזה, לא לפני שלממשלה כולה תהיה אפשרות להביע את דעתה על כל המשמעויות של הדבר, לא לפני שלפחות אתייצב בחזית אחת עם שר האוצר. אני חוזר ואומר, הוא עושה עבודה מצוינת.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן היה בטוח שאתה מעביר את החוק לוועדה.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני בטוח שחבר הכנסת רענן כהן חי את המציאות ויודע בדיוק מה קורה ומלווה את התהליך הזה כל הזמן. לכן אני ממליץ בפניך, חבר הכנסת רענן כהן, שלא להצביע היום, להשאיר את הנושא הזה, ואני מקווה שבתוך כמה חודשים נסיים ונביא את הבשורה הזו לציבור.

היו"ר ע' מאור:

האם חבר הכנסת רענן כהן מקבל את הצעת השר?

חיים קופמן (הליכוד):

לפחות תעבירו את החוק של חיילים משוחררים.

רענן כהן (העבודה):

תודה ליושבת-ראש. כבוד השר, האם אני יכול להבין מהדברים שלך, שעקרונית אתה מקבל את הרעיון שהוצג כאן, וכעבור חודשיים נוכל להביא שוב את הצעת החוק לכנסת, אחרי שיהיו כל הדיונים, עם הבשורה שמגיל 25 ומעלה אפשר יהיה לרכוש דירה בתנאים של זוגות צעירים?

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אני רוצה לפרש את עצמי בצורה מדויקת. אין צל של ספק שיש לי עניין רב בכיוון שאומר שחובת הממשלה להתייצב לצד החיילים המשוחררים ולתת תשובות. כרגע אינני רוצה לתחום את עצמי בתחום הזה של הדיור. אתה מביא הצעה שלמה לחוק, ובין היתר אתה תוקף כרגע נדבך אחד שהוא נושא הדיור; אני ממליץ שתשאיר לי את העבודה, יחד עם חברי הממשלה. אני מתכוון להביא את הדבר הזה; אני מתכוון לעדכן אותך.

עד שנביא את זה לממשלה, יש גם דרכים אחרות לשיתוף כל הסיעה בנושא הזה. אני מעריך, שכאשר הנושא הזה יוחלט על דעת שר האוצר, על דעתי, ונביא את זה למליאת הממשלה, יהיה כיוון חיובי, ואנחנו נביא את העניין הזה לכאן, לכנסת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת רענן כהן, האם אתה מקבל את פניית השר? משהים את ההצבעה. ואז אין דיון אלא רק הצבעה. אני מבינה שזה מקובל.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא יכול.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דן תיכון, על-פי סעיף 137 הוא יכול. האם יש חבר כנסת שמתנגד ועומד על כך שתהיה הצבעה?

דן תיכון (הליכוד):

כן. אני רוצה גם להסביר מדוע.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו מצביעים. מי בעד קבלת הצעת השר, הפונה להשהות את ההצבעה, בהיענות המציע, לעומת התנגדות חבר הכנסת תיכון? אנחנו מצביעים בעד אישור ההשהיה או נגדה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להשהות את ההצבעה – 11

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להשהות את ההצבעה על הצעת החוק נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 11, שני מתנגדים, ללא נמנעים, אני קובעת שההשהיה אושרה. על-פי סעיף 137, חבר הכנסת המציע יקבע מתי להחזיר את הנושא לדיון, ואז תהיה הצבעה בלבד.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה),
התשנ"ד-1993. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)

(תיקון מס' 9), התשנ"ד-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה,
חבר הכנסת מצא, להציג את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)
(תיקון מס' 9), התשנ"ד-1993, בקריאה שנייה וקריאה שלישית. בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו דנים בחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות
וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 9), התשנ"ד-1993. מאחר שזוהי הצעת חוק שבמקורה היא של חבר
הכנסת סאלח טריף, והוא היה כאן במליאה שעות רבות, אולי הוא שומע אותנו והוא יעלה למליאה.
אני חושב שחשוב שהוא יהיה פה לפחות מבחינת החוק שלו.

הנני מתכבד להביא בפניכם לקריאה שנייה ושלישית את חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש
הרשות וסגניו וכהונתם), אשר נדון במליאת הכנסת בקריאה טרומית בינואר 1993, ב-26 בחודש,
ובקריאה ראשונה ביום 28 ביולי 1993, והועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם הכנתו לקריאה
שנייה ושלישית.

הנה, גם חבר הכנסת טריף אתנו.

לפי הוראת סעיף 24 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), אם ראש רשות
מקומית, אשר נבחר בבחירה ישירה על-ידי התושבים, מתפטר מכהונתו או חדל לכהן מכל סיבה

אחרת, המועצה בוחרת בראש רשות חדש במקומו מקרב חבריה ולא חוזרים לציבור הבוחרים, כדי שהוא יקבע מי יהיה ראש הרשות החדש. זו המציאות דהיום.

בשנים האחרונות התחילה להתפשט תופעה ברשויות מקומיות מסוימות, בייחוד במגזר הערבי, אך לא רק שם, של ניצול הוראת סעיף 24 לחתימת הסכמי רוטציה ערב הבחירות, ולפיהם יתחלף ראש הרשות פעמים מספר במרוצת קדנציה אחת. הגענו אפילו לרוטציה של ארבע פעמים במועד של ארבע שנים, אחת לשנה. בהסכמים אלה סוכם מראש, שראש הרשות, אשר ייבחר על-ידי הציבור, יתפטר מכהונתו אחר תקופת כהונה קצרה ובמקומו תבחר המועצה חבר מועצה אחר מתוכה. העובדה שהמועצה היא הבוחרת את ראש הרשות החדש במקום זה שהתפטר, ולא כלל ציבור הבוחרים, היא זו שאפשרה שליטה על הנושא ואפשרה את הסכמי הרוטציה הללו.

כפי שהצביע יוזם הצעת חוק זו, חבר הכנסת סאלח טריף – שהוא כנראה מכיר מקרוב, בכפרים סביבו, את התופעה השלילית הזאת – בדברי ההסבר שלו להצעה, הדברים הגיעו לידי כך שברשות מקומית מסוימת התחלפו בתוך קדנציה אחת לא פחות מארבעה ראשי רשויות מקומיות.

מובן שבמצב דברים זה לא ניתן לנהל רשות מקומית כראוי, לא נעשות תוכניות פיתוח לטווח ארוך, אין חשיבה מעמיקה, ראשי הרשויות המתחלפים בתדירות כזאת אינם צוברים ניסיון ואין הם יכולים לשמש כתובת הנושאת באחריות למתרחש באותה רשות. עד מהרה מתרחשים ברשות מקומית כזאת כל אותן תופעות שליליות אשר בסופו של דבר עלולות להסתיים בפיזור המועצה על-ידי שר הפנים, הקמת ועדה קרואה, גירעונות תקציביים – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי מה מציעים.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אסביר לך, חבר הכנסת דן תיכון. אני מודה לך, חבר הכנסת תיכון, על שהתפנית משיחה רבת עניין עם חברת הכנסת נעמי בלומנטל – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

זה היה בקשר לחוק.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

– – ולא קלטת את אשר אמרתי. בסוף הדברים, אחרי שאסיים את הסברת החוק, אקדיש לך משפט נוסף, קצרצר, שיבהיר הכול.

הצעת חוק זו, חבר הכנסת תיכון, נועדה לצמצם את האפשרות לחילופי ראש רשות מקומית תדירים, בצורה תדירה – אחת לכמה שנים, במקום אחת לשנה, אחת לחצי שנה. יש הסכמים קואליציוניים שנעשים בטרם בחירות ובתוך הבחירות.

דן תיכון (הליכוד):

ממתי תחולתה?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

הצעת החוק קובעת, כי במרוצת קדנציה אחת, חבר הכנסת תיכון, ניתן יהיה רק פעם אחת להחליף את ראש הרשות מכוח הסכם רוטציה – – –

דן תיכון (הליכוד):

ממתי תחולתה?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

– – – מכוח רוטציה – סבלנות, חבר הכנסת תיכון – בלי לחזור ולקיים בחירות כלליות לראש הרשות. וגם זאת, רק אם ראש הרשות שנבחר על-ידי הציבור כיהן לפחות מחצית קדנציה; כלומר 30 חודשים. אנחנו נותנים פה תקופה, חמש שנים; 30 חודשים, חצי תקופה – ראש עיר אחד, חצי תקופה – האחר. זו הרוטציה המקסימלית.

אם יתפטר ראש הרשות מכהונתו לפני שמלאו 30 חודשים, היינו אותן שנתיים וחצי, ויוכח לשר הפנים שסיבת ההתפטרות היא קיומו של הסכם רוטציה, אזי על-פי התיקון המוצע כאן תיערכנה בחירות חדשות לבחירת ראש הרשות על-ידי ציבור הבוחרים ולא בחירה על-ידי המועצה המקומית, שהיא, כפי שנהוג היום, בוחרת מבין חבריה.

אני סבור, אדוני, חבר הכנסת תיכון, וגברתי היושבת-ראש, שבהצעה זו מצאה ועדת הפנים את שביל הזהב, כאשר מצד אחד – – –

דן תיכון (הליכוד):

ממתי התחולה של החוק?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

איזה חוסר סבלנות. נולדת בחודש השביעי?

דן תיכון (הליכוד):

לא, חשבתי שגמרת.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני לא יודע. תיכף אשיב לך. אני סבור שבהצעה זו מצאה ועדת הפנים את שביל הזהב, כאשר מצד אחד היא הביאה בחשבון את העובדה שלפעמים הצרכים הקואליציוניים מחייבים הסכם רוטציה, הקובע כי תקופת הכהונה של ראש הרשות תחולק באופן שווה בין שני חברי מועצה, אך מצד שני מונעת ההצעה הגזמה וחילופין תכופים של ראש הרשות, על כל התופעות השליליות המתלוות לכך.

להצעת חוק זו הוגשו הסתייגויות מספר, ואבקש להשיב עליהן לאחר שהן תנומקנה על-ידי חברי הכנסת המסתייגים.

אני מברך את חבר הכנסת סאלח טריף על יוזמתו בהגשת ההצעה ומבקש לדחות את ההסתייגויות ולאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית.

מתי התחולה, חבר הכנסת דן תיכון? – מן היום שאנחנו נאשר זאת בקריאה שנייה ושלישית, היום, ואז אני יודע, חבר הכנסת דן תיכון, שאתה תשאל האם זה יכול להתאים רטרואקטיבית ותעלה את עניין החקיקה הרטרואקטיבית. ברורה לגמרי השאלה שלך, חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

וגם החקיקה ברורה – – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת תיכון, מכיוון שזה עתה נבחרו ראשי הרשויות המקומיות והם בקושי רב מכהנים חודש, חודשיים, ואולי קצת יותר מזה, אני חושב שהחקיקה הזאת היא לא רטרואקטיבית. והיה ובמקום מסוים תקרה התופעה הזאת, השלילית, גם אז זה לא אוטומטית. שר הפנים צריך להשתכנע, כפי שאמרתי פה, שסיבת ההתפטרות היא קיומו של הסכם רוטציה וכו'.

גברתי היושבת-ראש, זו הצעת החוק. יש לה הסתייגויות מספר. אנחנו נשמע אותן ואנחנו נצטרך להגיע להכרעה היום הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסי כץ להגיש את הסתייגויותיו. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

יוסי כץ (העבודה):

לפני כן – חבר הכנסת סאלח טריף, יוזם החוק.

היו"ר ע' מאור:

אני שמחה לשמוע על השינוי. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף, יוזם החוק, להוסיף דברים על דבריו של יושב-ראש הוועדה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, ראשית כול אני רוצה להודות ליושב-ראש ועדת הפנים, חבר הכנסת מצא, ידידי, שהביא את הצעת החוק לאישורה הסופי בקריאה שנייה ושלישית.

אני רוצה להגיד בראשית דברי לחברי הכנסת דן תיכון, ששמעתי את דבריו, אם כי לא את כולם. אני רוצה לומר לך, שהצעת החוק שלי כבר נדונה חודשים רבים ולא טרחתי להביאה לאישור לפני הבחירות לרשויות המקומיות, שמא יגידו שהיתה לי איזו בעיה אישית בתוך העניין. לכן היום, כאשר אני באמת לא משוחד ולא קשור לעניין הזה, אני יכול לומר – – –

דן תיכון (הליכוד):

האם אתה מרשה לי לשאול אותך שאלה?

סאלח טריף (העבודה):

ברשותך, תן לי לסיים את הדברים, ואחר כך – אולי. אני יכול לומר היום, באמת כמי שעמד בראש ארגון הרשויות הדורזיות תקופה מסוימת, כמי שעבד וכמי שמכיר את העניין הזה מקרוב, שחשבתני ואני חושב שמה שהיה היה רע. ראשי רשויות התחלפו חדשות לבקרים. אחרי שנה השני לא ידע מה הראשון עשה, אלא הוא ידע שהראשון פרסם איזו חוברת הישגים. השני הסתבך עם החובות של הראשון. השלישי הסתבך עם השני וכן הלאה. כך למעשה היישוב סבל, ניהול מועצה לא היה, תקציבים לא היו, פיתוח לא היה, והתושבים סבלו. ולא זו היתה כוונת המחוקק.

הרי אתה, חבר הכנסת דן תיכון, מהמחוקקים הרציניים והוותיקים כאן בבית, ואתה יודע שכששינו את הבחירה של ראש רשות על-ידי הציבור התכוונו לכך שאותו ראש רשות אכן ייבחר לתקופה מסוימת על-ידי הציבור כולו, והאקט הזה של בחירה ישירה אכן ייתן לו את הכוח הראוי כדי לתת מענה ותשובות לציבור בוחריו בהיבט הזה שלא לעמוד מול לחצים פוליטיים כאלה או אחרים של חבר-אנשים שנבחרו כחברי מועצה ויש להם לפעמים כל מיני אילוצים פוליטיים כאלה ואחרים. ומי כמוך יודע – וכאן יושבים חברי הכנסת שמכירים את העניין מקרוב – שיש לא מעט לחצים פוליטיים, אם זה ביישובים גדולים, בעיירות גדולות, ואם ביישובים קטנים.

ועל כן, מתוך ניסיון של עשר שנים, אני יכול לומר היום, שהצעת החוק הזאת אכן תיתן לנו פתרון, אולי חלקי, כי עדיין – כמו שציין יושב-ראש הוועדה – תיתכן האפשרות של רוטציה לאחר מחצית תקופת הכהונה, מכיוון שיש דברים שצריך לאפשר אותם בפוליטיקה הישראלית, שאכן ראש רשות יוכל לעשות הסכם מקדמי על מחצית התקופה. וזה יותר טוב מאשר חלוקה של אחת לשנה.

אני גם חושב שהעניין הזה ייתן פתרון לכל אותן מניפולציות שיכלו להיות במקומות שאני אינני רוצה להזכיר אותם, שראש רשות ותיק שיכול להיבחר ייגש לבחירות ומייד אחרי הבחירות יבוא מישהו אחר להחליפו.

אני מאוד מקווה שעם החקיקה הזאת אכן נוכל לומר, שיישובים רבים אשר לא יכלו לעמוד בהליכים הדמוקרטיים הטובים האלה, אנחנו נסייע להם על-ידי חקיקה ונמנע מהם ביצוע רוטציות שיכולות לפגוע ברצון הבוחר, בטובת התושבים, ברצון היישוב ובניהול המועצות המקומיות והעירויות. אני מאוד מקווה שהחקיקה הזאת גם תביא לידי כך, שיהיה טוב יותר לאזרח ותהיה תנופת פיתוח. ביישובים רבים שאני מכיר, שכבר נחתמו בהם הסכמי רוטציה, אכן זה יביא לידי כך שתהיה רגיעה בעסק הזה, שיהיה מצב שאנשים שייבחרו על-ידי הציבור יוכלו לנהל את ענייני המועצות שלהם ללא לחץ כזה או אחר. אני מודה לך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אנחנו עוברים להסתייגויות.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לשאול – –

היו"ר ע' מאור:

לא, חבר הכנסת דן תיכון, אני מצטערת. אנחנו עוברים להסתייגויות. חבר הכנסת דן תיכון, שאלת את יושב-ראש הוועדה. זו כבר הקריאה השנייה והקריאה השלישית.

חבר הכנסת יוסי כץ יגיש את שתי הסתייגויותיו. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן; כל אחד – הסתייגות.

יוסי כץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש דקה הקשבה מכל מי שעסוק ברישומים למיניהם, משום שההסתייגות שלי היא הסתייגות מאוד מהותית, ואני לא רוצה להבליע אותה.

קודם כול, חבר הכנסת טריף ראוי לברכה, משום שהצעת החוק שיזם היא הצעה טובה. אבל בכך הוא עשה רק את מחצית הדרך. ההסתייגות שלי נועדה להבטיח, שכאשר ראש רשות מתפטר, או מודח בגלל מעשים פליליים, או, לא עלינו, נפטר ונקרא לבית-עולמו, בכל מקרה של הפסקת כהונתו חוזרים לציבור; משום שאני חושב שראש רשות במדינת ישראל זכאי למעמד רציני בחוק. אסור שיתבצעו כל מיני עסקאות לגבי כהונתו של ראש רשות. גם אתם, חברי הכנסת, לא הייתם מסכימים ולא הייתם רואים בעין יפה, אילו יכלו חברי הכנסת לעשות רוטציות למיניהן.

אין שום היגיון בעולם, שבמקרה של ראש רשות מקומית, שפורש מתפקידו לא נחזור אל הציבור. הציבור זכאי לכך שניתן לו את הסמכות, שניתן לו את הזכות לבחור את ראש הרשות הבא. וזה כבר איננו קשור לרוטציות או להסכמים פנימיים. אין שום היגיון בעולם, שאם יש מועמדים שהתמודדו לראשות העיר, וראש רשות הנבחר, שאולי זכה ל-80% תמיכה בציבור, מפסיק את כהונתו, יצביעו חברי מליאת מועצת העיר, או הרשות המקומית, על ראש הרשות הבא. אדרבה, נחזק את מעמדו של ראש העיר ונחזור אל הציבור.

ההצעה הזו מנוסחת בצורה הגיונית. אם זה קורה אחרי ארבע שנים, זאת אומרת שנה לפני הבחירות הבאות, אפשר ללכת למליאת מועצת העיר. אבל אם הדבר מתרחש בתוך שלוש השנים הראשונות לכהונתו, אין שום סיבה בעולם שלא לחזור אל הציבור. הציבור זכאי לכך, שניתן לו את הזכות לבחור את ראש הרשות החדש.

זאת מהות ההצעה וזאת מהות ההסתייגות שלי. אין כאן כל שיקול פוליטי. אני מוכרח להתוודות ולומר: הצעת החוק הזו נולדה כאשר היו שמועות על כך שראש עיריית ירושלים מתכוון להריץ אתו כמועמד מספר שניים מועמד שלמחרת היום יחליף אותו. אצלי זה הדליק נורה אדומה. אני מקווה מאוד שלא היתה כוונה כזו. אבל אני בהחלט חושב, שאם ראש רשות נבחר ויונק את כוחו מן הציבור, ראוי גם שראש הרשות החדש יחזור אל הציבור ויבחר על-ידו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע להגיש את ההסתייגות שלו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מוותר.

היו"ר ע' מאור:

מוותר. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להגיש את ההסתייגות שלו.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חברי הכנסת הנכבדים, אני חושב שאני יודע כי ההצעה והרעיון עלו במוחו של המציע, חבר הכנסת סאלח טריף, נוכח מה שלמדנו בתקופת הכהונה הקודמת – וצריך לקרוא לילד בשמו, או למועצה בשמה, במועצה המקומית חורפיש. נדמה לי שהמועצה המקומית חורפיש, בקדנציה הקודמת, הרחיקה לכת כאשר ביצעה ארבע או חמש החלפות של ראש המועצה. במהלך תקופת כהונה אחת החליפה חמש פעמים את ראש המועצה המקומית. אלא שהוויכוח ביני לבין ועדת הפנים, ביני לבין חבר הכנסת סאלח טריף הוא על השאלה – מתי אני כן מוכן לקבל את הרעיון שלך ומתי אינני מקבל את הרעיון.

הרעיון שלך חיובי – למנוע את התופעות הללו, שבהן מועצת הרשות המקומית הופכת את רצון הציבור לחוכא ואיטלולא. היא מציגה בפניו, או הרשימות מציגות בפני הציבור מועמדים לתפקיד ראש הרשות המקומית, נבחר ראש הרשות המקומית, ובמהלך תקופת הכהונה, במשך חמש שנים, יוצא המרצע מן השק, הסוד נחשף, וכל מיני עסקאות אפלות יוצאות לאוויר העולם, כשהציבור עומד המום בפניהן.

מה אני מבקש בהסתייגות שלי? בהסתייגות שלי אני מבקש לשכנע אתכם, כי אם הציבור יודע על ההסכם, וניקח לדוגמה מועצה מקומית אחרת, כדי למנוע את הקיטוב הפוליטי, כדי להשכין שלום בין המשפחות השונות, ובאים ומגיעים לידי סיכום עוד לפני הבחירות ואומרים לציבור: תדעו לכם, אנחנו מתכוונים לחלק את תקופת הכהונה בין שניים או בין שלושה או בין ארבעה ואפילו בין חמישה אנשים שונים בתפקיד ראש הרשות המקומית. אם אתה, הציבור, מקבל את הרעיון – הצבע עבורנו. אינך מקבל – האופציות פתוחות להתנגד בדרך של הצבעה.

אני חושב, וכאן ההסתייגות שלי, גברתי היושבת-ראש, כי אם הוכח לשר הפנים, הוכח בעליל לכולי עולמא, כי הסכמי הרוטציה היו חשופים לעינו של הציבור והציבור ידע את אשר מבקשים המתמודדים השונים לבצע במהלך תקופת הכהונה, הרי שהסכם כזה הוא הסכם כשר ואין לבוא לציבור בכל פעם שמתבקשת הרוטציה או מתבקשת ההחלפה.

אם ההסכם הוא הסכם שנעשה בחדרי-חדרים, ונסתר מעינו ומפיקוחו של הציבור, אזי ודאי שיש מקום לממש את הסנקציה ולא לאפשר לאותם מתמודדים לבצע את העסקה האפלה, כי במקרה הזה היא באמת עסקה אפלה.

אדוני יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, אני מבקש ממך להתייחס בדברי הסיכום להצעה זו ולהפריד בין הסכמים חשאיים – שאותם צריך לגנות, וכנגד החותמים הסכמים כאלה אנחנו צריכים לנקוט סנקציות, לרבות דרך החקיקה המוצעת היום – לבין הסכמים גלויים שהציבור רוצה אותם ומברך עליהם בדרך של הצבעה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה להשיב על ההסתייגויות.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת מצא, מותר לי לשאול אותך שאלה?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אתה צריך לבקש את רשותה של היושבת-ראש – – –

היו"ר ע' מאור:

שאלה בקצרה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא מוטרד מהעניין שמדובר כאן בחקיקה רטרואקטיבית? היו בחירות, אנשים עשו הסכמים, יכול להיות – – –

היו"ר ע' מאור:

השאלה הובנה, חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

מי אתה שתבוא להפעיל את זה רטרואקטיבית?

היו"ר ע' מאור:

תודה.

דן תיכון (הליכוד):

אולי יש כאן – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת דן תיכון – –

היו"ר ע' מאור:

ביקשת שאלה, בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

– – אני אגיד לך מי אנחנו, לא מי אני. מי אנחנו? – המחוקקים – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

— — — אנחנו המחקרים, ומכיוון שחלפו רק חודש-חודשיים, אמרתי לך שזה לא רטרואקטיבית, מה עוד שהחקיקה הזאת היתה לנגד עינינו לפני כן.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת טריף, חבר הכנסת המציע.

דן תיכון (הליכוד):

אני אומר לך שאני מריח חקיקה רטרואקטיבית — — —

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת תיכון, לא צריך לאבד פרופורציות — — —

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מאבד פרופורציות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך, תרשה לחבר הכנסת מצא להשיב למסתייגים.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אם יש — — —

היו"ר ע' מאור:

תשובתך היא למסתייגים.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני משיב למסתייגים בשלב זה. אם יש איזו חריגה כזאת, אולי בקושי נמצא איזו מועצה אחת, אז לא צריך לאבד את הפרופורציות.

אני אתחיל בשתי ההסתייגויות – להשיב מהסוף להתחלה.

ראשית דבר אני רוצה להשיב לחבר הכנסת דוד מגן על הסתייגותו. מה אומר לנו חבר הכנסת דוד מגן? הוא אומר לנו – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת זיסמן. גברתי היושבת-ראש, כאשר יהיה שקט באולם ואפשר יהיה לדבר – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת. חבר הכנסת מצא, אני מבקשת ממך להמשיך בתשובתך. חברי הכנסת, ברשותכם. בבקשה. כדי שנוכל לגשת להצבעה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

כן, אני יכול גם לא להשיב.

היו"ר ע' מאור:

לא, לא, זה חשוב מאוד.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אם זה חשוב – אני אשיב.

רענן כהן (העבודה):

– – – 50 מיליון שקל.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

נו, את רואה?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

קריאות:

– – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

נו, אני יכול להשיב?

היו"ר ע' מאור:

אני מבינה שמתכוונים לפטור לנו את שלושת ימי הדיונים וההצבעות. ברשותכם.

רענן כהן (העבודה):

הכול תלוי בשר האוצר.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אני רוצה להתחיל בהסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן, ואם אני אתרגם מה שחבר הכנסת דוד מגן אומר, הוא אומר לנו דבר פשוט מאוד: הטרפה כשרה כשזכות הציבור לדעת. אם נבוא לציבור ונסביר: הביטוי איזו טרפה שאנחנו כאן עומדים לבצע, חמש רוטציות, כל שנה נחליף לראש המועצה את האוטו שלו, כל שנה שהוא מתחלף יבוא השני, נחליף לו את ראש הלשכה, את העוזר ואחרים; חמש רוטציות.

דוד מגן (הליכוד):

חן וחלילה.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

זו טרפה למהדרין, אז זה גם כשר למהדרין.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת מצא, אני משגיח בדיני כשרות. אל תשתמש בטרפה. אני אומר שזה כשר – – –

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אז אני בא ואומר, חבר הכנסת דוד מגן, שהדברים האלה – דרך אגב, כשמתבצעת רוטציה כזאת, היא נעשית בפרהסיה; היא לא נעשית במחתרת. מדובר על כפר קטן זה או אחר, ששם ההסכם הוא בין חמש או שלוש החמולות, והן כולן הולכות לקלפי ביוזען שבן כל משפחה יזכה בטובת הנאה שנה אחת. לכן, במושג שלך, זה לא כשר, ואסור לאשר את זה.

אני עובר כעת להסתייגות ששמענו, של חבר הכנסת כץ. חבר הכנסת כץ, אני משיב על הסתייגות שלך – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת כץ, ברשותך.

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

חבר הכנסת כץ יודע שהוגשו לאחרונה כמה הצעות חוק פרטיות, דומות כולן, במהותן, וכולן באות לגרום לכך שהבחירה ברשות המקומית תמיד ובכל מקרה ובכל שעה תיעשה על-ידי כלל הציבור ולא על-ידי מועצת העיר; נקודה. זאת ההסתייגות שלך. כיוון שיש בפני הוועדה ובפני הכנסת הצעות מספר, והנושא הזה הוא כבד משקל ואי-אפשר, תסלח לי על הביטוי, להגניב אותו דרך אגב באיזו הצעת חוק שבאה למנוע חמש רוטציות, על כן אני מציע להסיר את ההסתייגות שלך.

בוא ננהל את המאבק על הצעת חוק שיכול מאוד להיות שהיא טובה. צריך גם להתייחס אז לשאלה: מה דינן של ועדות קרואות? ממתי לשר הפנים יש סמכות לפזר מועצה ולמנות איזה ממונה שינהל אותה? למה אז לא צריך ללכת גם כן לציבור ולומר: רבותי, המועצה הזאת, במקום שניקח איזה מקורב לזה או לאחר וינהל את המועצה, נצא לבחירות גם כן?

החוק הזה מורכב, צריך לנהל אותו ביסודיות, לכן אני מציע גם לך, חבר הכנסת כץ, למען כבוד החוק שלך והחוקים הדומים, תסיר את ההסתייגות דרך אגב כאן ונלך לחקיקה מתאימה אחרת. על כן גם זאת בקשתי ממך ומהמליאה, להסיר את הסתייגותו של חבר הכנסת כץ.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יוסי כץ, האם אתה נענה לפניית יושב-ראש הוועדה ומסיר את ההסתייגויות?

יוסי כץ (העבודה):

לא.

היו"ר ע' מאור:

מעמיד להצבעה. חבר הכנסת מגן, האם אתה מסיר את ההסתייגות?

דוד מגן (הליכוד):

אני עומד על ההסתייגות.

היו"ר ע' מאור:

מעמיד להצבעה. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה בקריאה שנייה על חוק הרשויות המקומיות; קודם על ההסתייגויות. אני מעמידה להצבעה את ההסתייגות של חבר הכנסת יוסי כץ, שהיא, למעשה, לסעיפים 1 ו-2, דהיינו הצעת הסתייגות שמשמעותה הצעת חוק אחרת. מי בעד ומי נגד ההסתייגויות של חבר הכנסת יוסי כץ?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה של חבר הכנסת י' כץ לסעיפים 1-2 – 7

נגד – 7

נמנעים – 3

ההצעה של חבר הכנסת י' כץ לסעיפים 1-2 לא נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שבעה בעד, שבעה נגד, שלושה נמנעים. ההסתייגויות לא התקבלו.

אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע, הסתייגות לסעיף 2.

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אם כן, אין לנו עוד הסתייגויות לסעיף 1. אנחנו עוברים לאישור – או לא – של סעיף 1 כהצעת הוועדה. מי בעד? מי נגד סעיף 1? בבקשה.

הצבעה מס' 7

בעד סעיף 1, כהצעת הוועדה – 18

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 1, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 18, מתנגד אחד, ללא נמנעים, אושר סעיף 1.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות לסעיף 2; כמו שאנחנו מצביעים תמיד על החוקים, חבר הכנסת זיסמן. מי לאישור ההסתייגות של חבר הכנסת טלב אלסאנע? מי נגד? בבקשה.

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

הוא ויתר על רשות ההנמקה. הוא לא הסיר. בבקשה.

הצבעה מס' 8

בעד התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 2 – 7

נגד – 10

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

עשרה נגד, שבעה בעד, ללא נמנעים. אני קובעת שההסתייגות הוסרה.

אנחנו מצביעים על חלופין של חבר הכנסת טלב אלסאנע באותו סעיף. מי בעד? מי נגד? בבקשה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה לחלופין של חבר הכנסת ט' אלסאנע לסעיף 2 – 16

נגד – 3

נמנעים – אין

ההצעה לחלופין של חבר הכנסת ט' אלסאנע נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 16, שלושה מתנגדים, ללא נמנעים, ההסתייגות התקבלה.

אנחנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת דוד מגן. מי בעד? מי נגד? בבקשה.

הצבעה מס' 10

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 2 – 9

נגד – 11

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ד' מגן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

תשעה בעד, 11 נגד, ללא נמנעים, ההסתייגות הוסרה.

חבר הכנסת, אנחנו עוברים לאישור סעיף 2 עם ההסתייגות, לחלופין, של חבר הכנסת טלב אלסאנע. מי לאישור הצעת הוועדה עם ההסתייגות? בבקשה.

הצבעה מס' 11

בעד סעיף 2, עם התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע – 20

נגד – אין

נמנעים – 1

סעיף 2, עם התיקון של חבר הכנסת ט' אלסאנע, נתקבל.

היו"ר ע' מאור:

20 בעד, ללא מתנגדים, אחד נמנע, אני קובעת שהסעיף אושר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מצא, האם לעבור להצבעה על החוק בקריאה שלישית?

יהושע מצא (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

לא, גברתי, אני רוצה למשוך את הצעת החוק לדיון נוסף בוועדה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, איננו ממשיכים בהצבעה על החוק בקריאה שלישית. חבר הכנסת מצא מושך את ההצעה לדיון נוסף בוועדה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמינה את שר האוצר להשיב על שאלות. בבקשה, שר האוצר.

תקציבים למימון העסקת עובדים מאזורי יש"ע

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר האוצר ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

פורסם שהממשלה תדון בהוספת תקציבים למימון העסקת פועלים ערבים מאזורי יש"ע ובעבודות יזומות כמו גם בעבודות של הממשל הצבאי והאזרחי שם.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הסכום שהושקע באזורי יש"ע עבור האוכלוסייה הלא-יהודית שם בכל תחומי הפעילות של הממשלה לפי משרדיה השונים בשנה הראשונה של הממשלה הנוכחית?

2. כמה כסף מושקע לטווח קצר וכמה לטווח ארוך?

3. מה הוא הסכום שהושקע עבור האוכלוסייה היהודית באותם אזורים?

4. מה היה הסכום שהושקע עבור האוכלוסייה היהודית ביש"ע בשנה הקודמת לכינונה של הממשלה הנוכחית?

שר האוצר א' שוחט:

4-1. הטיפול בפעילות האוכלוסייה הלא-יהודית ביש"ע מרוכז ומתוקצב על-ידי המינהל האזרחי באיו"ש ובעזה. מקורותיו ברובם המכריע הם פנימיים וכוללים, בין השאר, מסי הכנסה על האוכלוסייה המקומית (מע"מ, אגרות שונות). תקציב המדינה משתתף בתקציב המינהל האזרחי לשנת 1993 בסך כולל של 38 מיליון ש"ח (40.4 מיליון ש"ח בשנת 1992). תוספות התקציב המיועדות לתעסוקת מקומיים מקורן בתקציב המינהל האזרחי עצמו.

ביוני 1993 הוציאה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה דוח על הוצאות הממשלה על האוכלוסייה היהודית באיו"ש, עזה ורמת-הגולן, ולפיו הסתכמה ההוצאה הממשלתית הכוללת בשנת 1992 על האוכלוסייה היהודית באזורים אלה ב-1,320 מיליוני ש"ח, מתוכם כ-78% על פעולות השקעה ופיתוח. במחצית הראשונה של שנת 1993 הסתכמה ההוצאה הממשלתית הכוללת על האוכלוסייה היהודית באזורים אלה ב-573 מיליון ש"ח.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כבוד שר האוצר, האם נכון שהמגבית היהודית המאוחדת תכסה בכספי תרומות מארצות-הברית 25 מיליון דולר, שהוא סכום ההשתתפות של מדינת ישראל בהסכם ערפאת-רבין, וכן 50 מיליון דולר ערבות נוספת? אני מדברת על כספי תרומות מהמגבית היהודית.

שר האוצר א' שוחט:

לא, אין לזה שחר ואין לזה ידיים ורגליים. כספי המגבית עוברים לסוכנות היהודית. הסוכנות היהודית עושה פעולות, כפי שאת בוודאי מכירה, בתחומים רבים. הכסף הזה, לכשיינתן, יהיה כסף מתקציב המדינה.

ביטוח רפואי חינם לחיילים משוחררים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר האוצר ביום ט"ז באב התשנ"ג (3 באוגוסט 1993):

בעיתון "דבר" מיום 20 ביוני 1993 פורסם, כי קופת-חולים כללית תעניק ביטוח רפואי חינם לחיילים משוחררים למשך שנה.

עם כל החיוב שיש בצעד זה של מתן ביטוח רפואי חינם לחיילים משוחררים, ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה בעיתון "דבר" נכונה?

2. מהיכן אמורה קופת-חולים כללית במצבה החמור לקחת את הסכום, סך של כ-30 מיליון ש"ח, כדי לממן את הביטוח הנ"ל?

3. האם הענקת הביטוח לחיילים משוחררים מעוגנת בהסכם ההבראה של קופת-חולים? אם כן – אילו פרויקטים נוספים דומים מכינה לנו קופת-חולים כללית?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

3-2. מסע השיווק שנוקטת קופת-החולים הכללית מעודד מבטחים צעירים להצטרף אליה. הצטרפות זו מבטיחה בטווח הקצר את שיפור חלקה של הקופה בהקצאת מס מקביל, ובטווח הארוך ישפר את מצבה של הקופה גם בגביית מס אחיד.

מבצע השיווק שנוקטת הקופה הינו סביר מבחינה עסקית ואינו סותר את תוכנית ההבראה.

חוב למס הכנסה

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר האוצר ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

נמסר לי כי מר חס"ס (שמו המלא מופיע במקור), תושב ג'וליס, אדם מבוגר בסביבות שנת ה-80 לחייו, נכה 100% וחסר כל רכוש, אין לו ולא היה לו שום נכס בבעלותו, נדרש לשלם חובות בסך 49,814 ש"ח למס הכנסה – לטענתו, עבור חוב משנת המס 1984.

הנ"ל ערער, פנה באופן אישי ובאמצעותי למס הכנסה, והודיע כי אירעה כאן טעות, משום שלא היה לו עבור מה לשלם מס. עקב כך קיבל הנ"ל הודעה, כי עליו לשלם אך ורק סכום של 2,500 ש"ח, והחוב יחוסל.

הנ"ל גר עם בתו ואשתו בבית שלא שייך לו, ומעקלים באו ועיקלו מכשיר טלפון בבית הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. על איזה בסיס נקבעה השומה לשנת המס 1984?

2. אם בסיס זה לטענת המס נכון, למה לא תבעו מסים נוספים לשנים הבאות?

3. איך ייתכן כי איש חולני ומבוגר כזה (חולה לב קשה) יהיה מטרה לשלטונות המס?

4. האם בגלל חוסר יכולתו של הנ"ל להעמיד עורך-דין, שלטונות המס אינם מתחשבים בדבריו ובטענותיו כי אין לו שום רכוש?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חובותיו של הנישום, תושב ג'וליס, נובעים משומות שהוצאו לפי מיטב השפיטה ב-12/80 בגין שנות המס 1978 ו-1979, אשר לגביהן לא הוגשה השגה ועל-פי החוק קיבלו תוקף של שומה סופית. חובותיו לשנת 1977 בוטלו, לפני משורת הדין, בשנת 1984.

2. על-פי נתוני המחשב, לא היו לנישום הכנסות בשנות המס 1980 ואילך, ולכן לא הוצאו שומות.

3. אגף מס הכנסה אינו שם לו למטרה נישומים חולים ומבוגרים, ועושה כל שביכולתו, הן בפעילות שוטפת והן במבצעים מיוחדים, למנוע חיכוכים מיותרים עמם.

4. אגף מס הכנסה מקבל נישומים שמייצגים את עצמם, ואכן ניתנה לנישום האפשרות להעלות טענותיו לגבי השומות והחובות בגינן. בזמנו נבדקו טענות אלו ונדחו.

בשלב מאוחר יותר נעשה הסדר לתשלום סמלי בסך 2,500 ש"ח, ורק משלא עמד בהסדר מיוחד זה נעשו פעולות האכיפה כלפיו.

לגופו של עניין, ב-25 באוגוסט 1993 נמחקו כליל חובותיו של הנישום למס הכנסה.

חובות עיריית תל-אביב-יפו

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר האוצר ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

על-פי פרסומים שהופיעו לאחרונה, עיריית תל-אביב-יפו נתונה בקשיים כלכליים ובחוב כספי המתקרב למיליארד ש"ח.

נוסף על כך, נודע על המחאות שנתנה העירייה לחברת "עזרה וביצרון" עבור עבודות שביצעו בסך של כ-1.7 מיליון ש"ח ובסך של כ-285,000 ש"ח, ואלו חזרו ללא כיסוי.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסומים נכונים?

2. כיצד הגיע הגירעון בעיריית תל-אביב-יפו לדרגה כזו?

3. אילו אמצעים יינקטו כלפי האחראים בעיריית תל-אביב-יפו להוצאת ההמחאות ללא כיסוי?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לפי דוח ביצוע תקציב ליום 30 בספטמבר 1993, המתפרסם על-ידי מינהל הכספים של עיריית תל-אביב, מסתכם הגירעון בתקציב הרגיל של העירייה בכ-50.1 מיליון ש"ח, והגירעון (זמני) בתקציב הפיתוח בכ-74 מיליון ש"ח. מכאן שהפרסומים כי הגירעון של העירייה "מתקרב למיליארד ש"ח" אינם נכונים.

2. עיריית תל-אביב אישרה תקציב הכולל גירעון בסך 150 מיליון ש"ח, בהנחה כי גירעון זה ימומן באמצעות אשראי בנקאי מיוחד. עד ליום 30 בספטמבר 1993 קיבלה העירייה אשראי מן הבנקים, המסתכם ב-125 מיליון ש"ח.

3. משרד האוצר הינו משרד מטה, ואין ביכולתו לפקח על פעילותן של הרשויות המקומיות, בוודאי לא ברמה של בדיקת המחאות שחזרו ללא כיסוי לגוף זה או אחר. לפיכך יש להפנות את שאלת הפיקוח ונקיטת האמצעים למשרד הפנים.

יישום דוח ועדת-קלוגמן

חבר הכנסת א' סנה שאל את שר האוצר ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

דוח ועדת-קלוגמן לבדיקת מבנים במזרח-ירושלים, שהוגש לממשלה לפני עשרה חודשים, קובע כי הוצאו כספים מתקציב המדינה למימון עסקאות רכישה שלא הושלמו.

ברצוני לשאול:

אילו פעולות ביצע החשב הכללי כדי להחזיר לאוצר כספים אלו?

שר האוצר א' שוחט:

בעקבות דוח הוועדה, פנה החשב הכללי לחברת "עמידר" בבקשה לבדוק את נושא מעורבות החברה בעסקאות המדוברות. חברת "עמידר" הורתה למבקר הפנים שלה לבדוק את העניין. ואכן בדוח הביקורת שהועבר אלינו עולים ממצאים אשר נבדקים אצלנו בימים אלה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים סנה.

אפרים סנה (העבודה):

מאז הגשת השאילתא עברו עוד ארבעה חודשים. מדובר כבר בפרק זמן של שנה ורבע. האם קצבתם לוח זמנים להחזרת הכספים, ולחברת "עמידר" להשלים את פעולתה?

שר האוצר א' שוחט:

התשובה שלי היא: לא, אינני יודע על כך. אבל בעקבות שאלתך הנוספת אני אבדוק את העניין ואעביר אליך תשובה.

אפרים סנה (העבודה):

תודה.

שומות מקרקעין לצורך גביית מסים

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר האוצר ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

לצורך גביית מסים בגין נכסי דלא נידי מקובל לשלוח שמאי מקרקעין מטעם לשכת מס שבח, ואלה מעריכים את שווי הנכס.

ידוע לי כי הערכות שמאים אלה הן מופרזות ואינן מתיישבות עם השווי הנהוג באזור שבו שוכן הנכס.

ברצוני לשאול:

1. האם יש הנחיות איך לקבוע את שווי הנכסים?

2. האם המדינה מוכנה לקנות את הנכסים במחירים שבהם הם מוערכים?

שר האוצר א' שוחט:

1. אין הנחיות מיוחדות לקביעת השווי, זולת הוראות החוק והמידע שבידי קובעי השומה, שאותו הם שואבים ממאגר הנתונים שבאגף מס הכנסה ומס רכוש.

שווי של זכות מקרקעין מוגדר בסעיף 1 לחוק מס שבח מקרקעין, והוא הסכום שיש לצפות לו במכירה ממוכר מרצון לקונה מרצון, דהיינו שווי השוק. אולם אם העסקה נעשתה בכתב והמנהל משוכנע כי התמורה שנקבעה היא בתום לב ובלי שהושפעה מקיום יחסים מיוחדים בין הצדדים, תהווה תמורה זו את השווי לצורך חישוב המס.

נישום שרואה עצמו מקופח בשומה זכאי לערור על השומה בשלוש אינסטנציות.

2. המדינה אינה רוכשת מקרקעין, פרט לאלה שהיא זקוקה להם לצרכיה שלה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני שר האוצר, מדובר כאן לגבי מס רכוש, ואני גם העליתי את הנושא בכנסת. היום מעריכים את הנכסים ואת הקרקעות, בעיקר בצפון. אותם שמאים יוצאים מהמשרדים, וכשהם מגיעים להעריך את הנכס הם מעריכים אותו בסכום כה גבוה, שאי-אפשר לעמוד בו. אני יודע שהם עושים את זה כדי להטיל את מס הרכוש על הקרקע הזאת.

אי-אפשר לעמוד במיסוי שהם מטילים על האזרח, ולכן נוצר מצב שהאזרח הפשוט, הפלח, שיש לו מקסימום 5 דונם או 600 מטר – ויש לי דוגמאות של דרישות של מעל 300,000 שקלים, ו-200,000 שקלים – הוא לא יכול לעמוד בזה. וגם אם ימכור את זה, הוא לא יכול לשלם את המס שמוטל עליו.

אני שואל: מדוע לאותם שמאים שיוצאים מהמשרדים לא מצרפים אנשים קבועים לוועדה, שבאותם כפרים יהיו אנשים קבועים במערכת השמאות, ושהם יצאו יחד לכפרים ויעריכו יחד את האדמות?

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת אסעד, שמאות היא מקצוע, והיא נקבעת לפי שווי קרקע. עם זה, אני יכול לבשר לך שבימים אלה אושר בוועדת שרים לכלכלה, ולאחר מכן בוועדת שרים לחקיקה, חוק שמתקן את המצב ויאפשר החזקת קרקע חקלאית לא מעובדת, אף שאפשר היה לקבוע לה שומה גבוהה לצורך מס רכוש. זה חוק שהממשלה מגישה על-פי דרישות של אותם אנשים שיצאו נפגעים מהעניין. אני חושב שעם הבאת החוק והעברתו בקריאה ראשונה, שנייה ושלישית, תחלוף הבעיה ותיעלם.

יישום דוח ועדת-זוסמן

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר האוצר ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

ועדת-זוסמן הוקמה כדי לתת מענה על בעיית השביתות בשירות הציבורי ולדאוג לכך שהעובדים יקבלו שכר בכבוד ואת מלוא הסכומים המגיעים להם, בלי להזדקק לתוספות ולפיקציות אחרות.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרדך לגבי יישום המלצות ועדת-זוסמן?

2. אילו צעדים ננקטים כדי לקדם את המלצות הוועדה?

שר האוצר א' שוחט:

1. משרד האוצר הוא בעד יישום המלצות ועדת-זוסמן.

2. בין הצעדים המעשיים הננקטים: נמשך ביצוע ניתוח עיסוקים לגבי עובדים העובדים בשלטון המקומי, בתיאום עם הסתדרות הפקידים, וזאת על-מנת להכין מערכת שכר אלטרנטיבית לקראת המשא-ומתן, ב-1 בינואר 1997.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

1997?

שר האוצר א' שוחט:

כן. התשובה היא 1997, מכיוון שיש לנו הסכם עד 31 בדצמבר 1996.

דוד מגן (הליכוד):

זאת אומרת שבהסכם האחרון שנחתם לא עשיתם שום צעד בעניין.

שר האוצר א' שוחט:

בהסכם האחרון שנחתם התשובה של האיגודים המקצועיים היתה נגד המלצת הוועדה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אנחנו בכל זאת נתקלים בעיכובים ביישום של דוח ועדת-זוסמן. אומנם דיברת עכשיו על שנת 1997, זה נראה לנו רחוק מאוד, לגבי המסקנות שהוסקו, והתקבל על דעת הרוב שאלה מסקנות טובות ונכונות. רצוני לשאול: האם העיכובים ביישום ההמלצות נובעים מבעיות פוליטיות או תקציביות?

שר האוצר א' שוחט:

נקבתי בתאריך של 1 בינואר 1997, שכן זה מועד סיום ההסכם שנעשה גם עם הסתדרות עובדי המדינה וגם עם הסתדרות הפקידים, שהן חלק מההסתדרויות הארציות. אם תהיה במהלך ההסכם נכונות להגיע לשינוי, ייתכן שהתאריך יוקדם.

אשר לשאלה, האם הסיבה היתה תקציבית או פוליטית: התשובה היא – לא תקציבית ולא פוליטית. הארגונים היציגים של העובדים לא היו מוכנים להיכנס לדיון על דוח-זוסמן.

פיצויים לתיירנים ניזוקי מבצע דין-וחשבון

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר האוצר ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בימי מבצע דין-וחשבון התחייבו שרי הממשלה, לרבות שר האוצר ושר התיירות, כי תיירני הגליל יקבלו פיצויים עבור נזקים ישירים ועקיפים שנגרמו להם בתקופת המבצע ולאחריה.

תיירני הגליל הגישו דוחות למס רכוש, אולם רובם לא קיבלו עד עצם היום הזה ולו אגורת פיצוי עבור נזקים אלה. נהפוך הוא: מנהל מס רכוש בירושלים הציע להם לקבל החזרים עבור נזקים ישירים ולרדת מתביעותיהם לנזקים עקיפים.

ברצוני לשאול:

1. היש אמת באינפורמציה דלעיל?

2. כיצד יפעל משרד האוצר כלפי התיירנים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה היא: לא.

2. רוב התביעות טופלו וגם הפיצויים שנקבעו שולמו. אגף מס הכנסה ומס רכוש עושה כל שביכולתו כדי לסיים את הטיפול בתשלום הפיצויים לניזוקי מבצע דין-וחשבון עד סוף חודש נובמבר.

תוכנית ההבראה של קופת-חולים

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר האוצר ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בתוכנית ההבראה של קופת-החולים הכללית הוסכם על קיצוץ במספר העובדים.

ממידע שהגיע לידי עולה החשד, כי ההסתדרות הכללית הקימה חברת כוח אדם ששמה "יעדים", שמטרתה המוצהרת לספק תעסוקה במוקדי אבטלה, אך מטרתה האמיתית היא לעקוף את תוכנית ההבראה. "יעדים" מעסיקה כיום בקופת-החולים הכללית מאות עובדים בכל המגזרים: רופאים, אחיות, עובדים פרא-רפואיים ועובדי מינהל ומשק. עובדים אלו אינם מוצגים כעובדי קופת-החולים, אך למעשה העלות התקציבית הינה על שכמה של קופת-החולים, וכך מצבת כוח האדם גדלה מעבר למסוכם בתוכנית ההבראה.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע המפורט לעיל הוא נכון?

2. אם המידע אכן נכון, מה ייעשה כדי למנוע את סיכולה של תוכנית ההבראה של קופת-החולים בדרך שהוצגה לעיל?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בהתאם להסכם ההבראה עם קופת-החולים הכללית, נבדק מספר העובדים בקופה, לרבות עובדי קבלן. הקופה התחייבה להפחית 1,200 עובדים נטו, ללא תוספת במקביל של עובדי קבלן כוח אדם.

הפיקוח על תוכנית ההבראה נעשה באמצעות דוחות שמגישה הקופה וכן דוחות תקופתיים שמגיש רואה-החשבון סוארי.

עד עתה לא נמצא כי הקופה סוטה ממסלול הסכם ההבראה האמור בנושא כוח אדם.

הסדר קרקעות בין מינהל מקרקעי ישראל ל"רסקו"

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר האוצר ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

מידיעה שפורסמה בעיתון "הארץ" במדור נדל"ן אני למד, כי מינהל מקרקעי ישראל וחברת "רסקו" הגיעו להסדר קרקעות. חברת "רסקו" תרוויח 13-14 מיליון דולר.

ברצוני לשאול:

1. האם הובא ההסדר הנ"ל לידיעתך?

2. האם סביר שחברה פרטית תרוויח רווח כאמור?

3. האם ייבדק העניין שוב?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חברת "רסקו" היתה בעבר חברה ממשלתית והוחכרו לה בתשלום קרקעות באזורים שונים בארץ. חלק מקרקעות אלו כבר נוצל לבנייה. לגבי חלק מהקרקעות נחתמו חוזי פיתוח ובחלק מהקרקעות לא נעשה שימוש כלשהו. אף שחברת "רסקו" הופרטה לפני זמן רב, הסדר הקרקעות בינה לבין מינהל מקרקעי ישראל נעשה רק בימים אלו. במסגרת הסכם זה יוחזרו למדינה כ-2,100 דונם, ואילו כ-380 דונם, שרובם כבר נוצלו לבנייה או נחתמו לגביהם הסכמי פיתוח, יישארו בידי חברת "רסקו". הסדר הקרקעות נועד להחזיר לידי מינהל מקרקעי ישראל קרקעות שחברת "רסקו" אינה עושה בהן שימוש, כדי שניתן יהיה לשווק את הקרקע לחברות אחרות לצורך בנייה.

2. רווחיה של חברת "רסקו" נובעים בעיקרם מעליית מחירי הקרקע והדיוור מתאריך החכירה (בשנות ה-60) ועד היום.

3. הסכם זה בין חברת "רסקו" ובין מינהל מקרקעי ישראל עדיין לא נחתם והוא נמצא בשלבי גיבוש סופיים. ההסכם טעון אישורה של הנהלת מינהל מקרקעי ישראל.

מס רכישה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר האוצר ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

מס רכישה בשיעור של 0.5% חל על דירות שמחירן הוא עד 136,560 שקל, שהם שווה ערך ל- 49,000 דולר. אפילו דירה צנועה ביותר עולה פי שניים מסכום זה, אך על הסכום שמעל לסכום היסודי של דירה כזו חייב הקונה – בדרך כלל זוג צעיר או משפחה מעוטת אמצעים – לשלם מס רכישה בשיעור של 3.5%.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא השיקול בקביעת דרגת מס של 0.5% רק עד סכום של 136,560 שקל?

2. בהתחשב במחירן הריאלי של הדירות, האם יוכפל הסכום היסודי שעליו מוטל מס רכישה של 0.5%?

שר האוצר א' שוחט:

1. מס הרכישה שנקבע הוא בשיעורים של 3.5%-ו-4.5%. עם זאת, במגמה להקל על עולים חדשים ותושבי ערי פיתוח יצר משרד האוצר מדרגות נטל מס ממוצע נמוך לדירות הזולות.

2. אין שחיקה בשיעור מס רכישה, שכן הוא צמוד למדד מחירי הדירות ולא למדד המחירים לצרכן, וממילא נטל המס לא עולה עם עליית מחירי הדירות.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני שר האוצר, העומס המוטל על זוג צעיר שנאלץ לקחת משכנתה בהלוואות משלימות ולהיעזר בבני משפחה כדי לרכוש דירה הוא גבוה מאוד. אני חושבת שמס הרכישה, שמתחשב בכך ש-0.5% חל רק על דירות שעולות 49,000 דולר, מתעלם לחלוטין ממה שקורה בשוק. היכן, תאמר לי, אפשר למצוא היום דירה במחיר של 49,000 דולר?

רון נחמן (הליכוד):

בשומרון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

את השומרון מחזירים, זה לא רלבנטי.

רון נחמן (הליכוד):

אני מזמין אותך – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לא רלבנטי, מחזירים את זה.

לכן, אדוני השר, השאלה שלי: בעדכון, הכוונה היתה להתחשב בכך שמחירי הדירות היום, הריאליים, הם לא 49,000 דולר, כפי שנאמר; דבר שני – להתחשב בכך שמקבלי משכנתאות ישלמו את השיעור הנמוך ביותר, או לא ישלמו כלל. תודה.

שר האוצר א' שוחט:

התשובה היא, כמובן, תקציבית. אף אחד לא אמר שקל למצוא דירה ב-50,000 דולר, אבל אם הדירה עולה אפילו 100,000 דולר, המס הממוצע הוא כמובן יותר נמוך. המס הוא מאוד פרוגרסיבי: ככל שמחיר הדירה יותר גבוה, שיעור המיסוי הממוצע יותר גדול. זאת מערכת ההכנסות. כמובן, אפשר היה לקבוע הרבה מאוד ויתורים במיסוי, אבל המדינה, בכל אופן, צריכה לשמור על רמת ההכנסות שלה.

פדיון חופשות לשרים שפרשו לגמלאות

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר האוצר ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בדיון בוועדת הכספים ביום 4 בנובמבר 1993 נודע, כי שרים לשעבר, שפרשו, קיבלו כספים עבור פדיון חופשה ללא הגבלה כלשהי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד האוצר?

2. מי הם השרים שפרשו בעשר השנים האחרונות ומה הוא הסכום שקיבל כל שר כפדיון דמי חופשה?

3. האם יתבע האוצר את החזרת הסכומים ששולמו?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מאז קום המדינה היו שרים זכאים לחופשה שנתית, בדומה לעובדי המדינה. עם פרישתם, קיבלו פדיון חופשה בגין ימי החופשה הבלתי מנוצלים שעמדו לזכותם, בניכוי שבוע ימים לכל שנה, שאותו היו אמורים לנצל כחופשה בפועל. הכללים הנ"ל פורטו בחוברת "זכויות שרים" שבעריכת מזכירות הממשלה (עמ' 10, סעיף ז') והם הוחלו על כל השרים וכל הממשלות מאז קום המדינה, כאמור. כללים אלו מבוססים על חוק חופשה שנתית המתייחס לכלל העובדים במשק.

2. אין מקום לפירוט ספציפי של הסכומים שקיבלו השרים שפרשו, כאשר יש בכך משום פגיעה בצנעת הפרט והפרה, לכאורה, של חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

3. בהחלטת ועדת הכספים מיום 4 בנובמבר 1993 הוגבלה זכות הצבירה והפדיון של חופשה שנתית לשרים עד לתקרה של 65 ימים. מאחר שהחלטה זו אינה רטרואקטיבית, אין מקום ואפשרות לתבוע החזר הסכומים ששולמו לשרים, שכן סכומים אלו שולמו להם על-פי ההוראות שהיו בתוקף כל השנים כאמור לעיל.

מיסוי מוסדות ציבור ומלכ"רים

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר האוצר ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

מוסדות ציבור ומלכ"רים ממשיכים לשלם על סך המשכורות, ברוטו, מס שכר בסך 8.5%, שהינו ייחודי למלכ"רים, כשטענת האוצר שמדובר למעשה במע"מ. כמו-כן, למרות ביטול מס מעסיקים לכל המגזרים, השאירו מס זה על המלכ"רים ומוסדות הציבור, בסך 4%.

למעשה, המלכ"רים לא מזדכים על מע"מ תשומות בסך 17% שנגבה מהם בכל רכישה, כך שהם משלמים מע"מ פעמיים, גם את ה-17% בכל רכישה ובלא שמתאפשר להם להזדכות ולהתקזז, וגם מס שכר בסך 8%. גם מס המעסיקים מוטל אך ורק עליהם, אף שבוטל לכל המגזרים, והם משלמים מס על כך שהם גורמים ליצירת מקורות תעסוקה.

לכאורה, מדובר בגבייה לא שוויונית.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא בוטל מס המעסיקים למלכ"רים ולמוסדות ציבור, למרות ביטולו לכל המגזרים?

2. האם יבוטל מס זה, שעלול לגרום לפיטורי עובדים?

3. מדוע משלמים המלכ"רים מס שכר, שהוא, לדברי האוצר, תשלום מע"מ, כאשר הם משלמים מע"מ 17%, והאם יבוטל מס זה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מס המעסיקים על מלכ"רים ומוסדות ציבור ממשיך להתקיים מטעמים תקציביים. היקף ההכנסות הצפוי ממש זה בשנת 1994 מגיע לכ-700 מיליון ש"ח ברוטו, ואין מקור חלופי למימון הפסד זה ממסים. נציין כי הממשלה החליטה להעדיף את ביטול מס המעסיקים על הסקטור העסקי לצורך עידוד סקטור זה ודחתה, לכן, את ביטול המס על המלכ"רים.

2. מגמת הממשלה היא לבטל את מס המעסיקים על המלכ"רים, ואולם עיתוי הביטול מותנה במערכת ההעדפות התקציבית, כפי שתקבע על-ידי הממשלה והכנסת.

3. שכר הוא הערך המוסף הנובע ממלכ"רים ולכן המס המוטל עליו היה צריך להיות 17% – היינו, שווה למע"מ המוטל על עוסקים וסקטור פיננסי. אולם מלכ"רים אינם מקבלים קיזוז המע"מ על תשומות בשיעור 17%, ולכן נקבע ששיעור המע"מ על השכר יהיה רק מחצית ממע"מ העוסקים הרגיל ללא קיזוז.

ההוצאה לצרכים חברתיים

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר האוצר ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

בנושא גידול ההוצאה לצרכים חברתיים, ברצוני לשאול:

1. האם יש סתירה בין הנתונים שמשרד האוצר מציג, לאמור: גידול ההוצאה החברתית בשנתיים האחרונות בכ-27%, לבין נתוני משרד הכלכלה והתכנון, המצביעים על גידול של 6% בלבד? אם כן – מה הוא ההסבר לכך?

2. מדוע כתבת לשר הכלכלה והתכנון, בין השאר: "הפרשנות שלך לתוספת התקציב אינה מקובלת עלי ומצביעה על חוסר הבנה מוחלט בתהליך התקצוב"?

שר האוצר א' שוחט:

2-1. לדידי, כל תוספת תקציב מעבר להתייקרויות המקובלות, בין שהיא ניתנת כתוספת שכר סקטוריאלית, בין לגידול טבעי, בין לקליטת עלייה ובין להרחבת סל השירותים, נחשבת לתוספת תקציב ריאלי.

לאור זאת, הגידול הריאלי בהוצאה לשירותים חברתיים מתקציב מקורי 1992 לתקציב המקורי 1994 הינו מעל 25%.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודה ששאלה מס' 2 היתה, במידה מסוימת, קצת קנטרנית, ואני אינני יודע מדוע אינך עונה עליה, כי שאלתי אותה מתוך כוונה לתרום לשיפור היחסים, או לפחות לסגנון הדיבור והכתיבה בינך לבין שר הכלכלה והתכנון.

ואם אני כבר שואל, הייתי מבקש לדעת, על-פי השקפתך, מה תהיה התוצאה הסופית של הדיון שהיה אתמול בממשלה בעניין קו העוני? שמענו היום בתקשורת מה היתה התביעה של משרד העבודה והרווחה והמוסד לביטוח לאומי, ואני מניח שמסרת את תשובתך. מה יהיה, לדעתך, סופו של הדיון?

שר האוצר א' שוחט:

קודם כול אני רוצה להודות לך על הניסיונות שלך לשיפור היחסים. אני מבין שזה מעוגן בעובדה שהיית פעם שר הכלכלה והתכנון – –

דוד מגן (הליכוד):

תמיד טוב שהממשלה תדבר בקול אחד.

שר האוצר א' שוחט:

— ואתה דואג לנושאי התפקיד במשרה הזאת. אני באמת מודה לך.

אשר לשאלה מה תהיינה התוצאות: אין לי ספק שהממשלה, לאחר הדיון בוועדה – שכן נשמעו הערות – תבוא עם הצעה מסוימת אשר תגרום לכך שמספר העניים במדינת ישראל יהיה יותר נמוך. כל זה, כמובן, במגבלות תקציב כאלה או אחרות, אבל אני משוכנע שבתוך שבועיים תבוא הצעה לממשלה, ואני מניח שחלק מהדברים יגרמו לכך שאלה שהם עניים וחלשים יקבלו תשלומי העברה יותר גדולים במגמה להוריד את מספר העניים.

מצבו של תאגיד הביטוח "אבנר"

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר האוצר ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

דוח-ארניה, הנוגע לתאגיד הביטוח "אבנר" ויישום חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, הביא חוות דעת לגבי המתרחש בתאגיד "אבנר" ונמסר כבר ביולי האחרון למנכ"ל משרד האוצר.

ברצוני לשאול:

1. האם חוות הדעת בדוח מתיישבת עם המציאות?
2. האם ההסבר לגירעון המצטבר של "אבנר", כ-900 מיליון שקל, מניח את הדעת?
3. מדוע התעלם משרדך מממצאים אלו עד שפורסמו לראשונה ב"מבט"?
4. האם יהיה הכרח ליישם את המלצות ועדת-ברנזון, המפחיתות את ההגנה הביטוחית לנפגעי תאונות הדרכים?

תשובת שר האוצר א' שוחט לשאלתא מס' 2110:

לנושא בכללותו: דוח-ארניה הוזמן על-ידי לשכת עורכי-הדין, שהינה גורם אינטרסנטי, המתנגד לשינויים בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים. הדוח הועבר לגורמים רבים, ביניהם לגורמים שונים במשרד האוצר, כנספח להתייחסות לשכת עורכי-הדין. לכן, אין הדוח עומד בפני עצמו ואין לו כל משקל אובייקטיבי אלא כחלק מעמדת לשכת עורכי-הדין.

לשאלות עצמן: 1. חוות הדעת לקויה באופן מהותי בנתוניה, במסקנותיה ובהמלצותיה, וככזו אינה מתיישבת עם המציאות ואינה רלבנטית לתיקון חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים ולייצוב ענף רכב חובה.

2. הגירעון ב"אבנר" נובע מעלות תשלום פיצויים לנפגעי תאונות דרכים והוצאות ליישום החוק (ובהן יש לעלות עורכי-הדין משקל מכריע), שהיו גבוהות בהרבה מהפרמיה שנגבתה מבעלי הרכב.

3. משרד האוצר לא התעלם אפילו מהדוח הלקוי והלא-רלבנטי, שצורף לעמדת לשכת עורכי-הדין. המפקח על הביטוח התייחס לדוח ושלח התייחסותו לגורמים השותפים למשרד האוצר בטיפול בחוק. רק לכשפורסם הדוח באמצעי התקשורת, ראה המשרד לנכון לפרסם את התייחסות המפקח גם לעיתונות.

4. התיקונים המוצעים מתבססים על המלצות ועדת-ברנזון, לאחר שעברו בדיקה על-ידי ועדת יישום מיוחדת, שמונתה לעניין זה, ולאחר שהמלצות ועדת היישום הוצגו ואושרו על-ידי ועדת שרים אד-הוק בהרכב שר האוצר, שר המשפטים ושר התחבורה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני מודה על התשובה של שר האוצר, הארוכה, המפורטת; אבל הייתי רוצה לשאול את שר האוצר: אם הבעיה של הגירעון של "אבנר" היא חמורה כפי שאתה מתאר אותה, וכך מתארות אותה גם חוות דעת מקצועיות, מדוע הממשלה ואתה בעיקר מעכבים את העברת התיקונים, החיקוקים, לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, ובכך מתעלמים מכל העבודה שנעשתה, שיש בהחלט חילוקי דעות על אופיה, על יעילותה ועל איכותה?

שר האוצר א' שוחט:

קודם כול אני שמח שוועדת הכספים אישרה העלאה בתעריפים, העלאה ריאלית, כדי להתמודד עם הגירעון האקטוארי של "אבנר".

אשר לשאלתך: אינני יכול לתת תשובה. אני אבדוק ואשיב לך היכן עומדים תיקוני החקיקה בנושא.

היו"ר ע' מאור:

תודה לשר האוצר על התשובות.

הצעת חוק סוכני המכס (תיקון), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום, ואני מזמינה את שר האוצר להציג את הצעת חוק סוכני המכס (תיקון), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להציג לקריאה ראשונה את הצעת חוק סוכני המכס (תיקון), התשנ"ג-1993. חוק סוכני המכס, התשכ"ד-1964, מסדיר את כל הנושאים הקשורים למינוים ולתפקודם של סוכני המכס.

סוכן מכס הינו אדם שעוסק בייצוגם של יבואנים בפני רשויות המכס, ובהסכמת היבואנים מטפל במקומם בהליכי שחרור טובין מיובאים מהמכס, לרבות הגשת הצהרה בשם היבואן בדבר פירוט הטובין המיובאים וכן בדבר חבות במס וגובה המס לפי שמוערך על-ידו. בעשותו כן פועל סוכן המכס כנאמן של היבואן כלפי רשויות המכס מחד גיסא וכנאמן של רשות המכס מאידך גיסא.

כיוון שתפקידו להבטיח דיווח נכון של היבואן לרשות המכס, לכן מתנה חוק סוכני המכס תנאים למינוים של אנשים כסוכני מכס, לרבות תנאים בדבר ניקיון כפיים, ההשכלה הנדרשת ועמידה במבחנים לשם קבלת רשיון מטעם אגף המכס, המסמך אותם לשמש כסוכני מכס.

החוק מסדיר באופן מקביל את התנאים להיותו של אדם פקיד רשוי, שהוא פקיד העובד בשירות סוכן המכס ומסייע בעריכת הצהרות הייבוא של היבואנים.

לאור השינויים הגדולים שחלו בשנים האחרונות בנושא סחר חוץ והגידול באינטנסיביות הייבוא ובמרכבותו, הנובעות, בין השאר, מן הנטייה הכללית המסתמנת היום בעולם לפתיחת שווקים לסחר בין-לאומי, המתבטאת גם בהתקשרות מדינת ישראל בשלושה הסכמים בדבר אזור סחר חופשי ובהפעלת הליכי חשיפה ליבוא החל משנת 1991, מוצע לתקן את חוק סוכני המכס, שנחקק בשנת 1964 ולהתאימו למציאות.

ברצוני לעמוד על עיקרי השינויים המוצעים: ראשית, מוצע להעלות את רמת המיומנות והמקצועיות הנדרשת מסוכן מכס. זאת, על ידי קביעת דרישה חד-משמעית להשכלה התיכונית ועל-ידי הסדרה מפורטת של דרכי התמחות. כנגד זה, מוצע לקצר את תקופת ההתמחות של סוכני מכס משלוש שנים לשנתיים.

במקביל, מוצע להעלות את דרישת ההשכלה לגבי פקיד רשוי ל-12 שנות לימוד ולסייג את הסמכות הנתונה למנהל, לוותר על תקופת התמחות של שנה שהוא נדרש לעמוד בה, רק למצב שבו נוכח המנהל כי הוא רכש ניסיון מספיק.

בצד העלאת הדרישות לרישוי אדם כסוכן מכס או כפקיד רשוי, מוצע לקבוע, במסגרת התיקון לחוק, שעובדים מקצועיים ותיקים של אגף המכס, שצברו ניסיון בתפקידם כמעריכי מכס במשך עשר שנים או כמנהלי בת-מכס במשך חמש שנים לפחות, יהיו פטורים ממבחנים ומהתמחות לשם קבלת הרשיון לפעול כסוכני מכס.

יודגש כי רמת ההשכלה והמיומנות הנדרשת מסוכני מכס ומפקידים רשויים הינה מחויבת המציאות לאור המורכבות ההולכת וגדלה של הטיפול בייבוא.

נוסף על כך מוצע לקבוע בחוק דרישות לעניין ניקיון כפיים של סוכן המכס והפקיד הרשוי, ולפיהן מי שהורשע בעבירות מס לא יוכל לשמש כסוכן מכס או כפקיד רשוי, וכן לא יוכל להירשם כסוכן מכס מי שהוא או קרובו הם בעלי רשיון למחסן רשוי או בעלי שליטה בחברה שהיא בעלת מחסן כאמור, דהיינו מי שעוסק בפועל בטיפול באחסון טובין מיובאים ובשחרורם, וזאת כדי למנוע חשש לניגוד עניינים.

במקביל להעלאת רמתו המקצועית והאישית של מי שיוכל להתמנות כסוכן מכס, מוצע לקבוע, שבעיקרון סוכן המכס אישית יהיה חייב לאשר רשימוני מכס, סמכות אשר החוק מעניק כיום בנסיבות מסוימות גם לפקידים.

נושא אחר שמוצע להסדירו ביתר פירוט הינו נושא הרכב הוועדה המייעצת אשר החוק מסמיך את מנהל המכס למנות.

נוסף על כך כוללת הצעת החוק שורה של תיקונים בעלי אופן טכני ומינהלי, שמטרתם לפשט את הפעלת הוראות החוק ולייעלה.

אבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה ולהכינה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת הכספים.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אנחנו עוברים לדיון. שלוש דקות לכל אחד. בזה הרשימה סגורה. מי שאקרא שמו והוא לא יהיה – לא יוכל לדבר.

חבר הכנסת שאול יהלום, חבר הכנסת אברהם פורז, חבר הכנסת יגאל ביבי, חבר הכנסת חיים אורון, חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת סילבן שלום – אינם. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אגף המכס ומס ערך מוסף הוא גוף המופקד על מתן רשיונות לסוכני המכס ולפקידים רשויים, מכוח חוק סוכני המכס, 1964. האגף מטפל בהכנה ובעריכה של המבחנים לסוכני מכס ולפקידים רשויים, בבדיקת המבחנים, בשיגור תוצאותיהם וכן בחלוקת התעודות המסמיכות את סוכני המכס והפקידים הרשויים לפעול בבתי-המכס מכוח חוק זה.

אני מבקש להעיר כמה הערות לסעיפי החוק. לסעיף 2 לחוק המוצע היום – אני מציע לתת ייצוג הולם בוועדה המייעצת לכל הגורמים המושפעים מחוק זה ואף יותר מכך. הסעיף מציע לקבוע מהו הרכב הוועדה המייעצת, סמכותה ודרך פעולתה. אין ספק שבכך יקטן מספר הבעיות היכולות אולי להתקשר לפעולות המכס, ולכן אני בעד השינוי הזה.

אני מציע לבטל את סעיף 4 ולקבוע שרק סוכן מכס מורשה יורשה לחתום על הרישומון.

אני מסכים לתיקון בסעיף 6 ודורש הוספת דרישות השכלה ומקצועיות, כל זאת כדי לשמור על רמה מקצועית נאותה של העוסקים בתחום עמילות המכס, ששם הנושא מסובך. הייתי במקומות מספר שעוסקים בנושא הזה, ואני חושב שהדבר הזה ראוי, כפי שמוצע בהצעת התיקון.

לגבי סעיף 8 – אני מציע להוסיף, לצורך העניין, מהי הגדרת שליטה על מחסן. שליטה הינה החזקה של לפחות 51% מהון המניות של החברה בעלת מחסן רשוי או זכות לקבלת 51% מהרווחים המופקים מהבעלות על מחסן רשוי.

לסיכום, אני מצדד מאוד בהצעת התיקון עם אותם סעיפים שביקשתי לשנותם. הצעת החוק המובאת לפנינו היום היא במקום דבר שלא תוקן זה שנים, אולם הינה אופטימלית. אני אצביע בעד ההצעה הזאת, אם כי לדעתי יש לעשות בה תיקונים. אני מציע להעבירה לוועדה, זה מחויב המציאות, על מנת לסתום פרצות שיש בהצעת החוק, כפי שהבעתי אותם כאן. אם התיקונים האלה יובאו בהצעת החוק, אולי נלך להצעה מתקנת וטובה יותר. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת לימור לבנת – איננה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. אחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מברך על הבאת החוק המוצע, על-ידי שר האוצר, בנושא עמילות מכס וכל נושא המכס בישראל, לקריאה ראשונה בישיבה זו של הכנסת. אני חושב שיש מקום לעשות סדר וחשיבה מחודשת לגבי כל נושא המכס.

עם זאת, אדוני שר האוצר, שלצערי איננו באולם, בהזדמנות זו שניתנה לי, אני מבקש לשאול את כבודו מה קורה בנושא החשיפה של המשק הישראלי לייבוא ממדינות שלישיות, כיצד ממשלת ישראל מתכוונת היום לפעול לאור ההסכם של נפט"א, בין ארצות-הברית למקסיקו, הסכם אשר יוצר ביבשת אמריקה את אזור הסחר הגדול ביותר בעולם.

אנחנו נהנים מאזור סחר חופשי בינינו לבין ארצות-הברית וכן"ל לגבי אירופה. הייתי מבקש לדעת, לאור המגמה כפי שגם אתה ציינת, כיצד ישראל עומדת להשתלב בתוך המשק העולמי אשר גבולותיו נפתחים, כאשר חומות המכס הולכות ויורדות, כאשר כל מדינה פותחת את גבולותיה לייבוא ממדינה אחרת.

כזכור לך, אדוני השר, דחיתם במשך שנתיים את שלבי החשיפה לגבי ענפים מסוימים, כמו הטקסטיל. לכן אני חושב שיש צורך שממשלת ישראל תיזום מחדש דיון בממשלה, ובדיון הזה הממשלה תקבע את מדיניותה בהתחשב ומתוך התאמה למדיניותו של המשק העולמי.

לגופו של עניין, החוק הזה טוב. אני חושב שצריך להעביר אותו. אני תומך בו ומבקש להעביר אותו מהר ככל האפשר. עם זאת יש לי הערה אחת, אדוני שר האוצר. בחוקים אחרים שאנחנו דנו בהם לגבי כישוריהם או הכשרתם של אותם בעלי מקצוע נדרשה השכלה אקדמית. אני מסכים שיש צורך בתקופת מעבר לגבי אותם אנשים שמכהנים כיום במקצועות הללו, בתפקידים הללו. אבל הייתי מציע שנוסף על תקופת המעבר, אנשים חדשים שיצטרפו למעגל עמילי המכס יצטרכו לעמוד לא רק ב-12 שנות לימוד אלא ביותר – בהשכלה אקדמית, מכיוון שהשוק העולמי רחב, גדול ודורש הכשרה בשפות, בכלכלה במשק. לפיכך לא די, לדעתי, בהשכלה מקצועית תיכונית בלבד, אלא יש צורך בהשכלה מקצועית על-תיכונית, אקדמית מלאה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה; איננו באולם. חבר הכנסת גונן שגב – איננו באולם. חבר הכנסת טלב אלסאנע – בסוף, בבקשה. חבר הכנסת יורם לס – איננו באולם. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – חבר הכנסת אלי דיין – איננו באולם. חבר

הכנסת יעקב שפי – איננו באולם. חבר הכנסת חגי מירום – איננו באולם. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה באולם. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו באולם. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גם אני רוצה לשבח את שר האוצר על שסוף-סוף התעוררו לטפל בחוק סוכני המכס, כדי להגביל ולשמור על הכוח העצום שניתן להם ולהבטיח את יושר העוסקים בזה.

אני רוצה להגיש הערות לסעיף 2(ג) בדברי ההסבר. מספר חברי הוועדה ייקבע על-ידי המנהל, ובלבד שלפחות שליש מהם יהיו סוכני מכס. אני רוצה שזה יהיה להיפך, לא שליש מהם, אלא מקסימום שליש מהם, כדי שלא לתת יותר מדי כוח לסוכני המכס.

אני רוצה שלקראת הבאת החוק לקריאה שנייה ושלישית – ואני אגיש הסתייגויות לא לתת להם עודף כוח. אנחנו צריכים לשמור. יש פה אינטרסנטים, שכל המחשבה שלהם היא איך להרוויח יותר כסף, ואנשים שזקוקים להם אין להם ברירה, הם לא מתמצאים ואין להם רשות, ואז יש פה ניצול לרעה. אנחנו כחברי הכנסת צריכים להגן על האזרח הקטן ולשמור מעודף ניצול.

למשל, בסעיף 8 בדברי ההסבר מוצע לקבוע שאדם, שהוא או שקרובו הם בעלי רשיון של מחסן רשוי, לא יוכלו להירשם כסוכן מכס. אני חושב שזה טוב מאוד. יש פה ניגוד אינטרסים. צריך לא לתת את כל הכוח והשליטה בידי קבוצה מסוימת, כי כל מי שנתקל בעמילי מכס יודע איזה כוח עצום יש בידיהם ואין על כך שליטה.

לסיכום, אני אתמוך בחוק. אני חושב שהחוק טוב, שהגיע זמנו. אבל אני מבקש עוד הפעם שהוועדה תבדוק מה ניתן לעשות כדי לצמצם את המונופולין ואת עודף הכוח שיש לסוכני המכס. ככל שיצמצמו יותר אתמוך ביתר התלהבות בעניין. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו באולם. חבר הכנסת רפאל אלול – איננו באולם. חבר הכנסת אבי יחזקאל – איננו באולם. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – איננה באולם. חבר הכנסת בני טמקין – איננו באולם. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו באולם. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו באולם. חבר הכנסת חיים דיין – איננו באולם. אחריה – חברי הכנסת דן תיכון, דוד מגן וסילבן שלום. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שהונחה לפנינו מתקנת ומשפרת את המצב בתחום הרישוי והפיקוח על עבודתם של סוכני המכס, ומבחינה זאת החוק בהחלט רצוי ונחוץ.

אבל בהקשר זה של הדיון על המכס הזכיר פה שר האוצר את עניין אזורי הסחר החופשי והבעייתיות שקשורה בכך. אין ספק שמדינת ישראל מעוניינת וצריכה להיות מעוניינת להיות חלק מהסחר העולמי, להיות קשורה בהסכמים ולהשיג את מירב ההקלות וההטבות שהיא יכולה להשיג באותם הסכמים. עם זאת, בכל מדינות העולם, גם במדינות שיש בהן הסכמים לגבי הקלות מכס יש מגמה ברורה מאוד להגנה על התוצרת המקומית במטרה לדאוג לתעסוקה. שתי המטרות האלה, מצד אחד המטרה של שילוב בשוק העולמי ומצד שני המטרה של דאגה לתעסוקה מרבית הן מטרות שמתנגשות זו בזו. המטרה המשותפת צריכה בעצם למצוא את האיזון בין שתי המטרות הללו.

אני אומרת זאת במיוחד לקראת ההסכמים הצפויים בין ישראל לבין המינהל העצמי הפלשתיני. בהסכמים הללו ישראל יכולה למלא בקלות את התפקיד הבכיר, מאחר שמבחינה כלכלית התוצר המקומי לנפש בישראל גבוה פי עשרה מהתוצר המקומי לנפש בשטחים. לכן ישראל, בהשוואה למה שקורה בגדה וברצועה, היא ללא ספק מעצמה כלכלית. אם בהתוויית ההסכמים עם המינהל העצמי הפלשתיני ולאחר מכן עם המדינה הפלשתינית נקודת המוצא תהיה באמת אימפריאלית, כלומר מעצמתית, אני צופה עתיד מסוכן, הייתי אומרת אפילו שחור ליחסים בין שני העמים.

בשלב זה, שבו ההסכמים עדיין לא נחתמו, אני חושבת שחשוב מאוד להדגיש שאנחנו צריכים לחתור לשיתוף פעולה כלכלי עם המינהל העצמי הפלשתיני ועם המדינה הפלשתינית, ואולי בעתיד גם לשיתוף פעולה כלכלי אזורי עם יתר המדינות הערביות, ואולי בעתיד הרחוק יותר יתממש אותו חזון של השר פרס בדבר שוק מזרח-תיכוני גדול, עצום וחזק.

אבל כל המערכת הזאת צריכה להתבסס על הכרה והכרעה פוליטית, קודם כול פוליטית, שאנחנו מתכוונים לקיים את היחסים הכלכליים האלה במידה המרבית על בסיס של שוויון, שאנחנו איננו מתכוונים למנוע מהשכנים הפלשתינים לפתח את כלכלתם העצמאית ולהגיע לרמה גבוהה, ככל שיוכלו, של פיתוח כלכלי.

במשך שנים מנעה ישראל מהשטחים הקמת מפעלים, כמו מפעלי מלט, פיתוח, פיתוח החקלאות, פיתוח חקלאות שמבוססת על השקיה, פיתוח שורה שלמה של ענפים – ענפי יסוד, ענפי תשתית, ענפי שירותים. אנחנו צריכים עכשיו לתקן את המעוות הזה בהסכמים שיהיו בינינו לבין הפלשתינים –

יוסף בא-גד (מולדת):

מה הקשר של זה עם חוק סוכני מכס?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– ואני מקווה שההסכמים שיהיו בין ישראל לבין הפלשתינים אכן יאששו את הכוונה הזאת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה, גברתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שואל חבר הכנסת בא-גד מה הקשר. הקשר הוא תחנות מכס. הכנסת הזאת לא קיימה דיון בנושא ההיבטים הכלכליים של האוטונומיה. היא עוסקת כל הזמן בהיבט המדיני-הביטחוני, אבל לא מצאה לנכון לדון בהיבטים הכלכליים. אני חושב שההיבט הכלכלי חשוב ביותר, ושם לא נעשתה כל פריצת דרך, להיפך. נדמה שהאוטונומיה הפלשתינית או הישות או המדינה הפלשתינית שקמה לנגד עינינו בעצם תסגור את עצמה בהליך של גבול ותחנות מכס.

אבל אני רוצה לחזור לחוק. חוק סוכני המכס הוא עוד חוק שאיש לא צריך אותו. הוא בא לעגן את הגילדה החזקה בלאו הכי של סוכני המכס ששומרים על עצמם ואינם נותנים כמעט לאיש להיכנס ולפתוח עסקים חדשים. לסוכני המכס קורה מה שקרה ליועצי המס. הכוונות תמיד טובות אבל הביצוע הכושל מוליד לאחר שנים מספר דוחות קטלניים של מבקר המדינה. מי שרוצה להבין מה עושה גילדה מן הסוג הזה יעיין בדוח האחרון של מבקרת המדינה בנושא שעוסק ביועץ מס, ביועצי מס, שמרבייתם מקורם באגף מס הכנסה, ולכן מרבית סוכני המכס בסופו של דבר הם יוצאי מס הכנסה.

לכן, ככל שאנחנו מרבים בחוקים מן הסוג הזה, אנחנו מכבידים בעצם את שחרור המשק מכבלי ההגבלים והמונופולים, שמתעכב כתוצאה מחיקוקים שונים. שהרי אם יש גילדה כזאת, צריך שיהיה חוק כזה, ואם יש חוק כזה – ראיתם שהחוק הזה מורכב מעשרות סעיפים, מכך וכך עמודים, וכל עניין הרישוי הופך פארכה. במקום שצריך רישוי, בשוק ניירות הערך, שם יש לכולם זמן, שם אין עושים דבר, שם האינטרסים חוגגים בשל חוסר הסדר הרישוי. אבל במקום שלא צריך להתערב והמומחיות היא שצריכה לקבוע – שהרי איש לא ילך לעמיל מכס או לסוכן מכס שאין לו ניסיון ואין לו ידע בנושא הזה, כי הידע והניסיון הם מקור הכנסה לכל אחד מאלה שמקבלים שירותים.

אני רוצה גם לומר כמה מלים בנושא החשיפה. אני בוש ונכלם לאור מה שקורה בנושא החשיפה. אנחנו הולכים ונסוגים אחורנית ומתחילים להגן על כל מיני אינטרסנטים שהקימו מפעלים-לא-מפעלים וכל אחד פונה בטענה של היצף, דמפינג, וזוכה להגנה מצד משרד התעשייה והמסחר ומשרד האוצר.

בנושא הרפורמות בתחום הכלכלי אנחנו הולכים אחורנית, ועל כך אני מצר. שום דבר חדש לא יצא מבית-מדרשה של מפלגת העבודה בשנה וחצי האחרונה. להיפך. רק הגנה ועוד הגנה ועוד הגנה שמולידה עוד הגנה ופיגור. כן, דבר אחד פורח כאן, זה שוק ההון, ועל כך – באחת ההופעות הבאות שלי. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עקרונית אני תומך בהצעת התיקון, גם אם יש לי הערות רבות. את חלקן אני אשמיע כאן במליאה ואת יתרתן אני אעלה, כך אני מקווה, לאחר שהחוק יאושר בקריאה ראשונה, בוועדת הכספים של הכנסת.

אני מבקש להפנות את תשומת לבכם לסעיף 1 בהגדרות ולציין דוגמה של הגדרה בלתי חדה. מדובר כאן על "בעל השכלה תיכונית – מי שהוא בעל תעודה המזכה את בעליה להתקבל למוסד שהוכר כמוסד להשכלה גבוהה לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958". אני בטוח שאנשי משרד היועץ המשפטי במשרד האוצר התכוונו לבעל השכלה תיכונית, לבוגר י"ב כיתות או לבעל תעודת בגרות.

אני רוצה להזכיר לך, אדוני היושב-ראש, כי גם בעל תעודת בגרות היום לא עונה על הקריטריונים כפי שמופיעים כאן בהגדרה ולא יכול להתקבל למוסד להשכלה גבוהה על בסיס תעודת בגרות. כולנו מכירים את תופעת הבחינות הפסיכומטריות, והן אחד מנושאי הדיונים במליאת הכנסת.

בסעיף 2(א) מדובר במינוי ועדה מייעצת, הוועדה המייעצת צריכה להיות באישור ועדת הכספים של הכנסת. אין לי ספק, כאשר אנחנו מפקידים בידיו של המנהל את הזכות למנות ועדה מייעצת, מדי פעם יש פתח לביקורת, מדוע מינו את פלוני ולא את אלמוני. מוטב שתהיה כאן מעורבות של הכנסת, באמצעות ועדת הכספים של הכנסת. אגב, הייתי מציע שייתוסף לוועדה זו נציג נוסף, ובסעיף 2(ג) אנחנו נוסף (6) – נציג ארגוני הצרכנים.

כאשר אני דן בסעיף 3(ב) החדש, אני מבקש גם כאן לערב את ועדת הכספים של הכנסת כך שהמנהל יהיה רשאי לקבוע בכללים, באישור ועדת הכספים של הכנסת, שבהם יהיה רשאי גם פקיד רשוי, המועסק על-ידי תאגיד בעל היקף פעילות נרחב, לחתום על רשימונים.

בסעיף 4, אדוני היושב-ראש, באחד הדיונים הקודמים דיברו כאן על הצעת חוק בעניין משכנתאות, ונזרקו לחלל האוויר הגילים 21, 25 ו-24. אנחנו לא מדברים במשכנתאות. אנחנו מדברים על זכויות של אזרח. החוק מכיר בשני גילאי יסוד: גיל 18, הזכות לבחור, וזו הגדרה של בגיר, וגיל 21, הזכות להיבחר. אינני חושב שאנחנו צריכים לתת יד ולתמוך בסעיף בחוק המדבר פתאום על כך שסוכן מכס יכול להיות מי שהוא בן 23. למה לא 22? למה לא 21? אני מציע שאנחנו נשתדל לתעל את הדיונים של הכנסת, שיהיו לנו כמה מסגרות של גילאים, כדי שלא נפריח מספרים באוויר בכל חוק, לפי נטיית לבו של מנסח זה או אחר.

לעניין ההתמחות: אני חושש מאוד, שההצעה המדברת כאן בסעיף 4(א) החדש על תקופת התמחות של שנתיים לפחות אצל סוכן מכס בעל ותק של חמש שנים – יש לנו כאן פתח ליצירת גילדה שאנחנו לא כל כך מעוניינים בה. מי שעוקב אחר מה שקורה בלשכת עורכי-הדין, בלשכת רואי-חשבון ובגופים אחרים – וכאן ההזדמנות לציין שוב את הצעת התיקון של חבר הכנסת סילבן שלום בנושא לשכת עורכי-הדין – עניין ההתמחות הוא עניין פרובלמטי, ובדיונים במסגרת ועדת הכספים של הכנסת ניתן על כך את הדעת כך שההתמחות תיעשה בצורה הרבה יותר פשוטה מכפי שהיא מופיעה כאן, ובצורה הרבה יותר ליברלית, כך שדרכו של הסוכן שבדרך לא תיחסם ולא יוצבו בה קשיים.

בסעיף 5, כאשר אנחנו מדברים על המושג "קרוב", בסעיף 5א, כתוב כאן "אדם שהוא או שקרובו" – גם לעניין "קרוב" צריכה להיות הגדרה בחוק. אילו ציינו כאן "קרוב" כמשמעותו בחוק אחר, ויש לנו הרבה חוקים שאנחנו מגדירים בהם קרוב מדרגה ראשונה, אח, אחות, בן, בת או הורים – העניין של ה"קרוב" היה ברור.

אדוני היושב-ראש, אתה מסמן לי לסכם. אני רק מודיע, שאת שאר הדברים אבקש לפרט בוועדת הכספים של הכנסת. כעיקרון אני תומך בהצעה, ואני מקווה שהתיקונים שיוצעו בוועדה יתקבלו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך על הדברים שאמרת לנו ועל שהארת את עינינו. אני מזמין את אחרון הנואמים, חבר הכנסת סילבן שלום. בבקשה, אדוני.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטרף לדבריו האחרונים של עמיתי וידידי חבר הכנסת דוד מגן, ואני מודיע שאני תומך בחוק, כי אני חושב שהחוק הזה בא להסדיר פרצה מסוימת שקיימת לאורך שנים. החוק המוצע בא להסדיר את הפעילות בתחום חשוב מאוד, פעילות שתיעשה על-ידי אנשים מורשים.

מה זה בעצם מכס? בשביל מה צריך מכס? הרי יש מכסים מסוגים שונים ומשונים. מכסים נועדו להביא לכך שתהיה הגנה על תוצרת הארץ. אם יש בארץ מפעל שמייצר מוצר מסוים ויש מפעל מאותו סוג בחוץ-לארץ, אבל בגלל עבודה יותר זולה ובגלל עלויות זולות יותר הוא מסוגל למכור אותו מוצר במחיר יותר זול, המדינה מטילה חומת מכס כדי להביא לתחרות הוגנת של המוצר הישראלי. מכסים קיימים בכל העולם, אבל כיום חומות המכס יורדות.

המכס הוא נושא חשוב מאוד, יש לו שיעור גבוה מאוד בגביית המסים העקיפים. אומנם מס ערך מוסף יש לו חלק חשוב מאוד, אבל נושא המכס לא פחות חשוב. למנהל קוראים מנהל המכס והמע"מ. קודם כול המכס ולאחר מכן המע"מ. אפשר לומר שקודם כול היה מכס ולאחר מכן מע"מ, אבל עדיין לא החליפו את שם הממונה, לא כמו שעשו כשהחליפו את שם משרד המסחר והתעשייה למשרד התעשייה והמסחר. משקלו של המכס בהכנסות המדינה גדול מאוד.

מי רשאי להיות סוכן מכס? בהצעת החוק כתוב, שדרושה השכלה תיכונית שתעמוד בדרישות של כניסה למוסד להשכלה גבוהה. כבר הזכיר ידידי חבר הכנסת דוד מגן, שיש בעיה מסוימת, שכן אדם שהוא בוגר תיכון הוא לא זכאי ללמוד במוסד להשכלה גבוהה אלא אם קיבל תעודת בגרות. אבל לא כל אדם. בעניין זה נעשה תיקון בוועדת הכספים, כדי להבהיר את העניין.

דוד מגן (הליכוד):

גם זה לא מספיק. יש גם מבחן פסיכומטרי.

סילבן שלום (הליכוד):

כידוע לך, הצעתי הצעת חוק שתבטל את הבחינות הפסיכומטריות ותאפשר לכל אדם בעל תעודת בגרות להיכנס וללמוד בכל פקולטה שבה יחפץ, והמיון יהיה בסוף השנה הראשונה.

אברהם פורז (מרצ):

אם יש מקומות, עושים את זה.

סילבן שלום (הליכוד):

בעניין המקומות, באוניברסיטת תל-אביב לומדים היום משפטים 1,400 סטודנטים, ואילו לפני ארבע שנים קיבלו 200 ואמרו שאין מקום. צירפו את "רמות משפט", 900 סטודנטים שלומדים בתוך הפקולטה, והפקולטה עצמה מקבלת היום 500 סטודנטים. 1,400 או 1,300 לומדים היום, ובעבר למדו 200 ואמרו שאין מקום. את הסיפור של המקום אסביר לך פעם כשאדבר אתך, אבל כאן זה לא הנושא. אנשים ילמדו לתעודת בגרות ויקבלו צ'אנס שני, והמיון יהיה בסוף השנה.

אברהם פורז (מרצ):

סילבן שלום (הליכוד):

לעניין ההתמחות, אתה עוסק בעניין קיצור ההתמחות, אני עוסק בעניין האימון של המתמחים. בהצעת החוק כתוב, שרוצים להעלות את שנות הוותק שנדרשות מהמאמן לחמש שנים. כידוע לך, בדיון בחוק לשכת עורכי-הדין הצעתי להעתיק מה שנקבע בחוק לשכת רואי-חשבון. די שלרואה-חשבון יהיה ותק שלוש שנים כדי שיוכל להיות מאמן. כאן דורשים חמש שנים. אני לא בטוח מה יותר קשה, ולרואה-חשבון די בשלוש שנות ותק כדי לאמן אחד ובחמש שנות ותק כדי לאמן שניים, ופה דורשים חמש שנים.

משפט אחד לשאלה – מי לא רשאי להיות סוכן מכס. הקביעה בעניין עבירות שיש עמן קלון צריכה לתפוס לכל אורך הדרך. היא תופסת כאן, היא תופסת לגבי חברי רשויות מקומיות, אבל זה לא תופס לא בקרב חברי הכנסת ולא בקרב השרים. אולי טוב שיהיה חוק אחיד לכולם.

תודה רבה. אני תומך בהצעת החוק.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת סילבן שלום.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק סוכני המכס (תיקון), בקריאה ראשונה? מי נגד?

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק סוכני המכס (תיקון), התשנ"ג–1993,
לוועדת הכספים נתקבלה.

סילבן שלום (הליכוד):

ההצבעה שלי לא נקלטה.

היו"ר ר' אדרי:

אצרף את קולך. 12 בעד.

קריאה:

היו"ר ר' אדרי:

גם אתה, אדוני? 13 בעד.

אני מודה לכל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון.

ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 92) (תיקון), התשנ"ד-1993, בקריאה ראשונה. יציג את החוק – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, שר האוצר נעדר כרגע, הוא נקרא לראש הממשלה. אני מציע להקדים את הדיון בנושא ביטוח רפואי לילדים. אם שר האוצר לא יחזור עד סוף הדיון, אני אביא את החוקים בשם שר האוצר.

היו"ר ר' אדרי:

נעבור לדיון בנושא ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יש לנו סדר-יום. אנחנו מכלכלים את זמננו ומתאימים את סדר-היום שלנו. ממילא אין הרבה דוברים.

שר הבריאות ח' רמון:

יש רשימה של 20 איש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין ללבכם. אבל כנראה יש דברים בגו.

חברי הכנסת, נעבור לדיון בנושא ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים, לפי הצעות של חברי הכנסת דוד מגן, רענן כהן ואבנר חי שאקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אפשר לקבל הסבר מדוע שונה סדר-היום?

היו"ר ר' אדרי:

שר האוצר איננו. הוא נקרא בדחיפות לראש הממשלה. כשיחזור נקיים את הדיון בשני הנושאים שדחינו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אפשר להביע מחאה?

היו"ר ר' אדרי:

בהחלט כן.

רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד מגן, שיפתח את הדיון. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להזכיר, שלפני למעלה משבעה חודשים קיבלה הכנסת את הצעתם של חברי הכנסת שאקי ורענן כהן, והצעתי לכלול בסדר-היום את הסעיף המדבר על ביטוח 100,000 ילדים בביטוח בריאות ממלכתי.

במהלך הדיון באותו יום היה ויכוח בין שר הבריאות לביני על המספר המדויק. שר הבריאות התעקש לומר, כי מדובר "רק" ב-72,000 ילדים.

אנו צריכים לזכור, כי כאשר אנו מדברים על כל ילד, על כל אדם, בנושאים של השירותים החיוניים, בעניינים של פיקוח נפש, כל אדם, כל ילד שכזה הוא בחזקת עולם ומלואו.

אינני מתכוון להלאות את חברי הכנסת בציטוטים אשר הושמעו כאן מתוך כתבה של הגברת תמר טרבלסי מ"ידיעות אחרונות", שיחד עם המועצה לשלום הילד סקרה כמה מקרים מזעזעים של ילדים שאינם מקבלים שירותים רפואיים, בגלל מחדל או אי-יכולת של ההורים לשלם את המס לקופת-החולים. אסתפק בציטוט דוגמה אחת. ילד בן חמש מירושלים סובל מגידול במרפק יד שמאל. הרופאים בבית-החולים "הדסה" קבעו שהוא זקוק לניתוח דחוף לכריתת הגוש. אך לאריאל אין ביטוח רפואי, ולכן לא ברור אם יוכל לעבור את הניתוח בזמן הקרוב. אריאל הוא בן למשפחה חד-הורית בת שלוש נפשות. אמו מתפרנסת מקצבת הבטחת הכנסה ואינה מסוגלת לממן ביטוח רפואי למשפחתה. כדי להבטיח טיפול רפואי לאריאל, מציעה אמו בייאווה למכור אחת מכליותיה. זו רק דוגמה מעשרות אלפי דוגמאות של ילדים הנזקקים לשירות רפואי אלמנטרי ואינם מקבלים זאת משום שהוריהם לא דאגו לבטח את המשפחה.

שמענו כאן בדיון קודם, בדיון על הצעת חוק פרטית, את דבריו של שר הבריאות, אשר נחוש בדרכו וביוזמתו להביא להשלמת החקיקה של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. וזו היתה תשובתו ב-12 במאי: יהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי. השר אמר אז, שהוא מקווה שבסוף אותו חודש, בסוף מאי, ואם לא בסוף מאי – בסוף יוני – – –

שר הבריאות ח' רמון:

בקריאה ראשונה. ואכן כך היה. דייק.

דוד מגן (הליכוד):

כן. חזקה עלי שאני אדייק בדברי. אדוני שר הבריאות, בנושא הזה אנחנו תמימי דעים.

שר הבריאות אמר, שהחוק יעלה בכנסת במהלך חודש מאי או יוני, ואכן כך היה. הקריאה הראשונה היתה בסוף חודש יוני, לאחר כל מיני לחצים ופניות של מפלגות שונות. החוק אושר, וכידוע, הוקמה הוועדה המיוחדת לעניין.

באותו דיון אמר שר הבריאות: אם לא יעבור חוק בריאות ממלכתי, לשר הבריאות אין מה לעשות במערכת הבריאות, כי אני לא אהיה שר שישלים עם 300,000 לא מבוטחים – השר דיבר אז על קשישים – ועם 70,000 ילדים שאין להם ביטוח בישראל. אני לא אשלים, אני לא אקבל זאת, להיות אחראי למצב זה.

בירכתי את השר אז ואני מברך אותו גם היום על אומץ לבו בקבלת האחריות ובנחישות לקדם את חיקוקו של החוק.

אבל אני רוצה לגלות לך, אדוני היושב-ראש, שגם היום היו פניות של חברי כנסת, לא של הממשלה, לדחות את הדיון הזה מסיבות שלא ממין העניין, לדעתי, אחרי שהדיון הזה נדחה לפני כמה שבועות. אמרתי לחברי ואני אומר כאן לכנסת, כי אין מועד מתאים יותר לדיון במליאה בנושא הזה מהיום הזה, שבו כל חבר כנסת יוכל לומר את דברו על רקע הדברים שנשמעים החל מאתמול ושלשום על-ידי שר האוצר ועל-ידי המזכיר הכללי של ההסתדרות הכללית.

בניגוד ובשונה מכל ההכרזות והמגמות מקיר אל קיר במסגרת הוועדה המשותפת בראשותו של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת עמיר פרץ, להביא לידי השלמת החקיקה עד סוף החודש הזה, עוד לפני שהתקציב החדש ל-1994 יצא לדרך, הם כבר מדברים על דחייה לשנת 1994.

נכון, חלק אומר שזה רק בחודש הבא, זה עניין של עוד כמה שבועות. כאן הסכנה. אנחנו בהחלט רוצים, דרך ההצבעה על הילדים הללו, על אותם עשרות אלפי ילדים שלא מקבלים שירות רפואי אלמנטרי, לפנות למצפונם של כל אלה שמבקשים להביא לדחייה בהשלמת החקיקה של החוק הזה ולומר להם: לפחות כדי להציל את הילדים הללו מנזקים בלתי הפיכים, כדי להביא להם מזור ומרפא, אל תגרמו לעיכוב בחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אדוני היושב-ראש, אם יורשה לי, אני לא בקי במסגרת הזמן, אבל אני מבין שבמהלך הדיון לפחות ליוזמים יש עשר דקות להציג את הדברים.

היו"ר ר' אדרי:

במקרה זה לא. אבל תמשיך.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש. אפילו לא התחלתי. אני חושב שהנושא חשוב. אני מניח שיהיו כמה חברי כנסת שנרשמו ויוותרו על רשות הדיבור. אולי תרשה לי בכל זאת להשלים כמה רעיונות.

היו"ר ר' אדרי:

אין לך ייפוי כוח מהם.

דוד מגן (הליכוד):

אין לי. אשתדל לעשות זאת בקיצור נמרץ.

אני חושב שליטר ביטחון נצטרך בדברי הסיכום להעלות על נס את היוזמה של קופת-החולים "מכבי"; שמעתי היום מחברי, חבר הכנסת אברהם הירשזון, כי יוזמה דומה יש גם בקופת-חולים "לאומית". קופת-החולים "מכבי" הודיעה לי, באמצעות חברת הכנסת לשעבר שרה דורון, שהקופה החליטה להרחיב את פריסת היישובים שבהם נותנת הקופה ביטוח רפואי חנים לילדים חסרי ביטוח. עד היום בוטחו הילדים ב-15 יישובים בעיירות הפיתוח בדרום וביישובי קו העימות בצפון. הקופה החליטה להוסיף 17 יישובים חדשים. נמסרה לי רשימה שלמה. הקופה עושה זאת למשך השנה הקרובה, מתוך הנחה שבינתיים ייכנס חוק ביטוח בריאות ממלכתי לספר החוקים של ישראל. אני מברך את הקופה הזאת ואני מברך את חבר הכנסת אברהם הירשזון על יוזמה דומה שהוא נקט במסגרת קופת-חולים "לאומית".

עד שהחוק יוחק, גם אם מדובר בכמה שבועות – ואני רוצה להאמין שזה כמה שבועות ולא יותר – אני חושב שיש מקום שהכנסת תפנה לכל קופות-החולים, ללא יוצאת מן הכלל, ללכת בדרכן של שתי הקופות הללו. ברור כי אין דבר טוב יותר, ממוסד יותר וברור יותר ואפילו חסכוני יותר, מאשר חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אבל גם אם מדובר, אדוני השר, על המתנה של עוד כמה שבועות, עם כל הסיכונים שאנחנו נוטלים בהמתנה הזאת, אם שתי קופות נטלו יוזמה בעניין זה – אני חושב שהממשלה יחד עם הכנסת יכולות לברך על היוזמה ולעודד קופות אחרות אשר לא עשו זאת.

אני נעתר, כמובן, לאילוצים שהיושב-ראש מכתב לי ומסתפק בהצגה הקצרה הזאת ומאמין שחברי הכנסת שישתתפו בדיון אכן יצליחו איש איש בגזרתו להרחיב את היריעה בנושא החשוב הזה בטרם נקבל כאן סיכומים, כך אני מקווה, על דעת כל סיעות הבית, בפנייה לממשלה ולארגונים הציבוריים השונים לתת מרפא ומענה לתופעה הקשה שאנחנו מצביעים עליה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מגן על ההצגה בצורה יעילה, בצורה תמציתית, ואני מקווה גם מועילה.

אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה, אדוני. יש לך שלוש דקות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אקצר ביותר, כי את הדברים אמרתי בשעתי, כשהעלינו את ההצעה לסדר-היום. אני רוצה לחזק את ידיך, ידידי שר הבריאות. אני יודע מה הצעת החוק, למדתי אותה על בוריה. אני יודע שהיא מתכוונת לעזור לכל הנזקקים לעזרה הזאת כדי למנוע את המצב המצער הזה שבו 70,000 ילדים וכמה מאות אלפי מבוגרים אינם נהנים מן הביטוח הרפואי.

אני משוכנע שתהיה לך תמיכה גדולה מן הבית, ואני בהחלט רוצה להצטרף לחברי, חבר הכנסת דוד מגן, שקדם לי, בהבעת דברי שבח לחברת הכנסת לשעבר שרה דורון על כך שיזמה בקופת-החולים "מכבי" ביטוח רפואי לשנה, או למחצית השנה, לכמה אלפי ילדים ביישובים בצפון ובדרום, דבר שמעיד על כך שמצב זה של ילדים שאין להם ביטוח רפואי הוא מצב בלתי נסבל. אסור לנו לשאתו

כעובדה וכמצב סביר. אני מאוד מברך על כך שחבר הכנסת הירשזון מבטיח לעשות דבר דומה גם באמצעות קופת-חולים "לאומית".

אני קורא לך, ידידי שר הבריאות, לקרוא לקופת-החולים הכללית ליטול יוזמה כזאת למשך חודש, חודשיים או שלושה חודשים, עד לקבלת החוק. גם אני סבור שדחיית קבלת החוק היא לרועץ ואינה עונה על הצרכים. היא תפגע קשות בכל אותם רבבות ילדים המצפים לעזרה רפואית והיא בוששת לבוא. אסור להעניש אותם על כך. גם אם הסיבה לכך היא שההורים אינם רוצים או אינם יכולים לבטח, לא ייתכן שהילדים יסבלו מכך.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת רענן כהן, לא ידעתי שאתה היית השלישי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

נדרשת רוח התנדבות של קופות-החולים עד לקבלת החוק. לכן, כל קופת-חולים במדינה שאיננה מצטרפת ליוזמה המבורכת הזאת, ראויה לכך שכולנו נפנה אליה, ובעיקר שר הבריאות, שיש לו בוודאי גם השפעה וגם המהלכים הנדרשים – – –

שר הבריאות ח' רמון:

שר הבריאות פונה. אומרים לו: תשלם.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אבל, הנה לקופת-החולים "מכבי" לא משלמים והיא מסכימה.

שר הבריאות ח' רמון:

כי שר הבריאות לא פנה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

זה אולי מסביר את הכול. מעל במה זו אני קורא לקופת-החולים הכללית, ואני בטוח שגם חברי עושים זאת, לעשות את הג'סט, את המחווה הזאת כלפי אותם רבבות ילדים שכשהם חולים היום, או

חלילה בריאותם בסכנה, אין הם באים לקבלת עזרה כי ההורים אינם מבוטחים. זה איננו הסבר, זה איננו צידוק, וודאי וודאי שכולנו נסבול מכך אם אותם ילדים יגדלו, חלילה, כאזרחים חולים. החברה תהיה חולה אם יהיו בה הרבה חולים שלא זכו לטיפול.

לכן, מצבם של אותם 70,000 ילדים צריך להיות מעניינו של כל אזרח בישראל, ודאי וודאי של כל קופת-חולים בישראל. צריך לעשות מאמץ מיוחד. ואף-על-פי שזה מאמץ כספי גדול, אם קופה אחת והנה גם שתיים מצטרפות ליוזמה, אין זה אלא טבעי והגיוני לצפות שגם קופת-החולים הכללית תעשה את המאמץ הזה, כי ילדי ישראל הם ילדי מדינת ישראל הראויים לעזרה הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת רענן כהן. אחריו – שר הבריאות, שביקש להשתתף בדיון, אני מבין.

שר הבריאות ח' רמון:

לפי התקנון מותר לי.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, לא אחת מעמידים אותנו ילדינו בפני מצבים קשים. והרי ככלות הכול ילדים אינם מלאכים. הם רק בני אדם. אם הם רק בני אדם, איך קורה שבמדינה המתיימרת לדאוג לכלל תושביה מסתובבים 300,000 אנשים חסרי ביטוח רפואי, ובתוכם 100,000 ילדים? האם החברה שלנו מסוגלת לספוג מצב כזה? האם אין פתרון? אין לי ספק ששר הבריאות יעשה הכול כדי שהחרפה הזאת תהיה מאחורינו.

אני לא רוצה לחזור על הריאיון של הכתבת מ"דיעות אחרונות" עם ילדים שלא קיבלו טיפול כי הוריהם לא שילמו ביטוח בריאות. אני לא מסתכל אחורנית, אלא קדימה. כאשר ניסיתי לבדוק מה נעשה מאז בתחום זה – וזה היה במאי 1993, לפני כחצי שנה – מצאתי אפס. כלומר, דבר לא נעשה.

שר הבריאות חיים רמון, כבודו יושב אתנו, טוען, אומר, ובצדק, שכל זה נובע מאי-קידומו של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני מצטט מדברי השר, ובאופן מיוחד מצאתי לנכון לומר את הדברים כאן: "למה החוק חיוני?", כך הוא שואל, "כי רק הוא פותר את הבעיה. אי-אפשר לפתור את העניין הזה בדרך אחרת, וכל מי שמעכב את בריאותם של הילדים שעליהם דיברתם, בריאותם תהיה על אחריותו".

איני רוצה להביע כרגע את עמדותי באשר לחוק ביטוח ממלכתי. זה יהיה בוודאי אחד הנושאים המרכזיים השנה הזאת, אני מקווה, או בתחילת השנה הקרובה. יש ויכוח בסיעתי, ואני מקווה

שבסופו של דבר כולנו נצא מאוחדים וכנסת ישראל תביא חוק ביטוח בריאות ממלכתי שיהיה מוסכם ומקובל על כל הבית הזה.

יש החושבים שיש קשר בין הילדים אלה לחוק. מה הקשר בין ילדים אלה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי? – ההיפך, אני מרגיש שמשתמשים בילדים הללו ככלי לחץ, כמנוף לזירוז החוק. לא מחפשים פתרונות אלטרנטיביים ודוחים כל דיון בנושא בטענה שכשיבוא החוק למימוש יגיע המצב אל פתרונו.

אדוני השר, למרות הנתונים המזעזעים ולמרות ההתרעות – – –

היו"ר ר' אדרי:

נקבעו שלוש דקות.

רענן כהן (העבודה):

תרשה לי, עוד דקה.

אני רוצה לפנות לכל המערכות, החל משר הבריאות וכל קופות-החולים, לעשות הכול כדי לפתור את הבעיה הזאת, בלי להשאירה לחקיקה נוספת. אנחנו עוסקים באוכלוסייה בעייתית ונחשלת מבחינה כלכלית. אין להם ישועה, אין להם יכולת. אנחנו הריבון ויש לנו כל הכלים כדי להביא לפתרון וכדי להביא לבריאותם. בסופו של דבר, הבריאות שלהם היא הבריאות של כל החברה. אם אנחנו לא נדאג לבריאותם – אנחנו לא ראויים להיות בבית הזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן. רשות הדיבור לשר הבריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

מותר, אדוני. מותר לשר הבריאות להשתתף בדיון. זה בסדר.

יוסף בא-גד (מולדת):

ביקשנו שהוא לא ימשוך, עד ששר האוצר יגיע.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מודה ליוזמים על הדיון הזה. אני רוצה להבהיר כמה נושאים. לצערי, במשך 45 השנים מדינת ישראל קבעה שהיא מתייחסת לבריאותם של כלל אזרחיה כאילו היא עניינם הפרטי. המדינה לא לקחה על עצמה אחריות לגבי ביטוח הבריאות של שום אזרח בישראל. אזרח בישראל יכול לבטח את עצמו או לא לבטח את עצמו; זה לא עניינה של המדינה. בכך אנחנו דומים, לצערי, למדינות מפגרות בעולם בנושא ביטוח בריאות.

במשך 45 שנים, בטענות שונות ומשונות, עושים הכול על מנת לטרפד את חקיקת החוק הזה, ואחר-כך באים כאן, בכנסת, וחלק מהאנשים, לא הדוברים כאן, שופכים דמעות תנין על מר גורלם של הילדים. במשך כל השנים האלה וגם בימים אלה מעדיפים אינטרסים של מנגנונים.

אברהם בורג (העבודה):

עוד בנושא הזה?

שר הבריאות ח' רמון:

מעדיפים אינטרסים שהם רחוקים מהבריאות, וילדי ישראל – לא רק הם, אבל בעיקר הם – משלמים בבריאותם. ואלה לא רק אותם 80,000 לערך, שהם אינם מבוטחים. אלה עוד הרבה מאות אלפים, או לפחות עשרות אלפים, שהם ילדים, לפי מה שקרוי, מעוכבי זכויות.

באים ומציעים לדחות את החוק בשנה. כרגיל, מתכוונים לקבור אותו קבורת חמור, ולא לדחות אותו. יום לאחר מכן יבואו ויבכו על מר גורלם של הילדים, שבוע לאחר מכן יבואו ויבכו על מר גורלם של הגמלאים ושבוע לאחר מכן יבכו על מר גורלם של סתם אנשים שלא שפר עליהם גורלם ואין להם כסף לעשות ביטוח בריאות, או שברוב טיפשותם הם לא עשו ביטוח בריאות והם נזקקים. כל הציבורים הללו כותבים יום-יום למשרד הבריאות.

שמעתי אפילו שר, שר שמתיימר להיות "חברתי" – ובעיני זה אנטי-חברתי – שיהיה ניצחון גדול אם ידחו את החוק בשנה. ניצחון גדול, למי? לילדים שלא מבטחים? יהיה לו ניצחון גדול פוליטי; זה מה שחשוב. אחר כך הוא יבכה על החברה, ויבכה על האנשים, ויבכה על מחוסרי ביטוח הבריאות.

שמעתי פה את חבר הכנסת רענן כהן אומר: יש פתרון גם בלי חוק. ודאי שיש פתרון. לוקחים כסף מאוצר המדינה ויש פתרון. זה הכי קל. אבל אני רוצה להגיד לרענן כהן, שהכסף הזה יבוא על חשבון חוק חיילים משוחררים.

אברהם בורג (העבודה):

עד כאן.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה מוכן? עכשיו, הכסף הזה נמצא. אם כל אוכלוסיית ישראל תשלם על-פי יכולתה, ייתוספו למערכת הבריאות מיליארד שקל וכל אזרחי ישראל, מיום לידתם ועד יום מותם, יהיו מבטחים. מיליארד שקל. זה לא פרוטות למערכת הבריאות. נוכל לעשות דברים גדולים, משמעותיים. והפלא ופלא, 60% ממשקי הבית ישלמו פחות ממה שהם משלמים היום; אפילו הגמלאים. שמעתי איזה עסקן של הסתדרות הגמלאים, שמדבר על העניין הזה ואומר שהם ישלמו יותר. הוא בוגד בשליחותם. הוא זורה חול בעיניהם. הוא מקריב את הגמלאים לטובת אינטרסים פוליטיים אחרים. הגמלאים ישלמו כמחצית ממה שהם משלמים היום. כל האוכלוסיות המיוחדות תשלמנה פחות. השכבות החזקות באוכלוסייה תשלמנה יותר, כי הן מתחמקות היום מתשלום מס אמת בנושא בריאות.

למה אעיד עצמי על העניין? אעיד את הברפלד. הוא טוען ש-2 מיליארדי שקל יורדים לטמיון. ממי יורדים לטמיון אותם 2 מיליארד שקל? – מאלה שצריכים לשלם ולא משלמים, בגלל התחרות הפרועה והלא-מובנת של קופות-החולים.

אברהם בורג (העבודה):

איזה הברפלד?

שר הבריאות ח' רמון:

הוא עצמו מעלה את המס בהסתדרות לחלשים ולבינונים ומוריד אותו לחזקים. אחר כך הוא מדבר על עקרונות ההסתדרות.

היו"ר ר' אדרי:

הכוונה לחיים הברפלד, לא?

אברהם בורג (העבודה):

זה שמתמודד – – –

שר הבריאות ח' רמון:

יושבים פה ומדברים על הילדים המסכנים האלה. אני מודיע לכם באחריות: לא יהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הם ימשיכו להיות מסכנים. כי אין דרך אחרת. ואם ניקח את הכסף הזה עבור הילדים הללו, לא יהיה עבור הילדים האלה לדברים אחרים.

לכן, רבותי, כל אחד מהדוברים כאן, אם הוא דואג באמת לילדים הללו, ולא רק לילדים, כי כל אדם הוא חולה, וכל אדם שחולה זכאי לקבל טיפול בריאותי ללא קשר למצבו הכלכלי; לצערי זה לא כך במדינת ישראל. אז תלכו למפלגות שלכם ותודיעו למפלגות שלכם, שצריך לעשות הכול על מנת שהחוק יעבור במהירות. יש בעיות פוליטיות? בבקשה, לא לפתור אותן על גבן של האוכלוסיות החלשות, לא על גבם של הילדים, כי עד היום פתרו אותן על גבם של הילדים וכך רוצים לפתור גם להבא. כי מה מציעה ההסתדרות באמנה החברתית? היא מציעה סעיף ראשון, לדעתי בלעדי, לדחות חוק ביטוח בריאות ממלכתי. זו האמנה החברתית. איזו בושה לקרוא לדבר כזה חברתי לעומת מה שזה עושה, במי זה פוגע.

דוד מגן (הליכוד):

חלקם אפילו התבטאו על רקע השביתה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא רוצה להיכנס לזה. חבר הכנסת מגן, יש לי מספיק צרות בנושא הבריאות, אני לא גולש לנושאים אחרים, בוודאי לא מעל הדוכן.

לכן מה שאמרתי, שאם לא יהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי, יימשך המצב הזה. אני לא יכול להיות שר הבריאות כשזה המצב. תודה רבה. מי שיכול לחיות במדינת ישראל כש-400,000 איש לא מבוטחים – אלה המספרים היותר מעודכנים – וקרוב ל-80,000 ילדים אין להם ביטוח ועוד מאות אלפים מעוכבי זכויות, וכל זה כי מישהו החליט, שמטעמים פוליטיים צריך לדחות את החוק – שימצא לו גם שר בריאות אחר. אני לא אוותר על בריאותם של אזרחי מדינת ישראל משיקולים פוליטיים. ואם אני צריך לבחור בין מעמדי הפוליטי לבין בריאותם, אני אוותר על מעמדי הפוליטי, אבל אמשיך לישון

בשקט בלילה ולא אתייסר לנוכח המצב הזה, ואתם עוד לא יודעים כמה הוא חמור. וזה עוד כאשר ב-1994, מערכת הבריאות כולה, גם אלה שמבוטחים – בעיקר בקופת-החולים הכללית – עלולה לקרוס.

קופת-החולים הכללית ביקשה 700 מיליון שקל מאוצר המדינה, כאשר בביטוח בריאות ממלכתי החוק מסדר את העניינים האלה ולוקח ממי שצריך. ו-700 מיליון השקל האלה, אם יינתנו, יינתנו על חשבון משימות חברתיות, שלא צריך לתת אותן על חשבון זה. והם יודעים, אנשי קופת-החולים הכללית, לכן הם תומכים בחוק, שבמסגרת הקפיטציה הם יקבלו את הכסף.

יש בעיות. אני יודע שהחוק יוצר בעיות כתוצאה מכך ש-70 שנה המערכת היתה בנויה בצורה מסוימת. אני הראשון שיודע והראשון שהציע הצעות שלא לפגוע בדברים הללו, ואפשר. אבל יותר מדי שנים מערכת הבריאות בישראל שילמה מחיר בבריאותם של אזרחי מדינת ישראל, מהסיבות הפוליטיות. הגיע הזמן שהארגונים הפוליטיים ישלמו בבריאותם, אם צריך, לטובת בריאותם של אזרחי מדינת ישראל בכלל וילדי ישראל בפרט.

כל הצעה לסדר וכל הצעת סיכום שאתם תכתבו, תהיה מקובלת עלי. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר הבריאות.

אני התחלפתי רק עכשיו, ולכן במטותא מכם. חבר הכנסת יוסף בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כפי הנראה, חנוכה – כולם, כל חברי הכנסת, הלכו להדליק נרות חנוכה, ומן הראוי לתת את הדעת שמגיע גם לנוכחים להדליק נרות חנוכה. לכן אני אקצר.

כבוד השר, נאמנים עלי דבריך, ואתה צודק, אבל מצד שני יש לנו פסוק: "אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהינה" – סימן שאלה, סימן קריאה.

אברהם בורג (העבודה):

אין בפסוק סימן שאלה סימן קריאה. יש נקודתיים בסוף.

יוסף בא-גד (מולדת):

תמנהני על תלמיד חכם כמו חבר הכנסת אברום בורג, שהוא לא יודע לקרוא את זה בתמיהה. והיות שפחדתי מהיושב-ראש, לא זימרתי את זה: תקהינה?!

אברהם בורג (העבודה):

אתה מבזבז את זמנה של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

תעשה דבר מועיל, חבר הכנסת בורג, ותשב. בבקשה, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מכיר את שר הבריאות כשר חכם. אני מתכוון – – –

אברהם בורג (העבודה):

אנחנו מכירים שני אנשים שונים.

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, זה לא אמרתי עליך.

היו"ר ס' טריף:

אתה שוב מפריע, חבר הכנסת בורג, ואני מציע שתשב.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע שתוציא אותו מהאולם, כי הוא העליב שר.

היו"ר ס' טריף:

אני שוקל את העניין, אבל כיוון שאני חושב שהוא לא מתכוון, לכן אני נותן לו הפעם לשבת. אין זו דעתו.

יוסף בא-גד (מולדת):

כאשר אני אומר ששר הבריאות הוא חכם, אני אומר: נעים להתקוטט אתו, לחלוק עליו, להתווכח אתו; נעים. למה אני אומר את זה? יש פה בעיה קשה. "כי תראה ערום וכיסיתו ומבשרך אל תתעלם"; אי-אפשר, עם כל הצדק שבכך ועם כל זה שיש הרבה שינצלו לרעה – אם נותנים להם ביטוח רפואי חינם, האבא מראש לא ישלם. אני מכיר את הדברים האלה. מוכרחים למצוא את הדרך – שבור את החבית ושמור את יינה.

שר הבריאות ח' רמון:

אז תצביע בעד החוק.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל איך תבטיח אותם 100,000 ילדים מסכנים?

שר הבריאות ח' רמון:

באופן אוטומטי.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר: אני אצביע בעד החוק, אני מודיע לך, כי אני חושב שהתיקון צריך לבוא. אבל אני אומר: אני עדיין לא רגוע.

אתה ברוב טובך מצאת דרך להבטיח את חולי האיידס עם כל הבעיות ששמענו, את הבעיות הרפואיות. מצאת דרך להבטיח מקרים קשים אחרים, שלא נמצא להם פתרון עד שאתה עלית לכהן כשר הבריאות. אני אומר: אנא, שב, חשוב, איך אפשר למצוא דרך, כי אנחנו צריכים להבטיח את שלום כל ילדי ישראל, גם אם הוריהם, זה לא מגיע להם.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לך. אני מודיע שרשימת הדוברים סגורה. שלוש דקות לכל נואם, ומי שלא יימצא באולם יאבד תורו. חבר הכנסת זבולון המר – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת טלב אל-סאנע – איננו. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – איננה. חבר הכנסת חיים דיין – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – איננה. חבר הכנסת גדעון שגיא – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה, אחרון הדוברים.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני, כמובן, מצטרף ליוזמי הצעת החוק, ואני מברך את השר על כי הוא תומך בצורה נלהבת בהצעות המוצעות. בתוך הדיון הכללי הזה אני רוצה להסב את תשומת לב הבית הזה ואת תשומת לבו של השר, לא רק משום היותו שר הבריאות, אלא משום היותו השר המתאם בין הממשלה ובין הכנסת, והנקודה – אדוני היושב-ראש – מתייחסת להימצאותם של 2,000 ילדי עולים בישראל שאינם מבוטחים בביטוח רפואי משום שלא קיבלו סטטוס של עולה חדש. מדובר בילדים שהובאו לישראל על-ידי אחד ההורים, בדרך כלל על-ידי האמהות שלהם, והאמהות קבלו מעמד של עולות חדשות בישראל, ולאמא אומרים, שהיא צריכה להביא אישור מן הבעל שלה שנותר ברחבי ברית-המועצות – אם מפני שהוא גוי, זאת אומרת איננו יהודי, ואם מפני שלא רצה לעלות לישראל. כל עוד היא לא תביא אישור כזה, הילדים הללו לא יירשמו בבתי-הספר ולא יקבלו ביטוח רפואי.

היו כמה מקרים מזעזעים מאוד, שהופנו באורח חריג לשר לקליטת העלייה יאיר צבן, שאישית פנה לקופות-חולים מסוימות בבקשה שיטפלו בילדים הללו, אבל דומני שהטיפול החריג או טיפול שיש בו כדי לעשות טובה לאיש ציבור זה או אחר על מנת שילדים אלה יהיו מכוסים – אין בו כדי לפתור באורח כוללני ומשביע רצון את הבעיה. לכן הייתי מבקש מכבוד השר לבדוק את הנקודה הזאת, את ממדי הבעיה, ואולי להעלות את הנקודה הזאת בישיבת הממשלה או בפורום של ועדת שרים לענייני עלייה וקליטה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני אדבר עם שר הקליטה.

אפרים גור (הליכוד):

אני מאוד אודה לך, כדי שהם באמת לא ייפלו בין הכיסאות.

כבוד השר, לא יעלה על הדעת שאם-הילדים מקבלת סטטוס של עולה חדשה, והילדים שלה לא מקבלים עד שהיא מביאה את האישור מבעלה. אחת משתיים: אם היא חטפה את הילדים והביאה אותם לישראל, גם לה לא ייתנו מעמד של עולה; ואם לה נותנים – בוודאי, על אחת כמה וכמה שצריך להעניק מעמד כזה לילדיה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן מביא הצעת סיכום לדיון. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הדיון נערך בקצב מזורז ולא הספקנו לתאם עם כל הסיעות, על כן אני מסתפק בהבאת הצעת הסיכום על דעת שתי הסיעות הגדולות, הליכוד והעבודה; או העבודה והליכוד, הסדר לא חשוב.

1. הכנסת קוראת לכל חבריה לפעול להשלמת תהליך חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אשר ייכנס לתוקף לא יאוחר מ-1 בינואר 1994.

2. הכנסת דוחה את הניסיונות הנעשים על-ידי גורמים שונים בהסתדרות הכללית לדחות ולעכב את תהליך החקיקה.

3. הכנסת קוראת לשר האוצר להימנע בעתיד מהבעת נכונות לדחות את החקיקה מעבר לשנת 1993, אפילו ביום אחד.

4. הכנסת מעלה על נס את הרפורמות הנעשות על-ידי קופת-החולים "מכבי" וקופת-חולים "לאומית", אשר הודיעו על הענקת ביטוח רפואי על חשבון לילדים חסרי ביטוח, הנמנים עם משפחות שמצבן הכלכלי קשה.

5. הכנסת קוראת לכל שאר הקופות לערוך רפורמות כנ"ל לאלתר.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני. אנחנו ניגשים להצבעה, כאשר חבר הכנסת דוד מגן יושב בכיסאו. בבקשה חברי הכנסת, נא להצביע. מי בעד הצעת הסיכום שהוגשה? אדוני השר, אתה לא מצביע?

הצבעה מס' 13

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ד' מגן – 4

נגד – 1

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ד' מגן נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 4, אחד נגד. אני קובע שהצעת הסיכום של העבודה והליכוד התקבלה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 92) (תיקון), התשנ"ד–1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים להצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון) (סייג למינוי ולכהונה במועצת הפסיכולוגים), התשנ"ד–1993. מתברר שנצטרך לעבור לחוק אחר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אדבר בשם שר האוצר.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 92) (תיקון), התשנ"ד–1993, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה השר חיים רמון במקום שר האוצר. בבקשה, אדוני.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק ששר האוצר מבקש לאשרה, עניינה ביטול הקביעה בתיקון מס' 92 לפקודת מס הכנסה, כי מסכום התיאום של נקודת זיכוי לפי פקודת מס הכנסה יופחתו 12 ש"ח.

החל מחודש אפריל 1993 מוענקות לכל המשפחות בישראל קצבאות לילד הראשון והשני. כדי לממן חלק מהסכומים המיועדים לכך, נקבע בהוראת שעה כי בשנת המס 1993 לא יתואמו סכומי נקודת זיכוי בחודש ינואר ובחודש הראשון שבו תשולם תוספת יוקר לשכירים במשק; ובנוסף נקבע בחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון 92), התשנ"ג-1993, כי בשנת המס 1993 יופחתו 12 ש"ח מנקודת הזיכוי.

התברר כי בשל אי-תיאום של נקודות הזיכוי לפי הוראת השעה היתה שחיקת ערך נקודת הזיכוי בסכומים גבוהים מהצפוי בעת שנחקק תיקון מס' 92 לפקודה.

תיאום נקודת הזיכוי נעשה לראשונה בחודש אוגוסט 1993, ובמסגרתו מוצתה השחיקה הנדרשת.

בהצעת חוק זו מוצע אפוא לבטל את הקביעה שבתיקון מס' 92 לפקודה, שלפיה יופחתו 12 ש"ח מסכום התיאום, שהרי, כאמור, השחיקה כבר מוצתה במלואה.

אבקש מהכנסת להצביע בעד העברת הצעת החוק לוועדת הכספים של הכנסת לשם הכנתה לקריאה שנייה וקריאה שלישית.

מי שלא הבין את כל הפרטים הטכניים, הרי מדובר בהצעת חוק שמייטיבה עם הציבור, ואני בטוח שחברי הכנסת, כולם, רוצים להיטיב עם הציבור, בעיקר עם השכבות היותר חלשות. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר הבריאות, השר חיים רמון. אני מכריז שרשימת הדוברים נעולה. שלוש דקות לכל נואם. מי שלא ימצא באולם – יאבד את תורו. ראשון הדוברים, חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – בבקשה, אדוני. סבלנות.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני השר, אני חושב שהצעת החוק הזאת היא הצעת חוק לא טובה, ואני מתנגד לה. אני אסביר גם למה אני מתנגד לה. לדעתי, כל הנושא של קצבאות ילד ראשון ושני הוא דבר שנולד בחטא, ואני אסביר בדיוק למה אני מתכוון. הרי זה חלק מההישגים הסוציאליים שלכם, שלצערי הרב חלק אולי מצטרפים להישגים אחרים שלנו, שבסך הכול מייטיבים עם אלה שיש להם, ואני אסביר בדיוק למה אני מתכוון.

יש מצב שבו קצבאות ילד ראשון ושני ניתנות למשפחות שבהן יש רק ילד אחד או שניים, כאשר אין שום מבחן של הכנסה. כידוע לך, אדוני השר, יכולות ליהנות מהן משפחות אשר לא צריכות בדיוק את 500 השקל האלה לחודש או את 400 השקל, והדבר דומה להרבה דברים אחרים.

הדבר דומה, למשל, לחינוך תיכון חינוך. חינוך תיכון חינוך, שנחשב להישג סוציאלי גדול, בעצם מאפשר רק לעשירים ליהנות מכך, כי אלה שאין להם בכל מקרה לא היו משלמים. אז מה עושים? לוקחים גם את אלה שיש להם ואומרים להם: גם אתם אל תשלמו.

למשל, קצבת זיקנה. קצבת זיקנה ניתנת לכל אדם בישראל, בלא מבחן הכנסה. אדוני השר, כאשר הייתי עוזר שר האוצר, היה תעשיין ידוע בארץ, שכל חודש היה שולח שיק של הביטוח הלאומי – אינני יודע כמה זה היה אז – של קצבת הזיקנה שלו. הוא שאל: אני צריך קצבת זיקנה? אתם שולחים לי את מאות השקלים האלה או את אלף השקלים כשאין שום מבחן הכנסה?

למשל, עניין של סובסידיות, אדוני היושב-ראש. כאשר מחיר הלחם נמוך, עם מי זה מיטיב? עם אלה שיש להם או עם אלה שאין להם? כי אלה שאין להם היו יכולים לקבל את זה בצורה של הטבה, אבל זה גורם לכך שאלה שיש להם – קונים את זה בחצי מחיר, במקום שישלמו את העלות הריאלית.

כך זה לגבי כל הדברים. כל החוקים הסוציאליים האלה מיטיבים רק עם אלה שיש להם.

ומה אומרים הטוענים כנגד? גם לאלה יש טענה, שהרי בסך הכול חלק מחברי תומכים בעניין הזה של חוק חינוך חינוך, של הקצבאות, של הסובסידיות, והם טוענים דבר אחד; מול כל מה שאני אומר, שמבחינה כלכלית כמובן דופקים את החלשים, סליחה על הביטוי, הם אומרים: אנחנו לא רוצים ליצור אנשים עם תעודות מסכן. מה זאת אומרת? אם אדם בבית-הספר יצטרך ללכת ולהביא תעודה שאין לו – לא שווה העניין. עדיף שגם העשירים, אני לא רוצה להגיד: אזורים בארץ, כי פעם אמרתי באיזה מקום: אזורים בארץ, קיבלתי מכתבים: איך אתה אומר שהאזור שלנו אזור עשיר? ראו אותי כנראה כאן. אז אני לא אומר: אזור, אבל אזורים עשירים ידועים.

אומרים: לא רוצים להביא תעודה של מסכן. אבל, מה זה גורם, ריבון העולמים? זה גורם שאדם שאין לו – לא משלם, אבל גם אדם שיש לו – לא משלם. זה גורם שאדם שאין לו מקבל את הקצבה, אבל גם אדם שיש לו – מקבל את הקצבה. לא צריך. מה עוד אומרים? אומרים שבתמורה לקצבה הזאת – אדוני השר, אני מסיים, זה משפט אחרון – בתמורה לזה שנותנים קצבאות ילד ראשון ושני, רוצים, כרגע, לא לתת נקודות זיכוי. בעצם מרעים עם כל האוכלוסייה; גם עם החלשה. מה שקראת כאן אמור להרע גם לאוכלוסייה החלשה, שהיא תממן – – –

שר הבריאות ח' רמון:

עכשיו זאת הטבה.

סילבן שלום (הליכוד):

— — — שהיא תממן את כל העניין של הקצבאות — — —

היו"ר ס' טריף:

אדוני, נא לסיים. תודה.

סילבן שלום (הליכוד):

אני מסיים. אני רוצה לומר, שכל הנושא הזה מחייב בחינה מחדש. אלה מחברי שאומרים שהם רוצים את הדברים האלה, בסך הכול מיטיבים רק עם העשירים. הפילוסופיה צריכה להיות, שמי שאין לו – לא ישלם, ומי שיש לו – ישלם.

היו"ר ס' טריף:

הדברים האלה רק מיטיבים עם האחרים. תודה רבה.

חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – ישנו, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני חודשים מספר הביא שר האוצר לכנסת אותה הצעה, לממן את קצבאות הילדים באמצעות קיזוזים של סכומים מנקודות הזיכוי. כבר אז טענו בדיון, שהמימון עבור קצבאות הילדים איננו מספיק. אבל אנשי האוצר קבעו, שהתקציב המיועד למימון החוק לא יעלה יותר מסכום מסוים, כפי שנגעה אז ודווח לכנסת בשעת הדיון, כאשר חלק מהסכום הוקצב על-ידי האוצר וחלק מהסכום על-ידי העברה מסעיף לסעיף, דרך תשלומי מס ההכנסה.

שאלנו אז את שר האוצר, האם החוק הזה מחייב המציאות. בעצם למי ניתנו קצבאות הילדים? באה הממשלה ואמרה: שינינו את סדרי העדיפויות, אנחנו נותנים היום לכאלה שלא קיבלו קצבאות ילדים עד היום, ואנחנו צריכים ליישר את הקו. ואכן הם יישרו את הקו. אבל את הכסף בשביל אותן קצבאות האוצר לא יכול היה להעמיד ממקורותיו. ולכן באותו דיון הוא אמר, שאת יתרת הסכום יש לקחת מקיזוזים ממס הכנסה.

ומה אנחנו קוראים? בדברי ההסבר לחוק כתוב: "מסתבר, כי בשל אי-התיאום של נקודות הזיכוי, לפי הוראת השעה האמורה, היתה שחיקתן בסכומים גבוהים מהצפוי בעת שנחקק תיקון מס' 92 לפקודה". מתי נחקק תיקון מס' 92 לפקודה? ומה קרה מאותה החלטה שהאוצר הביא לפני חברי הכנסת לקבל אותן נקודות זיכוי בשיעורים שהוא קבע? כמה זמן חלף?

אדוני היושב-ראש, אנחנו יושבים בכנסת ומאשרים חוקים. אני מבין שהממשלה רוצה חוק פופוליסטי, כמו אותו חוק של קצבאות הילדים. אני מבין שהם רוצים לכסות אותו החוק גם מהתשלומים שהאוצר הקציב, אבל גם מאיזו התחשבנות במסגרת פקודת מס הכנסה. אבל אנחנו עומדים כל פעם בפני ביזיון חדש, כשההערכות שמגיעות לכנסת על-ידי גורמים מקצועיים, הערכות אלו אינן מתממשות.

לכן אני חושב שאני אצטרך להצביע, לצערי, לא בעד התיקון האמור. עוד לא החלטתי אם אמנע. אבל לאור השתלשלות החוק הזה יש לי באמת בעיה, אף שמדובר גם במימון קצבאות הילדים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבר נמאס לנו להעיר לממשלה על הסגנון שהיא אימצה בשנה האחרונה, סגנון של חקיקה בשליפה. הממשלה הזאת מצטיינת – ואני אומר זאת כציון לגנאי – בחוסר הבנה בעבודת מטה. אנחנו שומעים על יוזמות אשר באות לכאורה להיטיב עם הציבור, וכל יוזמה כזאת דורשת פעולות חקיקה כמעט סותרות. וכל פעולה כזאת, כל יוזמה כזאת, מולידה דיונים מיותרים בכנסת.

כמעט הייתי עובר לסדר-היום אילו היה מדובר בתיקון מס' 92, אשר נעשה בצורה לא יסודית ולא בדוקה. לצערנו הרב, העניין מגיע לידי ביטוי מכאיב ומסוכן בנושאים המדיניים והביטחוניים. אבל אנחנו לא נחרוג ממה שמונח לפנינו על שולחן הדיונים. אבל מה שנעשה, השגיאות והמחדלים בדברים הגדולים והמסוכנים, השגיאות והמחדלים האלה באים לביטוי גם בהצעות החוק, אשר באות לכאורה להיטיב עם הציבור.

שמענו רבות שהממשלה הזאת באה להיטיב עם העם. והיא מזכירה לנו, שבניגוד לממשלה הקודמת, אשר עשקה, רחמנא ליצלין, את הציבור, וגזלה את קצבת הילד הראשון וקצבת הילד השני, היא באה להחזיר את הקצבה הזאת. אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר לך, כי מי שיזמו את ביטול קצבת הילד השני והילד הראשון היו אנשים מטעם מפלגת העבודה שישבו בממשלת האחדות הלאומית. ב-1 ביולי 1985 ראש הממשלה היה שמעון פרס, אשר יזם את המהלך של עיקור קצבאות הילד השני והראשון. ב-1988 הוא היה שר האוצר, והוא לא נענה לתביעות של המוסד לביטוח לאומי להחזיר את הקצבה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי היה ראש הממשלה?

דוד מגן (הליכוד):

הזכרתי את ממשלת האחדות הלאומית. בחלק מהתקופה ראש הממשלה היה שמעון פרס, ובחלק מהתקופה הוא היה שר האוצר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אז מי היה ראש הממשלה כשהוא היה שר האוצר?

דוד מגן (הליכוד):

ראש הממשלה היה שמעון פרס, ושר האוצר היה שמעון פרס. אינני מנקה את הליכוד מאחריות, אבל אני רוצה להעמיד את הדברים על דיוקם. הפעולות הללו, השגיאות הללו, היו נחלתן של שתי המפלגות הגדולות. ומי שאומר היום שהוא בא לתקן את המחדלים החברתיים של ממשלה אחרת, זורה חול בעיני הציבור.

זאת ההזדמנות לתקן את העוול ההסברתי הזה, אשר תועמלני מפלגת העבודה הצליחו, לצערי הרב, להשריש בקרב הציבור, ולזכור שמה שהממשלה הזאת מנסה לעשות זה לתקן גזירות שהיא עצמה, או חלק ממרכיביה העיקריים, היו שותפים בקביעתן.

באופן כללי, אדוני היושב-ראש, אני אתמוך בהצעת החוק, תוך הדגשה שגם כאשר הכוונה היא להיטיב עם העם אסור לנו לחוקק חוקים רטרואקטיביים. יש כאן תקדימים מסוכנים, והחלת החוק החל מ-1 באוגוסט 1993 לא מקובלת עלי. אבל על כך אנחנו נדון ונתכתש, במובן החיובי, בוועדת הכספים, לאחר שהכנסת תאשר את ההצעה, אני מקווה, בקריאה ראשונה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – איננה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, האחרונה, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושבת שיותר טוב מאוחר מאשר לעולם לא, ולתקן עיוות תמיד יותר טוב מאשר לעשות עיוות. לכן אני מברכת את הממשלה, שלפחות תיקנה במקצת את העיוות

שעשתה, כאשר החזירה את קצבאות הילדים לילד הראשון והשני וקבעה שהמימון ייעשה בחלקו על חשבון נקודות הזיכוי של השכירים בארץ.

אני רוצה גם לברך את חבר הכנסת סילבן שלום, שאיננו פה. אני חושבת שנאומו היום יוכל להיות חומר תעמולה נפלא נגד הליכוד בבחירות להסתדרות, ואני מקווה שכל הסיעות היריבות לסייעת הליכוד בהסתדרות ישתמשו בנאום הזה. כי הרי הטיעון הזה של חבר הכנסת סילבן שלום, שאני מניחה שכמה מחבריו בליכוד גם הם היו מזועזעים לשמוע אותו, הטיעון הזה שמדבר נגד אוניברסליות של קצבאות, נגד אוניברסליות של חינוך חינם, נגד אוניברסליות של שירותים ציבוריים, נגד אוניברסליות של הביטוח הלאומי – מה בעצם המשמעות שלו? הרי זו היתה דמגוגיה צרופה. משלמים לעשירים קצבת זיקנה, צעק פה סילבן שלום, איך זה יכול להיות? מדוע חבר הכנסת סילבן שלום לא הציע להגדיל את מס ההכנסה מאותם בעלי עסקים ובעלי ממון? מדוע הוא לא הציע לבטל את השיפוי שמקבלים המעבידים לביטוח הלאומי, אם הוא חושב שמצבם כל כך טוב?

רון נחמן (הליכוד):

למה לא תיקחי את העודפים מתקציב הקליטה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

משום שכל העיקרון של הביטוח הלאומי הוא עיקרון של ביטוח, ויש בסיס של שוויון. נכון שיש אנשים שלגביהם 500 שקלים או 600 שקלים של קצבת הזיקנה הם כסף קטן. אם המדינה חושבת שהם חיים ברמה גבוהה מדי או ברמה גבוהה מספיק כדי לקחת מהם יותר מסים, שתיקח יותר מסים, אבל לא לפגוע באוניברסליות. חבר הכנסת דוד מגן, אתה ודאי זוכר אותם 10,000 ילדים, שבזמן קצבת הילד הראשון והשני, שהיה לפי מבחן הכנסה, לא קיבלו את הקצבאות, כי לא מצאו את ההורים שהיה מגיע להם והם לא קיבלו את הקצבאות. זה קורה כשאינן אוניברסליות. כשיש אוניברסליות כולם מקבלים.

אני רוצה להדגיש גם בהקשר זה: ההצעות האחרונות למלחמה בעוני, שנדונו בממשלה, בעצם עובדות על בסיס אותו עיקרון, שהחוק הזה בא לתקן, ואני חוששת שהממשלה בעוד איזה זמן תביא לנו הצעת חוק שתבוא לתקן את מה שהיא עומדת להחליט בעניין העוני, כי ההצעות של שרת העבודה בנושא הזה אומרות לקחת מחלק מהמבוטחים בביטוח הלאומי ולהעביר למבוטחים אחרים. נראה ששרת העבודה התייאשה מהניסיון שלה לבטל את ההחלטה השערוייתית של 5 מיליארדי השקל שמשלמים לביטוח הלאומי במקום המעבידים, ובמקום זה היא מתחילה לעסוק בדברים הקטנים ולקחת מענף אחד או מקבוצה אחת בתוך הביטוח הלאומי כדי לתת לקבוצה השנייה. זאת גישה בלתי סוציאלית, או בלתי חברתית, זאת גישה מזיקה לביטוח הלאומי ולחברה הישראלית, ואני מקווה שההצעות האלה לא יתקבלו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חברי הכנסת, שר האוצר ישיב על הצעת החוק הזאת במועד אחר ואז תיערך הצבעה.

הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון) (סייג למינוי ולכהונה במועצת הפסיכולוגים).

התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. ההצעה הבאה היא הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון) (סייג למינוי ולכהונה במועצת הפסיכולוגים), התשנ"ד-1993, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת דוד מגן. יציג את ההצעה חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הצעת החוק פשוטה בתכלית, היא נבעה ממקרה שטיפלתי בו על בסיס תלונה שקיבלתי כחבר הכנסת והעברתי לנציב תלונות הציבור. אני מעריך שהתלונה הזאת תתפרסם בדוח 21 של נציב תלונות הציבור בסוף השנה, וכמובן, לפי החוק אני מנוע מלמסור פרטים.

ההצעה מתייחסת למצב שבו חוק הפסיכולוגים המקורי, התשל"ז-1977, מאפשר מינוי למועצת הפסיכולוגים וכהונה בה גם של פסיכולוג אשר תלויה ועומדת נגדו תלונה בוועדת התלונות ואשר הובא לפני ועדת המשמעת. המינהל התקין מחייב קביעה בחוק המונעת אפשרות זו, ומוצע, כמובן, גם להגביל בזמן את משך הדיון בוועדת התלונות ובוועדת המשמעת כך שהשעיית המינוי והכהונה במועצה יהיו לפרק זמן קצוב בלבד.

אם החוק הזה יתקבל, לא יקרה מקרה כמו זה שנתקלתי בו, ופסיכולוג או פסיכולוגית שהוגשה נגדם קובלנה על-ידי מטופל או מטופלת, לא יוכלו להתבצר בעמדה שהם חברי מועצת הפסיכולוגים ולהשפיע על הרכב ועדת הבדיקה, ועדת המשמעת, ולהפוך את התלונה פלסטר.

אני מקווה שהחוק הזה יתקבל ומקרים כגון אלה – שאומנם הם חריגים – כפי שנתקלנו בהם, ואני נתקלתי בו רק השנה, לא יישנו.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני. אנחנו מתחילים בדיון. רשימת הדוברים סגורה; שלוש דקות לכל נואם. מי שלא ימצא באולם יאבד את תורו. חבר הכנסת חגי מירום, חברת הכנסת נעמי חזן, חבר הכנסת חיים אורון – אינם באולם. חבר הכנסת מאיר שטרית, חבר הכנסת יוסף בא-גד – אינם. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, חבר הכנסת יורם לס, חבר הכנסת אלכס גולדפרב, חבר הכנסת גונן שגב – אינם באולם. חבר הכנסת רון נחמן, אתה מעוניין?

רון נחמן (הליכוד):

תקרא הלאה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אליעזר זנדברג, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – אינם. חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת בנימין טמקין – אינם. חבר הכנסת אברהם יחזקאל, חבר הכנסת אברהם פורז, חבר הכנסת עמיר פרץ, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, חבר הכנסת אלי דיין, חברת הכנסת ענת מאור – אינם. חבר הכנסת רון נחמן, אתה מעוניין. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הייתי רוצה לדבר במסגרת שלוש הדקות על המחסור בפסיכולוגים ברשויות המקומיות. אנחנו עומדים היום, ראשי הרשויות המקומיות, במצב שבו שזה עתה נסתיימו הבחירות לרשויות המקומיות במדינת ישראל ובחמש השנים הקרובות אותם ראשי הרשויות יצטרכו להתמודד באופן בלתי פוסק עם בעיות קשות ביותר בתחום החינוך, בבתי-הספר, בגני הילדים, במערכות החינוך ובשירותי הרווחה. אנחנו סובלים ממחסור חמור בנושא הפסיכולוגים, אנחנו סובלים מהעדר תקציבים לשירות הפסיכולוגי בכל רחבי הארץ.

השירות הפסיכולוגי תופס היום חלק חשוב ביותר, החל מגילאי אפס ועד גיל שש. זאת ועוד, בטיפול נאות מגלים כבר היום אותם פגמים אצל אותם תינוקות ואותם ילדים בשלבי ההתפתחות השונים שלהם; מגלים אותם פגמים בטרם הם נכנסים למוסדות הרגילים ומאבחים אותם וכך מתאפשר לתת להם טיפול טוב יותר.

החוסר בתקנים, החוסר באנשים שיכולים לעבוד בשירותים החינוכיים ובשירותי הרווחה מעורר סימן שאלה גדול, לקראת מה אנחנו הולכים בעתיד הלא-רחוק.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לצרף עוד היבט אחד, והוא הסכם רבין-ערפאת, אשר גורם לאותם תלמידי בתי-הספר וגני הילדים בשטחי יהודה, שומרון ועזה לחוש תחושות קשות של בידוד, של ניכור, של הפקרת אותם ילדים, אשר צופים בטלוויזיה, שומעים את הרדיו, קוראים את העיתונים – הקליטה שלהם טובה ומהירה – הם חיים במצבים של אי-ודאות, תוך מצב של דה-לגיטימציה, וזקוקים לשירותיהם של אותם פסיכולוגים.

אני יכול לומר לך, אדוני היושב-ראש, שבאחרונה יש צורך מוגבר בפסיכולוגים, במספרים הרבה יותר גדולים מכפי שהיה בעבר, גם בשיא האינתיפאדה, זאת אומרת בתקופה הקשה ביותר מבחינה ביטחונית, ואנחנו נזקקים, ראשי המועצות שביהודה ובשומרון, היום אולי יותר מאשר קודם, לאותם שירותים.

אדוני היושב-ראש, החוק הזה כפי שהוצע יש לו מקום כדי להסדיר את הצד הטכני של הנציגות או אותם אנשים שעוסקים בענייני הציבור של אותם פסיכולוגים, אבל הצד המהותי נשאר, לצערי, כפי שהוא. אני קורא לכנסת לעשות הכול כדי לתגבר את מערך השירות הפסיכולוגי במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. ניגש להצבעה. אנחנו נצביע על הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון) (סייג למינוי ולכהונה במועצת הפסיכולוגים), התשנ"ד-1993, קריאה ראשונה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

דוד מגן (הליכוד):

אנחנו מבקשים להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ס' טריף:

זה יעבור לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון) (סייג למינוי ולכהונה במועצת הפסיכולוגים), התשנ"ד-1993, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

הנה התוצאות: בעד – 4, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק הפסיכולוגים (תיקון) (סייג למינוי ולכהונה במועצת הפסיכולוגים) תעבור לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 20), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו עוברים להצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 20), התשנ"ד-1993, בקריאה ראשונה. חבר הכנסת דוד מגן – בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההתייחסות היא לסעיף 45 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1985 [נוסח משולב], צו שניתן לפי סעיף 45 כזכור – מתוך הניסיון והלימוד, במיוחד במסגרת תפקידי כיושב-ראש ועדת משנה לתלונות הציבור, ועדת משנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה – לא תמיד מקוים. לא תמיד מקוים הצו שנתן נציב תלונות הציבור כסעד למי שהתלונן בתום לב ועל-פי הנהלים התקינים על מעשי שחיתות שביצעו בגוף שבו הוא עובד.

ההצעה מבהירה, כי עובד ומי שממונה עליו אחראים באופן אישי למילוי הצו שנתן נציב תלונות הציבור. אחריות זו אינה רק אחריות משמעתית אלא גם אחריות פלילית, כפי שהיא נקבעה בסעיף 287 לחוק העונשין, התשל"ז-1977: "הפרת הוראה חוקית. 287: המפר הוראה שניתנה כשורה מאת בית-המשפט או מאת פקיד או אדם הפועל בתפקיד רשמי ומוסמך לאותו עניין, דינו – מאסר שנתיים".

אני רוצה להדגיש: אני לא מדבר על מקרה מסוים שנתקלתי בו הדורש את התיקון בחוק, אני מדבר על תחושה שעולה מתוך פניות שהגיעו אלי, וכדי להקדים תרופה למכה חשבנו לחוקק את החוק הזה, ואני מאמין כי בעת הכנתו לקריאה שנייה ושלישית בוועדה לענייני ביקורת המדינה תהיינה התייחסויות נוספות ונוכל להביאן לידי ביטוי והשלמה.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני. החל הדיון. רשימת הדוברים סגורה; שלוש דקות לכל נואם. מי שלא נמצא מאבד את תורו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חברת הכנסת נעמי חזן – איננה. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר

הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת רון נחמן, אתה רוצה להתייחס?

רון נחמן (הליכוד):

תמיד.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הסיטואציה שבה אנחנו נמצאים, כאשר הפוליטיזציה במערכת השלטון הולכת ופושה בצורה כפי שאיננו זוכרים מאז שנות ה-50, מחייבת תמיכה בהצעת החוק הזאת.

אדוני היושב-ראש, אנחנו רואים מעורבות של מנכ"ל משרד ראש ממשלה בפעילות פוליטית. מנכ"ל משרד ראש הממשלה הולך אצל הרב עובדיה יוסף לנהל שיחות על הישגות של הקואליציה על מכונה. האם זו תופעה תקינה? שמי שעומד בראש משרד, מנכ"ל משרד ממשלתי שהוא בעצם CIVIL SERVANT, אדם שאמור שלא לעסוק בפעילות פוליטית, כשהוא ניגש לעסוק בפעילות פוליטית, מה דינו? כשאותו מנכ"ל בא, כך קראתי בעיתונים, בביקורת על שר, שר אוצר מהמפלגה שלו, האם זה נוהל תקין? האם זה נכון? ואם בארזים נפלה השלהבת, כאשר השר עצמו מגיב ואומר, שאותו מנכ"ל, כעובד ציבור, לא יכול לבוא ולהטיח ביקורת בשר שהוא הדרג הנבחר, האם אנחנו יכולים להבין כמה קשה הדבר לאותם אנשים שכפופים לדרגה ולדרג של מנכ"ל או שכמותו, כאשר הם באים לחשוף מעשים שאינם על-פי אמות המידה של המינהל התקין, כאשר הם מבקשים לתקן את המינהל ולחשוף שחיתות, ואחר כך, כאשר הם צריכים לחזור לשירותם באותו משרד, יש אלה המתעמרים בהם? האם זה צודק, האם זה נכון? אני חושב שלא.

אני חושב שיש להגן על אותם אנשים אשר חושבים שיש צורך לנקות אותו מינהל ציבורי מכל מיני רבבים, בין פוליטיים בין אחרים.

אני חושב, חבר הכנסת דוד מגן, שההצעה הזאת בדין יסודה. אני חושב, שהדבר הזה נעשה בזמן הנכון. אני חושב, שיש להגן על כל אותם אנשים אשר יש בלבם כנגד המערכת הפוליטית, כנגד אותה רדיפה של אנשים, כנגד מה שקורה, כנגד אותן שחיתויות במערכות הציבוריות שלנו. אני חושב שצריך לאפשר להם אותה הגנה ולחזור הביתה בשלום גם כאשר הם נתקלים בכל מיני מכשולים.

לפיכך, אתמוך בהצעה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 20), התשנ"ד-1993.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, להעברת הצעת החוק להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו מצביעים על העברת הצעת החוק לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. נא להצביע.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 20), התשנ"ד-1993,

לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 5, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 20), התשנ"ד-1993, עברה בקריאה ראשונה והיא מועברת לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6) (שינוי בהרכב המועצה), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים: הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6) (שינוי בהרכב המועצה), התשנ"ד–1993, קריאה ראשונה. חבר הכנסת דוד מגן; בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, לפי חוק רואי חשבון, התשט"ו–1955, מוקמת מועצה והחוק גם מכתב, בסעיף 2(א)(3): אחד מחברי המועצה יהיה נציג מבקר המדינה.

מועצת רואי חשבון, כידוע, על-פי החוק, היא גוף מבוקר לפי חוק מבקר המדינה, התשי"ח–1958. אני מציע שנציג מבקר המדינה לא יהיה חבר המועצה, מאחר שבפעילותו ובחברותו במועצת רואי חשבון יש כדי לשלול ממבקר המדינה את הסמכות המוסרית לבקר את המועצה.

הצעה זו מונחת על שולחן הכנסת בעצה אחת עם מבקר המדינה, הגברת מרים בן-פורת. לפי בקשתה הוספתי את סעיף 2, האומר כי מי שמכהן כנציג מבקר המדינה במועצת רואי חשבון ביום קבלת חוק זה בכנסת, רשאי להמשיך בכהונתו עד יום שייקבע בוועדה לענייני ביקורת המדינה. מדובר בעובד פנסיונר הממלא את התפקיד הזה. אנחנו עוד צריכים לקבוע תאריך מדויק בעת הכנת החוק לקריאה שנייה, ונביע זאת, כמובן, בעת שהכנסת תדון בנושא הזה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ס' טריף:

תודה. רשימת הדוברים המשתתפים בדיון: חברי הכנסת רענן כהן, אברהם יחזקאל, חגי מירום, שאול יהלום, נעמי בלומנטל, יוסף בא-גד, חיים אורון, נעמי חזן, מאיר שטרית, עמיר פרץ, מיכאל איתן, אבנר חי שאקי – כולם אינם. חברי הכנסת טלב אלסאנע, אברהם בורג, אליעזר זנדברג, גונן שגב, בני טמקין, יורם לס, אלי דיין, אלכס גולדפרב, אברהם פורז, אברהם הירשזון, עמנואל זיסמן, יגאל ביבי. אני מכריז שהרשימה סגורה.

אני מודה לחברי הכנסת. אנחנו ניגשים להצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני יכול לענות למשיבים?

היו"ר ס' טריף:

לא היו משיבים, אדוני. ענית יפה. יש לך שרשרת חוקים. הוספת היום לבית חוקים טובים מאוד.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש שהצעת החוק תועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ס' טריף:

נצביע על הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6) (שינוי בהרכב המועצה), התשנ"ד-1993 – האם היא תועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6) (שינוי בהרכב המועצה),

התשנ"ד-1993, לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

בעד – 3, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק רואי חשבון (תיקון מס' 6) (שינוי בהרכב המועצה), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת דוד מגן, תועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 17) (קבלת תרומה שלא כדין).

התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. חבר הכנסת דוד מגן יכול לתרום לנו את הצעת החוק הבאה: הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 17) (קבלת תרומה שלא כדין), התשנ"ד-1993, קריאה ראשונה. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סעיף 8(ה) לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973, קובע: "מצא מבקר המדינה כי סיעה קיבלה תרומה בניגוד לאמור בסעיף זה, יורה מבקר המדינה לסייעה להעביר לאוצר המדינה, במועד שיקבע, סכום ששוויו פי שניים מסכום התרומה; לא היתה כל יתרת זכות בחשבונוניתה הבנקאיים של הסיעה לצורך העברת הסכום לאוצר המדינה, יודיע מבקר המדינה על כך ליושב-ראש הכנסת ויושב-ראש הכנסת ישלול מהסיעה סכום הזהה לפי שניים מסכום התרומה ויחזיר את הסכום לאוצר המדינה".

אני מציע בהצעת החוק הזאת להעניק למבקר המדינה – כל זאת אני אומר לאור הניסיון שנלמד בדוח האחרון של מבקרת המדינה על אודות הוצאות המפלגות השונות – להעניק למבקר המדינה, בבואו להפעיל סעיף זה, שיקול דעת לקבוע סכומי החזר קטנים יותר ולהשאיר את כפל הסכום כסכום המרבי. כל זאת, העניין והרעיון, עולים מתוך דברים שכתבה מבקרת המדינה בדוח האחרון שהזכרתי.

הייתי אומר שהיא כמעט וביקשה ויזמה את הצעת החוק.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני. רשימת הדוברים סגורה; שלוש דקות לכל נואם. חברי הכנסת חגי מירום, שאול יהלום, רענן כהן, נעמי בלומנטל, יוסף בא-גד, אברהם יחזקאל, חיים אורון, בני טמקין, נעמי חזן, מאיר שטרית, רן כהן, עמיר פרץ, מיכאל איתן, טלב אלסאנע, אברהם בורג, אליעזר זנדברג, ענת מאור, גונן שגב, דוד צוקר, יורם לס.

ענת מאור (מרצ):

ענת מאור ישנה.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת ענת מאור ישנה. אני שמח. פשוט לא ראיתי אותך, חברת הכנסת סגנית היושב-ראש. בבקשה, גברתי. בכבוד רב.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני חבר הכנסת מגן, המציע את הצעת התיקון. אני מברכת על הצעת התיקון לחוק, שכן ככל שנושא החקיקה בחוק מימון המפלגות יהיה חסין יותר מפני כל אפשרות של עיוותים, של מעידות, של מעילות, ולא יפתח פתח לכל מעשה שחיתות, כן ייטב.

הצעת התיקון לא מחמירה מדי, בהשאירה את שיקול הדעת למבקרת המדינה, וגורסת שאין ללכת באופן אוטומטי לכיוון המקל. לפיכך, אני אתמוך בהצעת החוק.

עם זאת עליתי לדבר על מנת להעלות סוגיה נוספת שקיימת בחוק מימון המפלגות וקיימת בכל השיטה החדישה של התמודדויות ושל פריימריס.

אנחנו הגשנו, כמה חברות כנסת, הצעת תיקון נוספת לאותו חוק, והיא הונחה על שולחן הכנסת לדיון, והגשנו הסתייגות לחוק מימון המפלגות, שעכשיו נדון בוועדת הכספים. הבעיה היא הפערים הגדולים, למרות החוק, ביכולת ההתמודדות בין אלה שהם בעלי אמצעים לבין אלה שאינם בעלי אמצעים, פער שיוצר נקודת מוצא נחותה יותר לנשים, שכן רבות מהן משתכרות, וזה מוכח בכל התפלגות השכר, פחות מגברים.

לפיכך, הצעתנו היא לתת ליחידת המימון בגין כל אשה שמוצבת ברשימת המועמדים של מפלגות בבחירות הבאות יחידה וחצי של מימון.

אני מקווה שחברי הכנסת ייתנו בזה אמון ותמיכה מאוד מסיבית וגדולה, על מנת שנוכל באמת לקדם את התייצבות הנשים ואת היכולת שלהן להתמודד גם לרשויות המקומיות וגם לכנסת.

אני רוצה להגיד יותר מזה. כל שיטת הפריימריס, שבעצם מופעלת על-ידי המפלגות עצמן, מחייבת שיקול דעת מאוד רציני במפלגות שכבר עברו לזה, ועוד יותר במפלגות שטרם אימצו את השיטה, לגבי העיוותים שנובעים מן ההתמודדות החופשית. אנחנו יודעים שכל המוסד של שוק חופשי, תחרות חופשית, לא יכול להיות תקין בלי שעושים איזונים חברתיים של מעורבות והתערבות, בין שזה על-ידי מדינה ובין שזה על-ידי המפלגה.

אני מזמינה את חברי הכנסת לתת דעתם על כך כשיועלה הנושא על סדר-היום. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אלי דיין – איננו באולם. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו באולם. חברי הכנסת שלמה בוחבוט, אלכס גולדפרב, אברהם פורז, אברהם הירשזון, עמנואל זיסמן, יצחק לוי, יגאל ביבי, אסתר סלמוביץ – כולם אינם באולם.

אנחנו ניגשים להצבעה. אני מניח שאדוני לא רוצה להשיב. חבר הכנסת מגן, לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את החוק?

דוד מגן (הליכוד):

לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ס' טריף:

לוועדה לענייני ביקורת המדינה. אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 17) (קבלת תרומה שלא כדין), שתועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. נא להצביע.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 17) (קבלת תרומה שלא כדין),

התשנ"ד–1993, לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

גם הפעם, חבר הכנסת דוד מגן, ארבעה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שהצעת חוק מימון מפלגות (תיקון מס' 17) (קבלת תרומה שלא כדין), התשנ"ד–1993, תועבר לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

אני מברך אותך על הצעות החוק ואני מאחל לך הצלחה בהמשך הדרך.

אני מודה לחברי הכנסת הנוכחים. ישיבת הכנסת הבאה תתקיים מחר, יום שלישי, ל' בכסליו
התשנ"ד, 14 בדצמבר 1993, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:42.